

ПОЛИТИКИН

16. 12. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 25 ДИН

БРОЈ
1668

ЗАБАВНИК

**УХВАТИ
МЕ
АКО МОЖЕШ!**

ФУРБЕ

Веровати или не!

АДРИАН

СУПРУГА МАРКИЗА ДЕ ЛАФАЕТА, ПОШТО ЈЕ ПРОВЕЛА ТРИ ГОДИНЕ У ЗАТВОРУ ЗА БРЕМЕ ФРАНЦУСКЕ РЕВОЛУЦИОНАРНЕ ДИКТАТУРЕ (1793-94), ДОБРОВОЉНО СЕ ПРИДРУЖИЛА СВОМ СУПРУГУ КОЈИ ЈЕ БИО У АУСТРИЈСКОЈ ТАМНИЦИ. У ЊОЈ СУ ЗАЈЕДНО БОРАВИЛИ ДВЕ ГОДИНЕ СВЕ ДОК ИХ НИЈЕ ОСЛОБОДИЛА НАПОЛЕОНОВА ВОЈСКА.

ДЕН СЕГЕР

ИЗ ВЕСТ ПАЛМ БИЧА У ФЛОРИДИ СКИЗА НА ВОДИ НА КРУЖНОЈ ШПЕРПЛОЧИ, ОКРЕКЕ СЕ ЧАС НАПРЕД ЧАС НАЗАД - СТОЈЕКИ НА МЕТАР И ПО ВИСОКИМ МЕРДЕВИНАМА.

ОВЦЕ

СУ ТАКО ПЛАШЉИВЕ ДА ЦЕЛО СТАДО МОЖЕ ДА СЕ ДА У ПАНИЧАН БЕГ ЗБОГ ЈЕДНОГ ЈЕДИНОГ ЗЕЦА. ОНЕ ТАКОБЕ НЕКЕ ЛЕКИ НА ТРАВУ И ОДМОРИТИ СЕ СВЕ ДОК ИХ ПАСТИР НЕ УМИРИ.

Краљица ШАХА

"БЕЛИ" ЈЕ ШАХОВСКИ КОМПЈУТЕР ИЗРАЂЕН У БЕЛОВОЈ ЛАБОРАТОРИЈИ У САД, КОЈИ У ЈЕДНОМ МИНУТУ МОЖЕ ДА ПРАТИ РАЗВОЈ 10000000 ПОЗИЦИЈА.

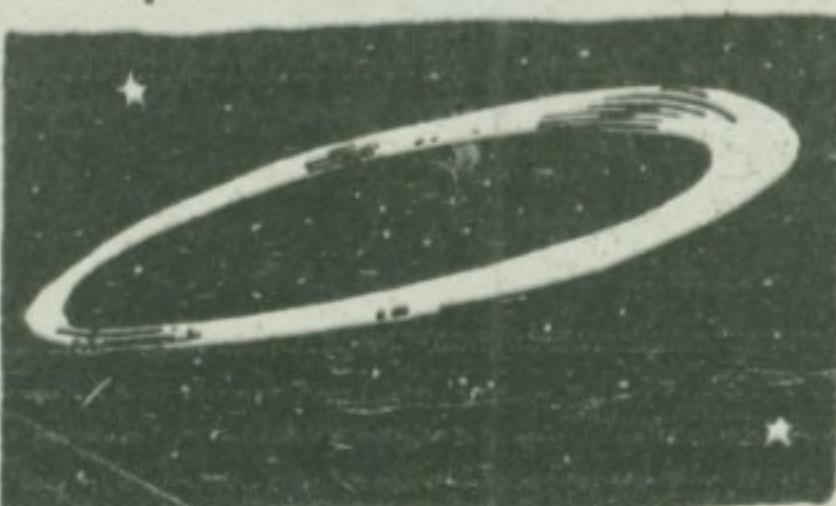

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

у кинеској области Зигонг, провинција Сечуан, у пределу названом „Кућа диносауруса“ по фосилном налазишту ових животиња, пронађени су остаци једног стабла дужине 6,7 метара и пречника од осамдесет центиметара за које је установљено да је старо сто педесет милиона година.

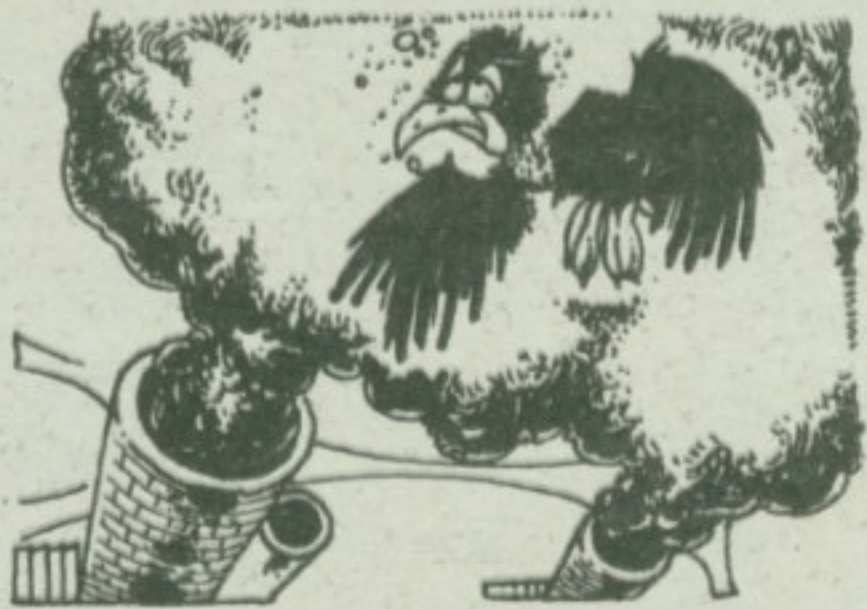

амерички научници су сасвим случајно, захваљујући астрономском сателиту, открили да читав Сунчев систем опасује један огроман прстен који се налази на удаљености од 13 милијарди километара.

истраживачи са Универзитета у Мајамију (САД) раде на усавршавању нарочитог апарата који ће помоћи глувима да „чују“ кроз кожу. Наиме овај уређај претвара звук у електричне импULSE, а они опет изазивају вибрације једне плочице која је приљубљена за кожу. Пре употребе овог апарата глуви ће морати да се обуче за тумачење ових вибрација.

стручњаци тврде да су флора и фауна наше планете толико угрожени да је хитно потребно предузети мере за њихово очување. Ову тврдњу доказује и чињеница да сваких сто година изумре

чак 850 различитих биљних и животињских врста, док је, на пример, у најгорим условима леденог доба у истом периоду изумирала само једна биљна или животињска врста.

полицијска станица у Санта Ани у Калифорнији (САД) добила је једно необичајно писмо из Небраске у

коме је нађена новчаница од једног долара и оваква порука: „Новац шаљем као одштету за поморанцу коју сам украо крај пута у области Оринџ. Украо сам је и кајем се, а долар дајте неком одгајивачу овог воћа.“

број телекомуникационих сателита који се лансирају у орбиту око Земље сваки дан је све већи, што може довести до озбиљних техничких проблема, тврде стручњаци. Тако је прошле године, на пример, кружило око наше планете 220 оваквих сателита. Ако се убудуће њихово лансирање не буде строго контролисало, може лако доћи до правог хаоса у телекомуникацијама.

аустралијски механичар Лен Мекдоналд највероватније ће ући у Гинисову књигу рекорда јер је успео да по леденој површини Антарктика претрчи раздаљину од 42 километра за рекордно време од 4 часа и 56 минута. При томе је на себи имао одећу и обућу тежку седам килограма.

на изложби акустике која је недавно одржана у Паризу јапанска фирма „Сони“ изложила је најмањи „вокмен“ на свету који се од обичне касете разликује једино по томе што је дебљи свега седам милиметара. Овај мини-уређај тежак је иначе само сто осамдесет грама.

WALT
Disney

ПАЈА ПАТАК

МОЈ ПОСЛЕДЊИ ИЗУМ!
НЕМА ВИШЕ ОГРЕБОТИНА,
РАЗБИЈЕНИХ ФАРОВА И
УЛУВЉЕНИХ КРИЛА!

ВИДИШ, АУТОМОБИЛ ИМА
ГУМЕНУ КАРОСЕРИЈУ!

АУТОМОБИЛ
ЈЕ К'О СТВОРЕН
ЗА ПАЈУ КОЈИ
ВАС ВОДИ НА
КРАКИ ТЕСТ
О САОБРАЌА-
ЈУ...

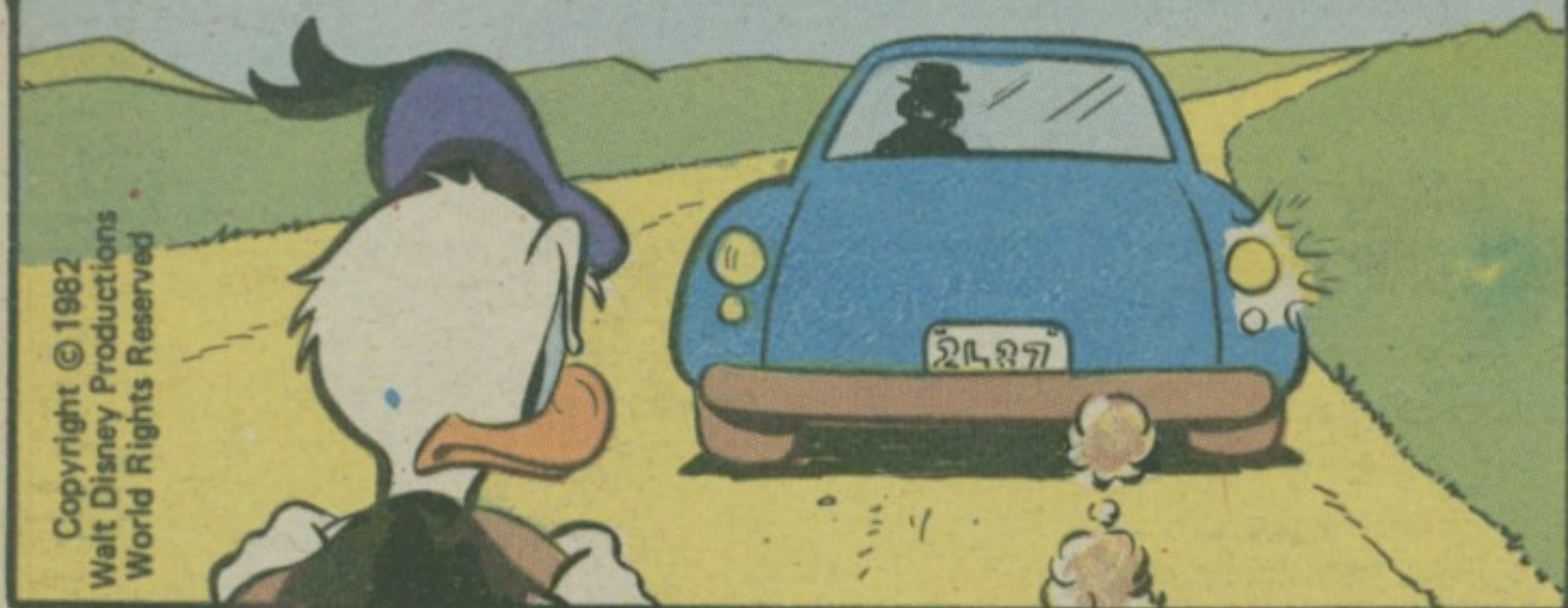

ВИДИТЕ НА ДРУМУ, С ЛЕВЕ СТРАНЕ, ВОЗИЛО КОЈЕ СТОЈИ.
А - ВОЗАЧ ЧЕКА ДА ПРОЂЕТЕ ЈЕР ИМАТЕ ПРВЕНСТВО
Б - КОЛА СТОЈЕ ЈЕР СУ СЕ ПОКВАРИЛА

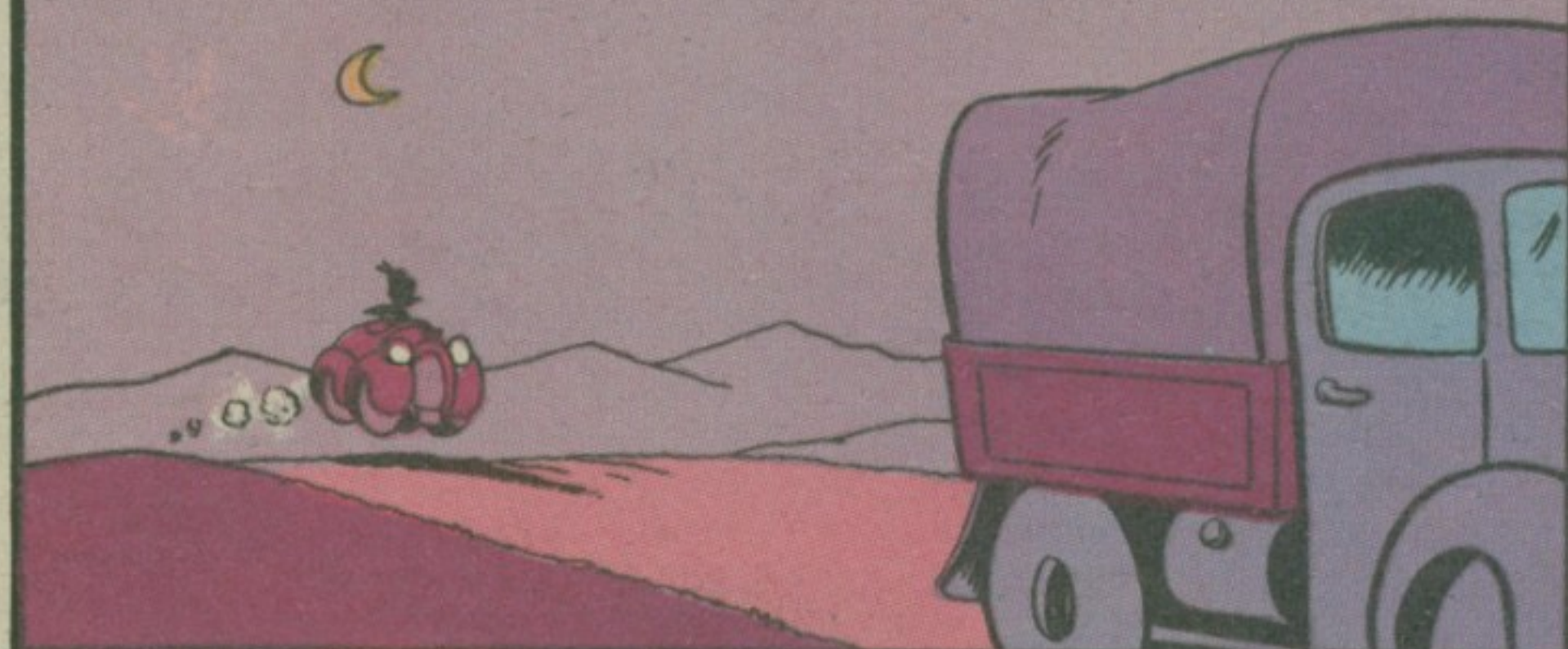
Distributed by King Features Syndicate

ВОЗАЧ ИСПРЕД ВАС ИДЕ ВЕК ПЕТ МИНУ-
ТА СА УПАЉЕНИМ МИГАВЦЕМ, ЈЕР:
А - СКРЕКЕ НА ПРВОЈ РАСКРСНИЦИ
Б - ЗАБОРАВИО ЈЕ ДА ВРАТИ МИГАВАЦ
КАД ЈЕ СКРЕНУО НА АУТО - ПУТ

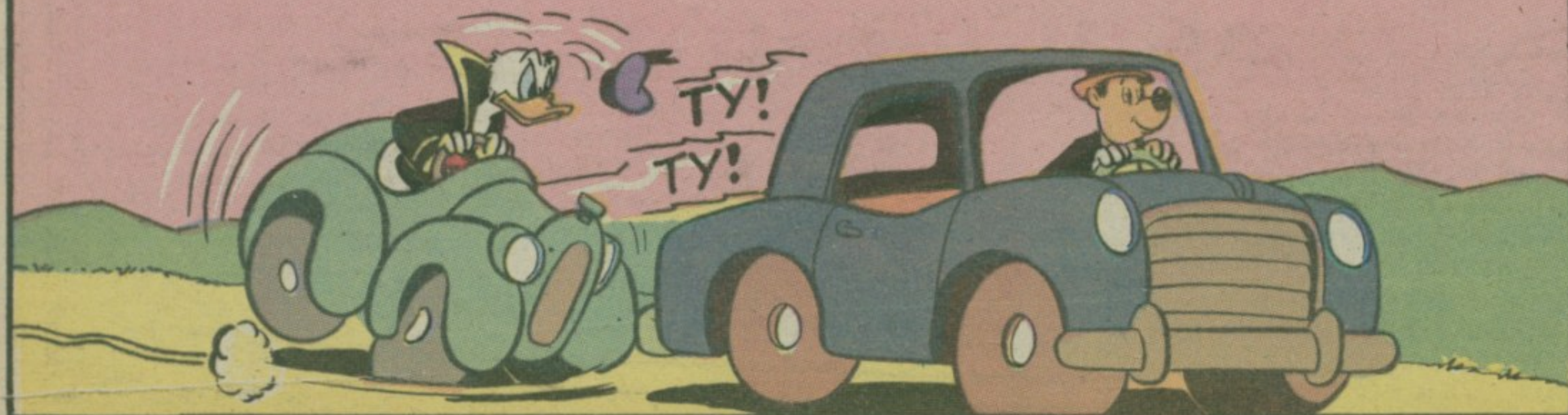

Copyright © 1982
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ПОНОК ЈЕ УВЕЛИКО ПРОШЛА, А ВИ
СА АУТО - ПУТА СКРЕКЕТЕ.
А - ПРВО КЕТЕ ДАТИ МИГАВАЦ
Б - СКРЕНУКЕТЕ НАГЛО, БЕЗ МИГАВЦА

ВОЗИТЕ АУТО - ПУТЕМ. У ЛЕВОЈ ТРАЦИ ЈЕ АУТОМОБИЛ
КОЈИ ВОЗИ 35 КМ НА ЧАС. КАД МУ ЗАТРУБИТЕ:
А - СКЛОНИКЕ СЕ У ДЕСНУ ТРАКУ
Б - СМАЊИКЕ БРЗИНУ НА 30 КМ

РЕЗУЛТАТ:
АКО СТЕ
ОДГОВОРИЛИ
ПОЗИТИВНО НА
СВА ПИТАЊА
ПОД А,
ВИ ПОЈМА
НЕМАТЕ
О ВОЖЊИ!

ФРОНТ у ЖИЦАМА

Немачки поручник зауставио је у шетњи пуковника Милана Калуђерчића и захтевао од њега да га поздрави. Остали заробљеници су застали у немом ишчекивању. Могло се десети свашта — чак и да га Немац на лицу места убије.

Али, Калуђерчић се није збунио. Повикао је да је он генералштабни пуковник Југословенске армије и захтевао од Немца да пред њим стане мирно и да га поздрави као што то прописује Женевска конвенција према којој млађи официр по чину први поздравља старијег официра и своје и непријатељске војске. Једино између једнаких чинова први поздравља заробљеник.

Немци у доба својих успеха на почетку рата нису полагали много на Женевску конвенцију. Међутим, овај поручник се наочиглед свих присутних уплашио: саставио је чизме и прописно салутирао, а онда се чак и извинио!

Овај догађај збио се 1941. у заробљеничком логору за официре OFLAG C-6 у Оснабрику који са постепено претворио, како су сами Немци говорили, у комунистичку тврђаву...

Не предајемо се

Када су се крајем априла 1941. године тешке вратнице логорске капије затвориле за заробљеницима, 3500 југословенских официра, изгледало је да им је положај сасвим безнадежан. У срцу фашистичке Немачке, опкољени са неколико редова испреплетене бодљикаве жице кроз коју је пуштана и струја, на оку стражара наоружаних машинкама и митраљезима, ноћу обасјани рефлекторима, са стражарима појачаним вучјацима, заробљеници су били сасвим одсечени од света. Помисао на бекство била је немогућа: чак и када би се прошло кроз сво то обезбеђење, где би се бегунац нашао? Усред Немачке, без икаквих изгледа на спас. Нико зато и није помишљао на то. Али друге мисли јавиле су се одмах у главама неких људи јер је већина младих официра била патриотски

КО ТО СЛУША РАДИО?

ДАНИМА СУ
ЛОГОРСKE ВЛАСТИ
ПОКУШАВАЛЕ ДА
ОТКРИЈУ СКРИВЕН
АПАРAT КОЈИ СУ
ЗАРОБЉЕНИ
ОФИЦИРИ УСПЕЛИ ДА
ПРОКРИЈУМЧАРЕ У
БАРАКУ. УЗАЛУД.

расположена и тешко разочарана у државне врхове и високе команде.

— Имао сам тада иза себе девет година интензивног партијског рада у условима жестоког терора, а у различитим социјалним срединама — пише Никола Вујановић, један од заробљеника. — Научио сам од Партије и кроз праксу да се свугдје гдје има људи може водити борба, ако се њен садржај и форме прилагоде датим условима...

Осим Николе Вујановића у Оснабрику се нашло још 11 чланова Партије. Они су се врло брзо нашли на окупу и већ у мају 1941. године биле су формиране прве партијске ћелије и логорски комитет.

Затим је мрежа почела да се шири.

Састанци у шетњи

Свако од ових дванаест предратних комуниста познавао је још понеког симпатизера. Први задатак који је логорска партијска организација поставила пред своје чланове био је управо тај да њих што брже укључи у рад. У логору је иначе било доста живо јер су дискусија и разговор и били једина преокупација заробљеника (по Женевској конвенцији официри нису смели да се воде на присилни рад). Тако је већ у јуну партијска организација бројала тридесет људи, а до јесени је добила још толико... Број комуниста стално је растао!

Ћелије су имале по два, три или највише четири човека, а састанци су се од-

вијали у шетњи — да би личили на разговор. Прва акција била је изведена већ у лето 1941. године. Био је то организовани штрајк већег дела официра због лоше хране. Трајао је неколико дана и завршио се победом: Немци су побољшали и квалитет и количину следовања! Тада је дошло и до првог одвајања: док се код једних подигао морал, други — мањи део додуше — понео се кукавички, чуло се чак и да ће Немци због одбијања хране стрељати сваког десетог...

Прву партијску литературу направили су сами чланови комитета написавши руком неколико тема: тако су нови чланови КПЈ у логору почели да стичу она знања и уче ону опробану школу кроз коју су старији другови прошли пре рата. Људи су окупљани на курсеве, кружоке или удружења: учитеља, професора, правника, инжењера и техничара, књижевника, геодета, формирана је уметничка група, спортски клубови, па чак и позориште.

Пријатељство с Немцем

Крајем 1941. године појавиле су се и усмене новине. „Новинари“ су пратили немачку и недићевску штампу која је овде редовно долазила и у њој ловили разне противречности, читали између редова, и чак пратили читуље. Тако је у логору стварана слика онога што се догађало

споља на фронтовима, а нарочито у домовини.

У мају 1942. године из логора у Нирнбергу дошла је група од око 800 заробљеника у којој је било много официра антифашиста па и предратних чланова Партије као што је био познат писац Ото Бихаљи Мерин. Били су ту и новинари „Политике“ Дејан Лапчевић и Миле Виторовић, тако да је редакција усмених новина ојачала па чак добила и просторије у једној бараци.

У групи која је стигла из Нирнберга било је доста уметника, па је створен и симфонијски оркестар, поред народног и џез-оркестра. Не треба ни наглашавати да су приредбе на којима су се певале и револуционарне песме имале антифашистички карактер.

Међутим, поред све активности и снажљивости основни проблем остао је: како остварити контакт са земљом? Знало се да је у домовини дигнут оружан устанак, понешто би се дознало и из увијених и прикривених података у писмима која су стизала од родбине и пролазила кроз немачку цензуру. Све је то ипак било недовољно.

Тада се догодио велики преокрет.

Резервни официр Грга Анђелиновић који је ту у логору постао члан Партије, добио је од старијих другова задатак да се спријатељи с неким од немачких стражара — то се иначе радило јер је било и таквих заробљеника који су се бавили шверцом и трговином: од својих другова куповали би сатове, чизме и друге ствари па их препродавали стражарима за хлеб који су онда опет продавали својим друговима. Такви официри били су презирали, Грга Анђелиновић морао је да одглуми управо таквог једног типа.

Међутим, он је успео да се са једним стражаром „зближи“ толико да му је овај унео у логор радио-апарат! Разуме се у деловима и без кутије.

Радио је намештен у „седмици“, соби број седам бараке 37 у којој су се одржавали и састанци комитета. Добро је забункерисан и вађен сваке ноћи. У једном куту собе, ограђени ћебадима, са слушалицама на ушима, Александар Херон и Ладислав Левентал од лета 1942. када је апарат набављен, окретали су дугме и слушали станице. Вести су бележили на папир и до јутра је настајао кратак билтен.

Сваког јутра после по-

стројавања и контроле једна екипа бацала се на посао: док је један читао, неколико њих је хитро исписивало текст и још у току јутра све су баракe добијале по један примерак билтена.

Издајничко писмо

Билтене су слушали сви, па и они из четничко-недићевског табора, међу којима је било доушника. Тако су Немци сазнали за билтен и посумњали да негде постоји радио-апарат. Како претресима нису могли да га пронађу, прибегли су лукавству: сваки час би укидали струју на по 24 сата у различитим деловима логора. На тај начин, очекивали су, откриће се где се крије радио – сматрали су да билтен неће изићи када без струје остане барака у којој се он налази.

Међутим, то им није успело, пошто билтен није било тешко саставити за један дан и без радија – увек је било довољно вести од претходне вечери. Међутим, Немце је доводила до лудила помисао да радио ипак постоји а да не могу да га нађу, па су претреси постали све чешћи.

И баш у то време догодила се највећа издаја четничког табора. Преко својих људи који су пуштени кући, замолили су генерала Недића да се обрати лично немачком команданту за Србију генералу Бадеру. Ево текста тог срамног писма:

„Молим написати писмо за генерала Бадера у смислу: по обавештењима од официра дошлих сада из заробљеништва сазнаје се да се у логору Оснабрик налази 340 Јевреја и извештај број изразитих комуниста официра, махом резервних па и активних. Они спроводе безобзирно своју разорну акцију по собама, баракама и блоковима, а затим по целом логору. Како многи здрави национални људи под утицајем носталгије постају апатични а тиме и подложни за разорни утицај јеврејско-комуниста, то овим заједничким животом постоји опасност да се и здрави елементи обесхрабре и утону у воде комуниста. Износећи ове чињенице жели се скренути пажња да би било пожељно да се Јевреји и левичари комунисти издвоје из општих логора и удаље од официра национално здравих. Српска влада забринута овом акцијом била би врло захвална ако би се од стране власти Немач-

ког Рајха предузеле ефикасне мере за што брже издвајање итд.”

То „итд.” требало је да значи – ликвидирање!

И ви сте борци

Чим је генерал Бадер добио Недићево писмо, позвао је у Београд немачког команданта Оснабрика. Убрзо је уследила и акција издвајања „логора у логору”: око 700 људи, прозваних свакако према списку који су доставили ови издајници, издвојено је и одведено у посебне баракe ограђене од осталог дела логора са још неколико редова бодљикаве жице.

Немци су прибегавали и другим методама. Расељавали су велике групе

официра, осумњичених да су комунисти, у друге логоре, али су на тај начин постигли само то да се борба прошири. Тако се и могло догодити да се само из Оснабрика, где је тада било око 5000 официра, одмах после ослобођења логора у фебруару 1945. у земљу врати са петокраком на капи око 3500 официра! Они су журили да стигну у своју земљу пре него што је рат сасвим окончан како би одмах могли да се и с пушком у руци укључе у завршне акције.

Ево шта је маршал Тито рекао у свом говору, у Земуну, октобра 1945. године, о доприносу бивших заробљеника народноослободилачкој борби на не-

обичном фронту где су се они борили – фронту у жицама:

„Другови официри,

Ви сте дошли из заробљеништва гдје сте показали да остајете вјерни својему народу и својој земљи која се борила на живот и смрт против непријатеља у чијим сте се канџама налазили. Ја бих хтео да вам кажем овом приликом да између вас који сте били у њемачком заробљеништву, у оном њемачком паклу, и између ових бораца овдје, нема разлике. Ви сте 1941. године пошли у

борбу ријешени да дате и своје животе за ствар своје отаџбине.

Ви другови официри, бићете распоређени у своје јединице. Носите и даље дух отпорности који сте показали у заробљеништву. Знајте да је наша Армија народна армија, која никад не смије да се одвоји од народа...”

Према књизи Николе Вујановића „Фронт у жицама”.

М. К.

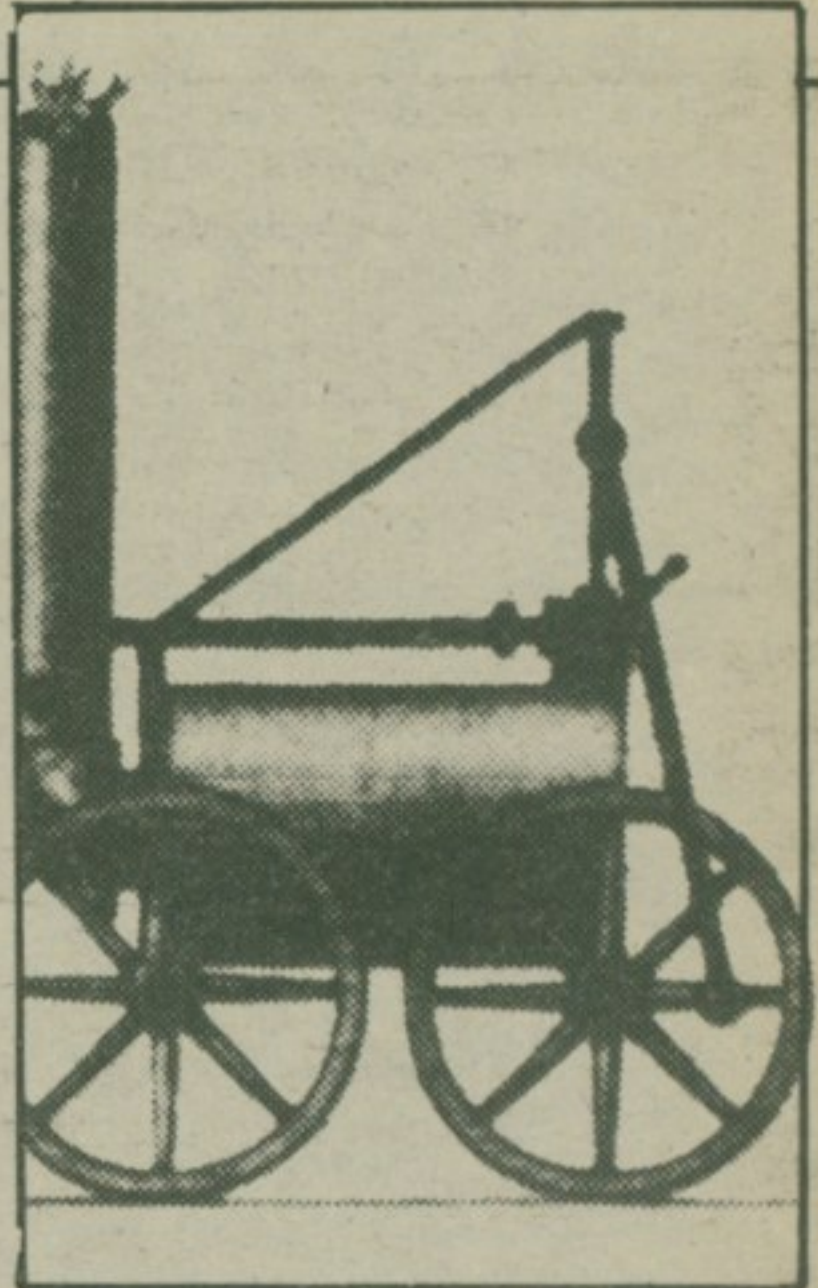
КАД ЈЕ
ЛОКОМОТИВА
БИЛА
МОНСТРУМ

УХВАТИ МЕ

АКО МОЖЕШ!

„Тревитиков покретан парни stroj“ писало је на улазницама које су радознали грађани Лондона куповали да би видели чудо од машине.

**ГОДИНЕ 1808. ВОЗ СУ
ЈОШ ПРИКАЗИВАЛИ У
ЦИРКУСУ. ПОСЛЕ СУ
ПРЕСТАЛИ ТО ДА
РАДЕ, АЛИ СУ ГА
КОРИСТИЛИ МАЊЕ ЗА
ПРЕВОЗ, А ВИШЕ ЗА –
ТРКЕ.**

Конструктор прве парне локомотиве на свету, Ричард Тревитик.

Тачно пре сто осамдесет година, једног летњег дана 1803. године, млади рударски инжењер Ричард Тревитик успео је да закаже састанак са моћним индустријалцем Семјуелом Хамфријем. Тревитик је Хамфрију показао нацрте за некакву чудну машину: котао, димњак, четири накупљена точка која се крећу по шинама.

Разговор није имао све дока, па се тачне речи које су ова двојица измењали никада неће знати. Но, сигурно је да је састанак трајао неколико сати и да је Ричард Тревитик просто зрачио када је изашао из елегантне канцеларије власника железара.

Мало претње, мало погрде

У доба када се овај састанак у четири ока одиграо, Ватова парна машина постојала је већ тридесет осам година, али до тада још никоме није пало на памет да је искористи онако како је то намеравао да уради млади Тревитик: локомотива која ће уместо коња вући рударске вагонете! Снага паре уместо коњске снаге. Смело, али Семјуел Хамфри био је спреман да ризикује.

Мада тек у зачетку, индустријска шпијунажа постојала је и тада, па је вест о „футуристичком возилу“

некако ипак процурила у јавност и посејала панику међу власницима и акционарима компаније за превоз путника. Какве шансе имају њихове поштанске кочије поред тог монструма од машине? Прашина која се дигла била је толика да је читава ствар доспела чак и до британског Парламента. Хамфрију су претили, Тревитик је постао мета немилосрдног подсмеха у новинама: његов stroj приказиван је свакојако, између осталог и као у то доба распротрањен грејач за кревет, али сада у ерупцији паре и пламена.

Халабука се стишала тек када се сазнала права истина: ни конструктор ни финансијер уопште нису намеравали да створе локомотиву за путничке возове. Нису ни могли, све и да су хтели. Тревитик је знао да је његова машина за то преспора и преслаба. У то доба поштанска кола кретала су се по dobrим енглеским путевима просечном брзином од 14 до 15 километара на час (у Француској је та цифра износила 12 km/h, у Италији око 9, у Шпанији 7, у Грчкој још мање).

Прва локомотива, на свету, Тревитикова „Пен-и-дарен“, била је готова за свега четири или пет месе-

ци, децембра 1803. године. На прво путовање кренула је 13. фебруара 1804. године: вукући пет вагонета са 10 тона железне руде и седамдесет људи, занешто мање од два сата прешла је 15 километара. Брзина: 8 километара на час.

Стотину одважних

Тако је прорадила прва локомотива на свету, али је на железницу још имало да се причека. За то су постојала два ваљана разло-

што је био напредак, али не довољно велики – морао је строго да води рачуна да му локомотива не буде претешка како би је гвожђе издржало, што је имало за последицу да је „Пен-и-дарен“ била преслаба за вучу путничких композиција. О максималних шест километара на час се и не говори.

Зато је 1808. воз доспео у – циркус. Те године је на једном лондонском пољанчету подигнута висока дрвена кружна тараба унутар које се грађанима за

Џорџ Стивенсон конструисао је прву употребљиву, дакле довољно снажну парну машину, а онда сео да размисли шта са преслабим шинама. Пошто се досетио да би за њих могао да употреби челик, бацио се на врло напоран посао: да убеди оне с парамата да је у возовима будућност...

За једанаест година и овај део посла био је обављен: уверљивом Џорџу пошло је за руком да надлежне у грофовијама Дарем и Норт Рајдинг на-

Уместо слонова и других екзотичних чудеса, дрвена тараба крила је локомотиву која је пућкала по кружној „прузи“ носећи оне најодважније.

га: прво, нигде у оноликој Енглеској, као уосталом ни на читавом свету није постојала ни једна једина железничка пруга, изузму ли се дрвене шине по којима су клизили рударски вагонети. Тревитик је дрво заменио ливеним железом

цену улазница уместо слонова и клонова приказивало једно једино циркуско чудо: Тревитикова локомотива „Ухвати ме ако можеш“ која по кружним шинама вуче кочије с најодважнијим посетиоцима. Шест година касније

говори да изграде железничку пругу. Осамнаестог септембра 1825. уз невиђену помпу стотинак одважних путника потрпало се у двадесет осам вагона још увек необично сличних кочијама и кренуло у авантуру. Композицију је вукло

последње Стивенсоново парно чедо, супермодерна локомотива „Локомошн“ која је дуж 34 километра од Стоктона до Дарлингтона пућкала брзином од 25 километара на час.

Године 1829. Велика Британија је већ имала неколико и то врло ратоборних железничких компанија. Жустри супарници су осмог октобра речене године код места Рејнхил организовали трку. Победила је Стивенсонова локомотива „Рокет“. Брзина снова: 46,5 километара на час.

Неколико дана касније, на жалост сасвим незва-

кој „ефикасности“: просечних 60 миља на час (96,5 km/h), максималне брзине од 102,4 километара на час.

Док су се Енглези и Американци тркали, остали су почињали. Прва пру-

гледу је „Ајакс“, изграђена у Глазгову 1838. године код које је пречник зупчаника износио ни мање ни више него десет стопа (3,048 метара).

У В. Британији колосеци

је, 1853. једној другој Кремптоновој локомотиви званично је признат рекорд од 131 километар на сат. Постигнуту брзину снова нико није могао да обори равно тридесет шест година!

Када се рекорд званично не забележи, он и не постоји, али се ипак зна да је једна Кремптонова локомотива, „Резо ди Нор“, 1853. године на француском тлу вукући за собом вагоне тешке 157 тона надмашила саму себе: вратоломних 144 километра на час. Званичан рекорд или не, Наполеону III се поминула брзина учинила толико вратоломном да је с царском одлучношћу наредио: 120 километара на час и ни трунчицу брже!

Наполеон III више није био међу живима да би могао да одлучује о брзини возова када је 1893. године експресни воз „Ем-

и то много раније него што се верује. Још далеке 1835. Американец Давенпорт конструисао је електричну локомотиву којој се, додуше, може ставити озбиљна примедба: била је неупотребљива. Три године касније Енглец Дејвидсон патентирао је свој изум који такође није имао апсолутно никакве шансе да освоји саобраћај јер од максималних шест километара на час није могао ми макац...

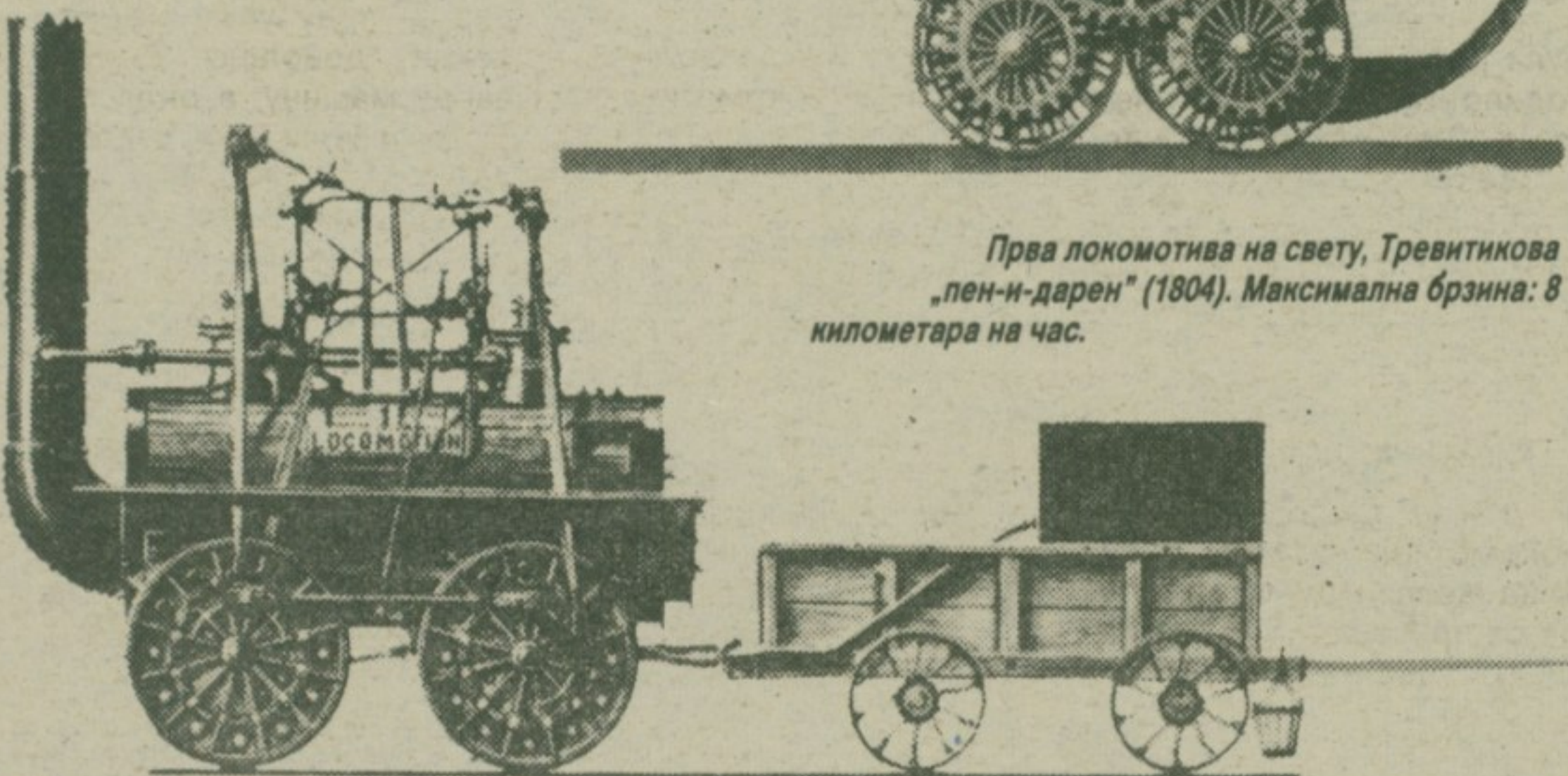
Електрична, али сасвим неупотребљива

Време је показало да будућност ипак припада возовима „на струју“. Већ 1903. године једна немачка електрична локомотива развила је брзину од 213 km/h између Мариенфелда и Зесена. Тај рекорд одржао се више од пола века и оборен је тек 1954. на прузи Дижон-Бон: локомотива СС-7121 развила је тада брзину од 243 километра на час. Ситнице у поређењу са невероватних 331 километар на сат које су, такође у Француској, 28. и 29. марта 1955. оствариле локомотиве са ознакама СС-7107 и ВВ-9004, обе вукући за собом по три вагона на линији Бордо-Дакс. Коначно 5. марта 1981. на прузи Париз-Лион брзина која се пре односи на авионе него на возове: 380 километара на час!

Брже се не може? Моћи ће, верују Јапанци који су још 1962. почели истраживања у вези са „суперекспресом 21. века“, возом са линеарним мотором који уопште неће ни дотичати шине – лебдеће над њима помоћу електро-магнета. У пробним возњама, суперекспрес је већ стигао до 350 km/h, а његови творци тврде: то значи да ће у скорој будућности достићи и сањаних 500 километара на сат. Већ се зна и прва деоница, биће то релација између токијске железничке станице и аеродрома Нарита. Експрес ту раздаљину данас превали за сат и по, суперекспресу ће бити потребно 14 минута.

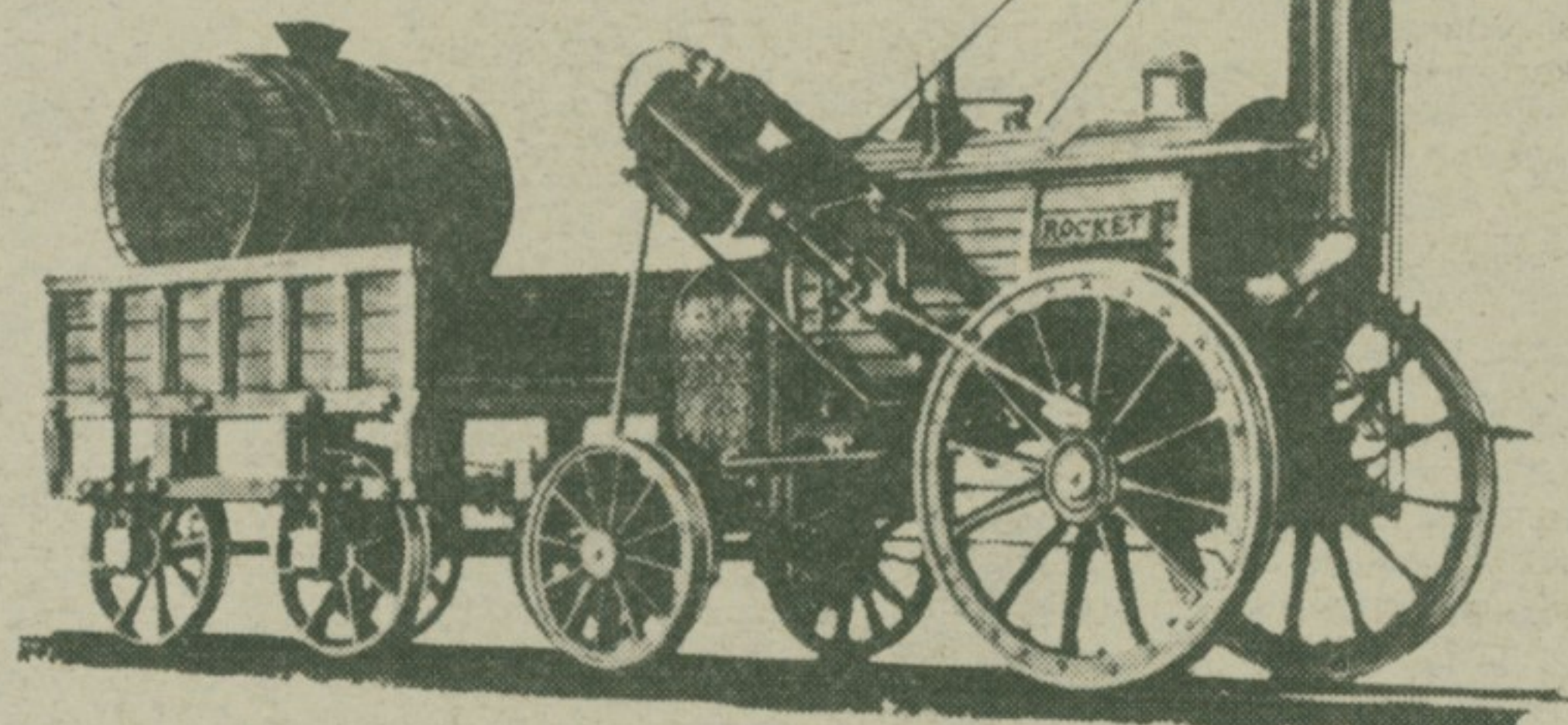
И док Јапанци путују најбржим путничким возом на свету, „Шинкансеном“ који их и поред максималне брзине од 250 km/h сигурности ради вози „само“ 210 на сат, већина света и даље путује просечном брзином која ретко прелази 100 или 120 километара на час. Отприлике као некада, када су возови служили више за трке, а мање за путовања.

М. И.

Прва локомотива на свету, Тревитијева „пен-и-дарен“ (1804). Максимална брзина: 8 километара на час.

Септембра 1825. част да повуче први путнички воз на свету на прузи дугачкој 34 километра између Стоктона и Дарлингтона припала је Стивенсовој локомотиви „Локомошн“ која је ту раздаљину прешла брзином од 25 километара на час. Локомошн је тежила 6,7 тона, а путнике је превозила све до 1840. упркос бројним „незгодама“ које је имала.

Стивенсонова локомотива „Рокет“, победник трке код Рејнхила 1829. године. Брзина снова: 46,5 километара на час! Била је тешка нешто мало више од три и по тоне.

нично, „Рокет“ је изненадила и сопственог конструктора: претутњала је 2 миље (3,2 километра) брзином од 85 километара на час. Тако се тврди, али што није званично као и да не постоји.

Године 1831. у читаву ствар су већ умешали прсте и Американци: елегантна локомотива Џона Царвиса прикладно названа „Експеримент“ прешла је миљу (око 1,6 километара) фантастичном просечном брзином од 96,5 километара при чему је вероватно пробила и зид снова од 100 километара на час максималне брзине.

Петог јануара 1845. на линији Ливерпул-Манчестер један брзи воз енглеске производње који је вукала парна локомотива од 24 тоне доскочио је америч-

ка између Беча и Трста изграђена је 1854. Наша прва пруга прорадила је 1860. између Коториба, Чаковца и Прагерског. Две године касније имали смо и ону између Зиданог Моста и Сиска.

Толико и ни трунчицу брже!

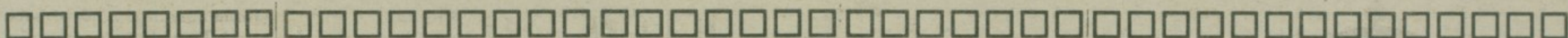
У то доба локомотиве већ више не личе на Тревитијеве и Стивенсонове првенце. Одрасле су, или тачније, постале пунолетне како по свом изгледу тако и по техничким решењима која су омогућавала десетоструко већи учинак водене паре. Како би се ово постигло, претеривало се, рецимо и са величином погонског зупчаника. Апсолутни рекордер у овом по-

су имали две величине: нормалну од 1,435 метара која се и данас користи у већини земаља у свету и (пре)широку од 2,134 метара од које се дефинитивно одустало тек 1892. године. Речена два и нешто метра претерана су чак и за СССР, Финску и Манџурију, три места на свету која данас имају најшире колосеке: 1,524 m... Пре него што је непрактични колосек укинут, по њему је маја 1851. на линији Лондон-Дидкот, моћна локомотива Томаса Расела Кремптона „Лорд оф ајлс“ постигла феноменалну просечну брзину од 107 километара на час, са максималном брзином која је морала да пређе 120 километара. Две године касни-

пајр стејт експрес“ у неколико наврата достигао максималне брзине од 164 и 181 km/h. Границу снова од 200 (парних) километара на час прешла је локомотива немачке производње 05/232. Маја 1936. на линији Берлин-Хамбург 05/232 развила је брзину од 200,402 километра на час.

Британској локомотиви „Малард“ биле су потребне пуне две године да тај рекорд премаше и то за само два километра. Иако ери парних локомотива још није био крај, постало је јасно да, бар што се брзине тиче, „чуда“ више неће бити.

И, наступиле су електричне локомотиве... Јесу,

**ЗА РАЗЛИКУ ОД
ДОБРОЋУДНЕ НЕСИ,
ЧУДОВИШТЕ ИЗ ЕКСМУРА,
КАЖУ, КРВОЛОЧНО ЈЕ И
ДАЛЕКО СТВАРНИЈЕ. ЧАК ЈЕ
И ВОЈСКА АНГАЖОВАНА ДА
ПОМОГНЕ ДА СЕ УХВАТИ
СТВОРЕЊЕ ЗА КОЈЕ НЕКИ
ПРЕТПОСТАВЉАЈУ ДА ЈЕ
ПРОИЗВОД
НЕКОНТРОЛИСАНИХ
БИОЛОШКИХ
ЕКСПЕРИМЕНАТА.**

КРИК У НОБИ

**ЗАГОНЕТНО БИЋЕ
ХАРА ОКОЛИНОМ ДЕВОНА**

Упомало забаченом крају око Девона у Великој Британији, који је иначе познат по идиличној атмосфери и прелепим пејзажима, већ неколико месеци влада опсадно стање. По шумама и пропланцима, око кућа, штала и торова људи даноноћно дежурају са пушкама на готовс. Ту су и полицијске и војне патроле које су читаву ову област која обухвата око пет стотина квадратних километара, делимично под шумом Ексмур, већ више пута прокрстарили уздуж и попреко.

У бројним крчмама, продавницама и магацинима у околини сви су на опрезу. Нервоза се полако претвара у панични страх. Причају како се унаоколо врзма неко биће, ђаволски вешто, крвожедно и – неухватљиво.

Где се крије?

Почело је тако што је сточар Ерик Леј пролетос у свом тору затекао једну растргнуту овцу. Није се нарочито изненадио јер је знао да у околини има вукова. Потрудио се само да што боље затвори све пролазе и појача ограду. То је било све. Међутим, није прошло

ни петнаест дана а овце су почеле буквално да нестају, чак и по три за једну ноћ.

Командир локалне полицијске станице и сам је поверовао да се ради о вуковима, па пошто су сличне пријаве стигле и са других страна, обећао је Леју да ће предузети неке мере.

Тада је израчунато да је у чељустима непознате „животиње“ већ завршило преко стотину грла. Сточари су почели да се наоружавају и формирају екипе добровољаца, свака са око сто педесет људи способних да се снађу у најтежој ситуацији. Али, то није било довољно. Полиција је била приморана да затражи помоћ војске која је осим редовног крстарења по најскривенијим местима подигла неколико добро замаскираних станица за осматрање и опремила их оружјем. Мобилисана су чак и локална удружења ловаца специјализованих за хватање вукова. Помоћ је стигла и са стране: један стручњак за лов на крупну дивљач сам је понудио да се нађе при руци, као и бројни професионалци обучени за ноћни лов и десетине трагача од којих су неки директни потомци америчких

Индијанаца. Нису изостали чак ни видовњаци.

Али, све то, бар до сада, није дало никакве резултате.

Оставља само кости

Под хицима који све чешће разбијају тишину успаваних пашњака и у овом тренутку страдају најчеш-

ће пси, што ником није право. Један доктор из околине, да би заштитио свог лабрадора, написао му је на леђима белом флуоресцентном бојом – пас.

А то што страдају углавном недужни пси није случајно. На основу веома шкртих описа људи који су успели, или бар тако мисле, да виде дотичну „животињу“, реч је о створењу које највише личи управо на пса, само што је огромно и има веома дугачку длаку. Тврди се да је невероватно брзо и лукаво. Вешто се прикрада, а онда изненада скаче и хвата жртву за врат. Само за један оброк, кажу, поједе најмање петнаестак килограма mesa. Ограде му нису никаква препрека јер су му скокови застрашујуће високи и дугачки.

– Свој монструозни пир почиње од врата жртве – објашњава Леј – а онда прождире и остало, укључујући и утробу. Оставља једино кости са којих је скинут и последњи комадић mesa.

Многи сматрају да би то могла да буде нека животиња из породице мачака. Помиње се чак и пума, али откуд она тамо? На основу анализе карактеристичног измета, људи у лабораторијама су закључили само једно – храни се искључиво месом. Не знају, међутим, о каквом је створењу реч.

Ишчекивања

– Мене највише збуњује – каже фармер Лин Лох – то што ово биће нити лаје нити фркће, нити завија нит урличе. Његово оглашавање издалека највише подсећа на крештање, а од тога се у мраку чак и оним најхрабријим диже коса на глави.

Прича о чудовишту из Ексмуре тако се све више обавија велом тајне.

– Нико ме неће разуверити – тврди један други фармер – да се овде не ради о неком монструму који је побегао из лабораторије где се изводе ти ђаволски биолошки експерименти!

То вероватно неће бити тешко да се утврди, али тек онда кад се разбојник нађе у рукама оних којима већ месецима краде сан.

С. И.

ЗБОГ ХАВАРИЈЕ У ШТАМПАРИЈИ

ЗАБАВНИК ПРИВРЕМЕНО ДРУГАЧИЈИ

Сигурно сте већ чули у вестима или прочитали у новинама да је у Штампарији НО „Политика“ дошло до велике хаварије. Повређено је пет радника, материјална штета је огромна, а на оштећеним машинама извесно време неће моћи да се штампа ниједно од недељних издања наше Куће. Број „Забавника“ који сте купили прошлог петка делимично је већ био штампан пре несреће, па је морао бити довршен под ванредним околностима и отуд је у средњем делу лист био мањег формата и у црно-белој техници.

Одмах после несреће стигли су позиви из свих крајева наше земље: своје услуге понудили су штампарије БИГЗ-а, Борбе, Дела из Љубљане, Вјесника, Рилиндије, а део посла преузела је штампарија дневних новина саме „Политике“ тако да је обезбеђено редовно излагање свих недељних листова.

„Политикином забавнику“ притекле су у помоћ колеге из штампарије Борбе који су дали све од себе да и у овој ситуацији што квалитетније штампан „Забавник“ дође у ваше руке. Надамо се да вам неће много сметати извесне промене у распореду рубрика и колорних страница до чега је морало да дође због нове штампарије. Ускоро ћете се опет дружити са „Забавником“ на који сте већ годинама навикли.

ШАРКО И ФЛОРИЈА

ДВА ПСА СА ХОМОЉА ПОЛОЖИЛА СУ ВЕЛИКИ ИСПИТ ОДАНСТИ ЧОВЕКУ.

Шарко и Флорија су обични сеоски пси, како се каже цукци. Велика неправда. Шта би пудлице, пекинезери, и сви ти „расни“ пси с педигреом радили у овим забитим пределима Хомоља, вероватно најнасељенијем крају у земљи где господаре вукови, шакали, лисице, медведи?

Додуше, Шарко и Флорија подсећају помало на неку „расу“. Понајпре на ловачке керове. Кратколаки су, танки као вретено, бели са црвенкастим пегам и издуженим, мало затупастим њушкама, снабдевени изузетно jakim чељустима, али, само подсећају. Педигре немају, а и није им био потребан јер су и без њега били најпознатији и најпопуларнији пси у селу.

А село Раденка простире се на северном рубу хо-

И тог октобарског дана били су, заједно на салашу, а са њима је била и Станисављева жена Војка. Станисав и Војка су брали шљиве, а Шарко и Флорија чували стоку на паши. Станисав се није најбоље осећао. Жалио се Војки да га нешто гуши, да му срце не куца равномерно, трну му руке и ноге. Најзад су одлучили да мора у Кучево, лекару.

Од салаша до Кучева има око шездесет километара али већ од Раденке постоји аутобус. Станисав је, међутим, решио да иде колима и у повратку обави и неке друге послове, да оде до воденице, пре свега. Зато је повео краве у јарму, а кола су му код куће у селу, она са само два точка јер већа по овим врлети-ма и не могу.

Никад нико неће сазнати шта се тачно са Станисавом дешавало тог уторка на путу од салаша до села, у које никад није стигао. Али према реконструкцији коју су извршили радници кучевског СУП-а драма се одвијала овако.

Старцу је уз пут очигледно позлило па је скренуо са пута ка оближњем потоку, да се освежи. Воде, међутим, није било јер је летос владала тешка суша. Станисав се није предавао и кренуо је сувим кори-

сам ипак те ноћи узбунила комшије и истог часа људи су кренули у потрагу. Тражиле су комшије старог Станисава. Прочешљали су терен од села до салаша више пута и те ноћи и у петак, цео дан, али без резултата. Станисава нигде. А тачно су знали да је само ту негде морао да буде јер га нико није видео ни у селу ни у аутобусу за Кучево.

Истовремено у дворишту куће Петковића дешавало се нешто чудно. Шарко и Флорија су јурили по дворишту, скичали, али и јели и пили воду, али никад заједно. Чудно за та два нераздвојна пса!

Алармиран је и СУП у Кучеву, а јављено је и унuci Марији удатој у једном селу код Голупца која је убрзо и стигла, са својим сином Душаном.

Сви заједно, СУП, сељани Раденке и породица наставили су трагање али резултата није било. Тако у суботу, тако у недељу, тако у понедељак.

У уторак, недељу дана откако је Станисав кренуо на пут, његовог праунука Душана је у рано јутро пробудило упорно гребање по вратима куће. Душан је отворио и угледао Флорију, свог љубимца. Пас је скичао и зубима га хватао за панталоне. Потрчао је затим ка дворишној капији, па се поново враћао скичећи. Поново је зубима вукао Душанове панталоне и трчао ка капији.

– Прво сам био зачуђен, а можда онако поспан и нисам могао одмах да схватим. Онда ми је синило да Флорија хоће нешто да ми „каже“. Гледао ме тужним очима и страшно цвилио. Не знам ни ја колико је пута отрчао до капије и враћао се до мене. Брзо сам узбунио све укућане а онда и све комшије.

Не чекајући да се они окупе Душан је пошао за Флоријем. Пас је грабио уз брдо тако да је дечак једва држао корак. Када би стао да се издуба, и Флорија, који се стално освртао, такође би стао. И тако добрих пет километара.

– Кад смо дошли до плитке јаруге потока – прича Душан – Флорија је кренуо уз корито, а ја за њим. Стао је. Прво сам угледао Шарка у једној rupи на стрмини, а одмах затим једну гомиљу сувог лишћа

мољског масива, према Дунаву и Карпатима. Раштркано је на великој површини, а ипак није било човека који није знао Шарка и Флорију што на влашском значи цвет и истовремено није завидео њиховом 76-годишњем господару Станисаву Петковићу. Шарко и Флорија се од њега нису одвајали. Заједно су чували стоку, овце и краве, и заједно самовали на салашу, горе на Стрњаку, неких седам километара од села, испод Црног врха.

том уз брдо у потрази за неком заосталом локвцом.

– Нисам се ни надала Станисаву те вечери – испричала је касније Војка. – И у среду сам га мирно чекала јер Кучево је далеко, а требало је да оде и у воденицу, кукуруз да самеле. Тек у четвртак после подне сам се забринула и упутила се кући, у село.

Како је старица Војка која је тежак инвалид и иде уз помоћ два штапа препешачила тих седам километара с планине у село – само она зна. Ономе ко је видео како се Војка креће то остаје потпуно нејасно. Код куће га није било – прича Војка. – Чудило ме је где је, посебно што се Шарко мувао по дворишту, чак је и нешто појео. Флорија, међутим, није било. На оно најгоре нисам помишљала али

и грања, поред које се Флорија зауставио. Оба пса су тужно скичала. Кад сам разгрнуо лишће и грање, угледао сам дедино беживотно тело.

Криминалистички инспектор Момир Јоксић заокружио је реконструкцију ове драме.

– У потрази за водом стари Станисав је ишао колико је могао. Међутим, воде није било. Легао је на пешчано дно исушеног потока и покушао да ископа рупу у нади да ће се нека кап воде слити. Тако је и умро. Пси га, међутим, нису оставили. На стрмини, одмах изнад умрлог Станисава, ископали су рупу у којој је увек један стражарио. Други би одлазио у село да једе и пије воду. То је невероватно, али смо по многим елементима то тачно утврдили. Још је невероватније што су та два одана пса прекрили тело гранама које су ко зна одакле довели. Пуних седам дана су тако чували свог мртвог господара од дивљих звери.

М. ДОБРИЋ

ТРКА БЕЗ КРАЈА

Када је 4. октобра 1957. године у Совјетском Савезу лансиран први вештачки сателит Спутњик 1, тежак 83,67 килограма и новинске агенције пренеле вест о томе, људима је застао дах; вештачки сателити су дотле живели само у научнофантастичним текстовима. Неупућеност већине ишла је дотле да су се окупљале групе и ноћу зуриле у небо не би ли угледале то „чудо“ јер је замишљано као предмет који за собом оставља светлећи траг!

У Сједињеним Америч-

Мршав почетак

Америчка јавност постављала је питање: да ли и ми нешто радимо на истраживању свемира, уметмо ли, можемо ли. У свему томе било је и гнева јер су Сједињене Америчке Државе покушале да лансирају ракету Вангард месец дана после другог совјетског Спутњика. Ракета је носила на врху сателит тежак само неколико килограма, али од спектакла преношеног преко телевизије за вишемилионско гледалиште није било ништа – уместо да узлети ракета је експлодирала.

нарочито истраживања лабораторије Калифорнијског института за технологију, Фон Браунов тим је начинио ракету Јуно 1. Она је 31. јануара 1958. изнела на путању око Земље сателит Експлорер 1 тежак 13,7 килограма.

Најзад! Неколико недеља касније лансиран је следећи Експлорер, затим још један, па још један...

Тадашњи амерички председник Двајт Ајзенхауер није био превише одушевљен. Ни нација није деловала озарено. Разумљиво: совјетски Спутњик 3 лансиран маја 1958. био је тежак 1327 килограма, односно 56 пута тежи него

Оснивањем НАСЕ престао је да постоји Национални надзорни комитет за ваздухопловство НАКА, па је НАСА преузела све НАКИНЕ лабораторије, постројења и пројекте. Припало јој је и осам хиљада НАКИНИХ радника техничара и инжењера. У сефовима се, између осталог, затекао и пројект авиона на ракетни погон са ознаком Х-15. Још тада, не треба заборавити то је 1958. година, Х-15 је требало да лети брзином од 7 Маха и да достиже висину од 80 километара. Пројект није реализован, али је извесно да је тај авион „родитељ“ данашњег спејс шатла.

вили да се подухват може очекивати између 1970. и 1975. године. Веб је био другачијег мишљења: за трошкове се не пита али то мора бити пре, најкасније до 1970. Физик је занемарио. Председник Кенеди, међутим, сматрао је да је рок кратак и није хтео да прихвати Вебов предлог.

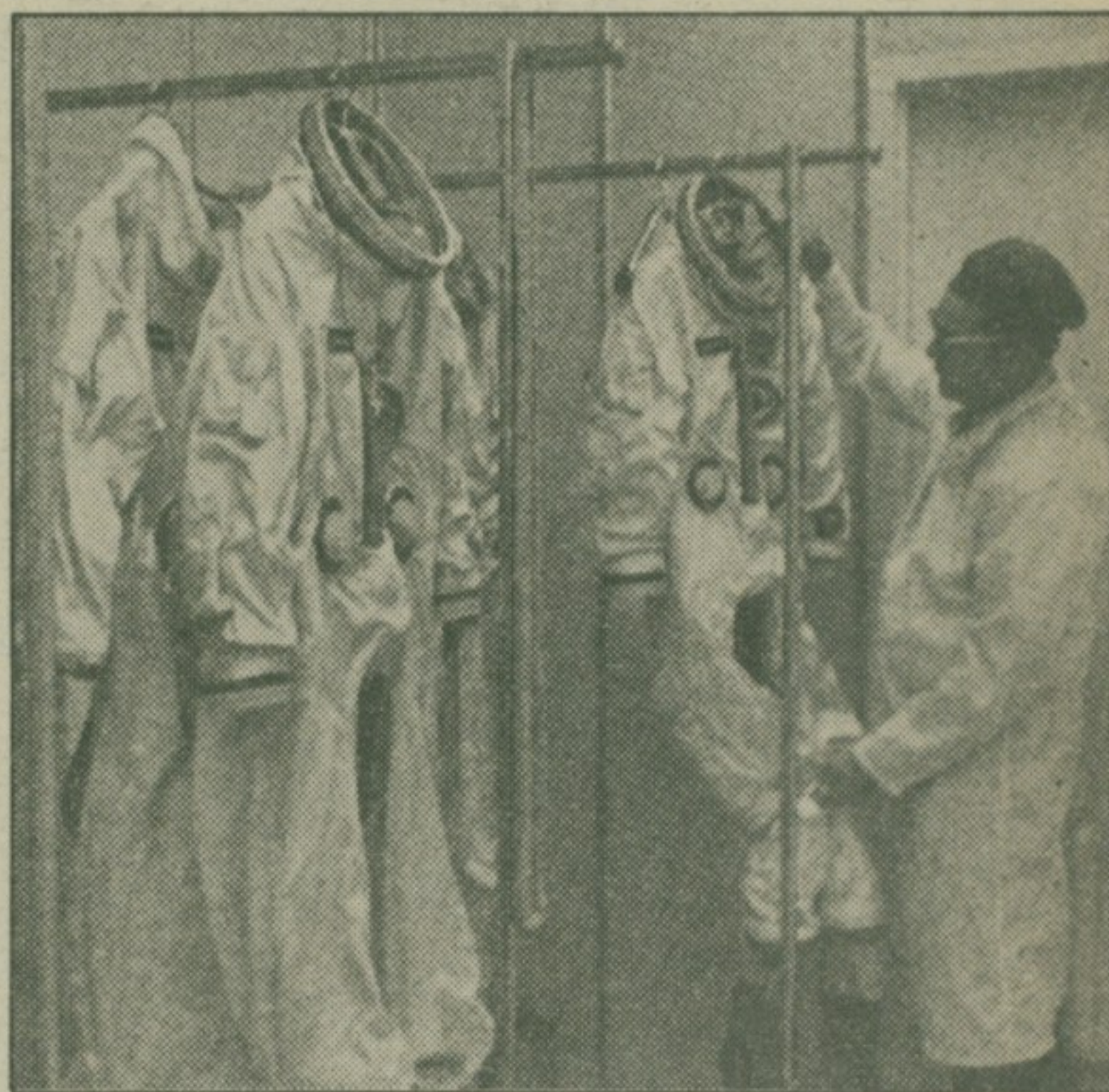
Вероватно би Кенеди остао доследан одлуци, да Совјети нису поново препрастили свет: у орбиту око Земље послали су човека! Био је то Јуриј Гагарин. Узлетео је 12. априла 1961. у Востоку 1.

Американци су тешко доживели Гагаринов лет у космос. Председник Кене-

ИНДУСТРИЈА

ЗА СВЕМИР

Одељење
са скафандерима:
проверава се
сваки
детал

**АМЕРИЧКА
НАЦИОНАЛНА
УПРАВА ЗА
ВАЗДУХОПЛОВСТВО И
ВАСИОНУ – НАСА
ЗВАНИЧНО ЈЕ
АГЕНЦИЈА, А
НЕЗВАНИЧНО
ПРЕДУЗЕЋЕ РАЗАСУТО
НА КОМПЛЕКСУ
ЗЕМЉИШТА НА КОЈЕМ
БИ СЕ МОГЛЕ ПОДИЋИ
ДЕСЕТИНЕ ГРАДОВА.
САМО НА ОСТВАРЕЊУ
ПРОГРАМА АПОЛО ЗА
ЊУ СУ РАДИЛЕ
ФИРМЕ ИЗ ЧЕТРДЕСЕТ
СЕДАМ САВЕЗНИХ
ДРЖАВА**

ким Државама јавност је била запрепашћена – увек присутна преосетљивост на примат Совјета чинила је своје: Домаћа штампа, радио и телевизија оштро су напали владу. Одговора није било. Уместо тога, Совјети су приредили још једно изненађење: тридесетак дана касније избацили су у орбиту око Земље сателит Спутњик 2 са керушом. Лајком тежак 508,3 килограма. Истина, Лајка се није вратила јер приземљење васионских летелица тада није било решено, али је живела до предвиђеног времена и тиме доказала да живо биће може да опстане у васиону.

Америчка влада се нашла у процепу између хтења и могућности. Очи су упрте на једини пројект који је колико-толико обећавао успех: ракетна истраживања Вернера фон Брауна и његовог тима стручњака у Агенцији за војно-балистичке пројектиле у Хантсвилу у Алабами. Американци као да су заборавили да су августа 1943. авионима бомбардовали Пенеминде, мало индустријско место на острву Узнам, северозападно од Шћећина где су се налазиле нацистичке научне лабораторије и фабрике за израду злогласних летелих бомби V-2 чији је један од конструктора био и Браун. По завршетку рата опростили су му грехе, дали држављанство и пружили могућност да настави научни рад.

Министар одбране у америчкој влади Мек Елрој позвао је Брауна и после кратког разговора испратио га са захтевом да жели што пре да види амерички сателит у орбити око Земље. Користећи своја, а

сва четири до тада начињена америчка сателита заједно! Колика је тек ракета која је толику грдосију изнела у орбиту, питали су се сви.

Човек на Месецу

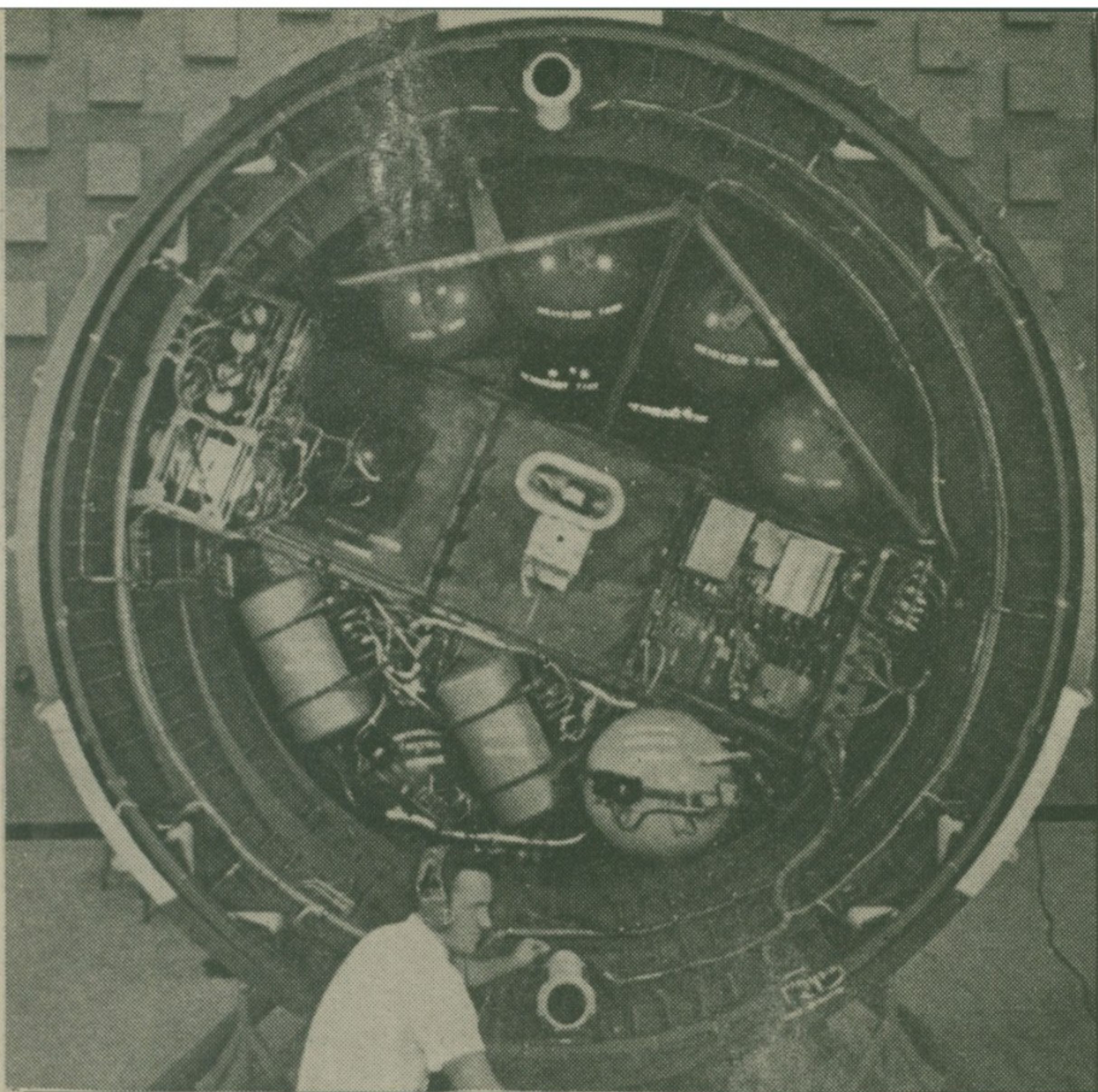
Дилеме није више било: људска цивилизација закорачила је у космичку еру. За научнике је примат Совјета имао мањи значај од проучавања свемира који човечанству пружа неслућене могућности. Да ли је и амерички председник Ајзенхауер тако размишљао, или је у совјетским свемирским подухватима искључиво видео изазов, тешко је рећи, тек, он је марта 1958. одобрио оснивање Одељења за васиону. Ускоро је Конгрес донео акт о оснивању Америчке националне управе за ваздухопловство и васиону – НАСА. Председник Ајзенхауер га је потписао крајем јула 1958. Документ строго дели истраживање и летове у свемир на цивилне и војне. Први су припали НАСИ, а други Министарству одбране.

Од првог дана у НАСИ се радило и журило. За новац нико није питао. Само за 1961. годину НАСА је добила од Конгреса 926 милиона долара. Поређења ради, Министарству одбране је припало готово 150 милиона долара мање! Очигледно на НАСУ се различито гледало: научници су у њој видели установу која пружа могућност за изузетан научни рад, а Конгрес инструмент политике. Штавише, нови амерички председник Џон Кенеди по ступању на дужност јануара 1961. дао је програму Аполо тако рећи најприоритетнији статус у земљи. Истовремено, за помоћника првог НАСИ-НОГ директора Кејта Гленана поставио је свог пријатеља и некадашњег вештог трговца и адвоката Џејмса Веба.

Програм Аполо предвиђао је слање човека на Месец и његов повратак на Земљу. Знано се да је за реализацију потребно много времена мукотрпног рада и доста новца. Стручњаци НАСЕ су изја-

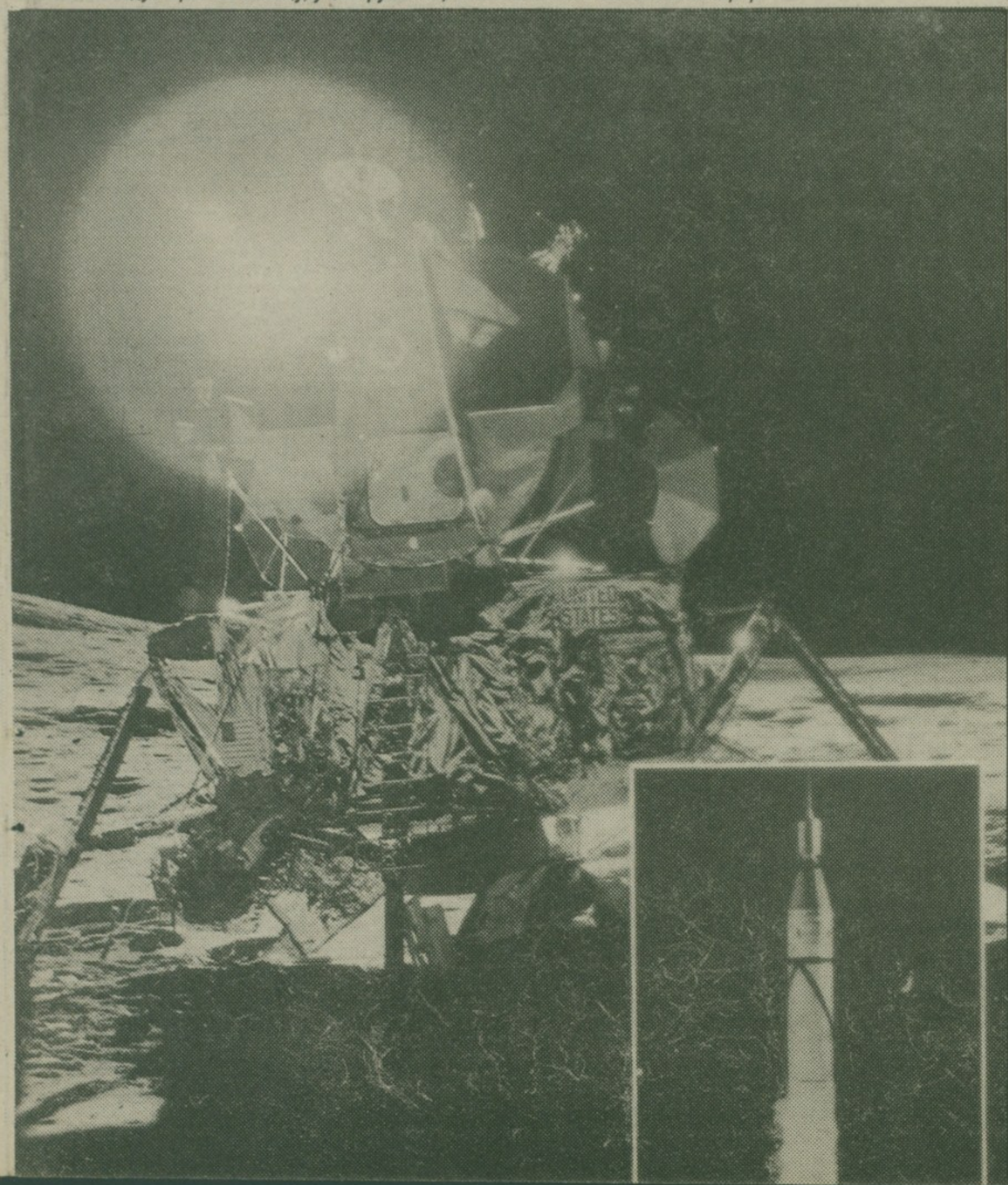
ди није имао куд: одобрио је да се програм Аполо реализује до 1970. Већ следеће, 1962. године Конгрес је доделио НАСИ милијарду и сто милиона долара!

На програму Аполо се радило по фазама. У првој названој Меркјури – истоимену капсулу су неколико пута лансирале велике ракете носачи. Једна је изнела у Земљину орбиту и првог Американца – Џона Глена. После седам летова фаза Меркјури је закључена, а започета нова – Џемини. Серија лансирања васионског брода Џемини представљала је техничку припрему за касније летове Апола. Од априла 1964. до новембра 1966. капсуле Џемини са посадама десетак пута су боравиле у васиону. Упоредо се радило на конструкцији снажне тростепене ракете која ће на жељену висину изнети цео систем за путовање на Месец. Начинио ју је Маршалов васионски центар у Хантсвилу у Алабами и назвао Сатурн В. Зграда на ракетодому у Кејп Канавералу где је ракета скла-

Део инсталација капсуле Џемини

Модул Орао на Месецу, у оквиру лансирања вештачког сателита Експлорер

пана била је висока 160, широка 120 и дугачка више од 200 метара! У њу је могла да стане палата Уједињених нација у Њујорку и да још остане простора за половину цркве Светог Петра у Риму!

Прво отискивање Сатурна од тла новембра 1967. успело је. Тих година је обављено неколико летова васионског брода Аполо, са и без посаде. Историјски тренутак се збио 20. јула 1969: на Месец су слетели Нил Армстронг и Едвин Олдрин, док је трећи члан посаде Мајкл Колинс остао да кружи у матичном броду, са задатком да их прихвати по повратку.

Човек на Месецу

Да ли су се и Совјети носили мишљу да пошаљу космонауте на овај једини природни Земљин сателит – непознаница је. Они су свој програм истраживања свемира усмеравали у другом правцу, а Месец су

Кејт Гленан, први руководилац НАСЕ

научно „обрадили“ јевтиније и то читаву деценију пре Америкаца: још септембра 1959. лансирани су сателит Луњик 2 тежак преко једне и по тоне који се спустио на Месечеву површину, а месец дана касније и Луњик 3 који им је „послао“ снимке чак оне стране Месеца која се на Земљи никад не види!

Совјети су начинили огроман корак и августовских дана 1960. Тада су послали у космос брод-сателит са два пса: Стрелком и Белком. После једнодневног путовања Стрелка и Белка су се вратиле живе на Земљу што је био непобитан доказ да живо биће може да опстане у васиону без икакве опасности по сопствене функције.

Не верује се ни рачунару

После прве, Американци су послали још неколико посада на Месец, а онда је Конгрес ускратио новац, програму Аполо јер су трошкови били многоструко већи од користи.

У НАСИ су се окренули новим свемирским истраживањима, пре свега изградњи васионске станице. Започело се са летовима транспортера који ће

износити у васиону делове за склапање. Та мала летелица са сопственим ракетним погоним коју прво на велику висину подиже на леђима Боингов џамбо џет названа је шатл. Узлетање и враћање шатла на Земљу већ је рутинска ствар.

Један од функционера НАСЕ изјавио је да она никад неће остати без посла. Само за рад у овој години додељено јој је између 6 и 7 милијарди долара!

Главни седиште НАСЕ је у Вашингтону, али се стваралачки живот одвија на другим местима. Поред базе и ракетодома на полуострву Кејп Канаверал у Флориди и Васионског центра у Хјустону који је мозак свих летова у свемир, НАСА има широку мрежу института, лабораторија и постројења широм Сједињених Америчких Држава. Званично је агенција, а незванично „предузеће“ са више од милион и по запослених чији су делови разасути на огромном простору. У ствари, НАСА је једна од највећих и најмоћнијих индустријских активности на свету.

Главни ослонци НАСЕ су центар АРЦ у Монтајну, Летачки истраживачки одсек у Едвардсу, Лабораторија за млазну пропелерују Калифорнијског института за технологију, Летачки васионски центар у Гринбелту, Маршалов васионски центар у Хантсвилу, Истраживачки центар Линдли у Хемпτονу, Истраживачки центар Левис у Кливленду, Национална лабораторија за васионску технологију у Њу Орлеансу...

За НАСУ раде многе фирме Сједињених Америчких Држава. Са њима се склапа уговор на основу конкурса. Само на мисији Аполо-8 радило је 20 хиљада америчких предузећа. Ништа необично: у систем Аполо-8 уграђено је око 4 милиона механичких делова!

Услови рада у НАСИ и за НАСУ максимално су заоштрени после јануара 1967. када су Вирџил Грисом, Роџер Чафи и Едвард Вајт изгубили животе у баналном инциденту приликом испробавања једне од капсула Аполо-8 у симулираним условима на земљи. Због тога програм Аполо умало није доведен у питање. Извршена је темељна истрага и откривен читав низ грешака и неисправности. Од тада свако запослен, мора да подноси дневни извештај о свом раду. Ако постоји и најмања сумња да човек може да подбаци – на његово место се уводи рачунар. Ни њему се не верује: њега контролише други рачунар!

Миленко ТОДОРОВИЋ

НЕМА ЛЕКА, ИМА РАЗВОДА

Педанти западни Немци су ствар и статистички обрадили: девет од десеторо људи „пати“ од хркања... Од пет случајева развода, један за повод има неподношљиво „стругање“ брачног партнера. Тако кажу статистике. Шта би се могло рећи као утеха хркачима? На жалост ништа, јер за сада лека нема...

ХОЋУ ДОЗВОЛУ!

Енглескиња Констанс Јанг из Винчестера недавно је напунила 110 година и страшно је љута што је и саопштила репортеру који ју је интер-

вјуисао поводом рођендана. А зашто је љута? Констанс властима не може да опрости што су одбиле да јој продуже возачку дозволу у – деведесетој години. А могла је сита да се навоза за ових двадесет година.

ДИНОСАУРУСИ – РОНИОЦИ

Проучавајући зубе фосила динозавских гмизаваца може се утврдити да су једни жвакали неко тропско растине, а дру-

ги јели месо себи сличних чудовишта. Али, шта можемо да кажемо о појединостима из њиховог живота после прохујалих 200 милиона година?

Једна група јапанских палеонтолога, сарадника Националног природњач-

ког музеја из града Јокусуке, имала је у томе среће. У приобалној зони острва Хокаида они су открили спљоштен скелет динозавског морског гуштера. Скелет је одлично сачуван јер је лежао под дебелим слојем земље која се сручила на животињу што је, вероватно, и било узрок њене смрти. На месту где се налазио желудац праисторијске животиње нађени су отисци жртава овог динозавског прождрљивца – малих риба и октопода. Кости риба су веома оштећене и не може се утврдити којим су врстама припадале, на којим су дубинама живеле. О октоподима, међутим, има шта да се каже. Та врста и данас живи у Тихом океану и најрадије се задржава на дубинама већим од сто метара. На основу тога стручњаци закључују да је динозавски морски гуштер био изванредан ронилац.

ЊУШ-ЊУШ: ТО ЈЕ ТАТА!

Судећи по истраживању које је обављено у истраживачком центру „Џон Ф. Кенеди“ при универзитету Вандербилт, у САД, најближи се познају и само по мирису.

Истраживачи су прво одабрали 24 детета, по-

стављена у пластичну, такође херметички затворену корпу која на поклопцу има отвор за „њушкање“. Потом се од деце тражило да само на основу њуха пронађу мајицу свога брата или сестре. Од њих двадесет четворо погрешило је – петоро. Од осамнаесторо ро-

дваје из једне исте породице. Онда су им разделили идентичне памучне мајице. Три дана узастопце, сваког јутра, употребљене мајице „паковане“ су у херметички затворене најлонске кесе. На крају је свака мајица

дигла колико их је учествовало у овом необичном истраживању, шеснаесторо је „њушкањем“ погодило мајице своје деце.

Дакле, наука је доказала: два-три њуш-њуш и знамо ко је ко...

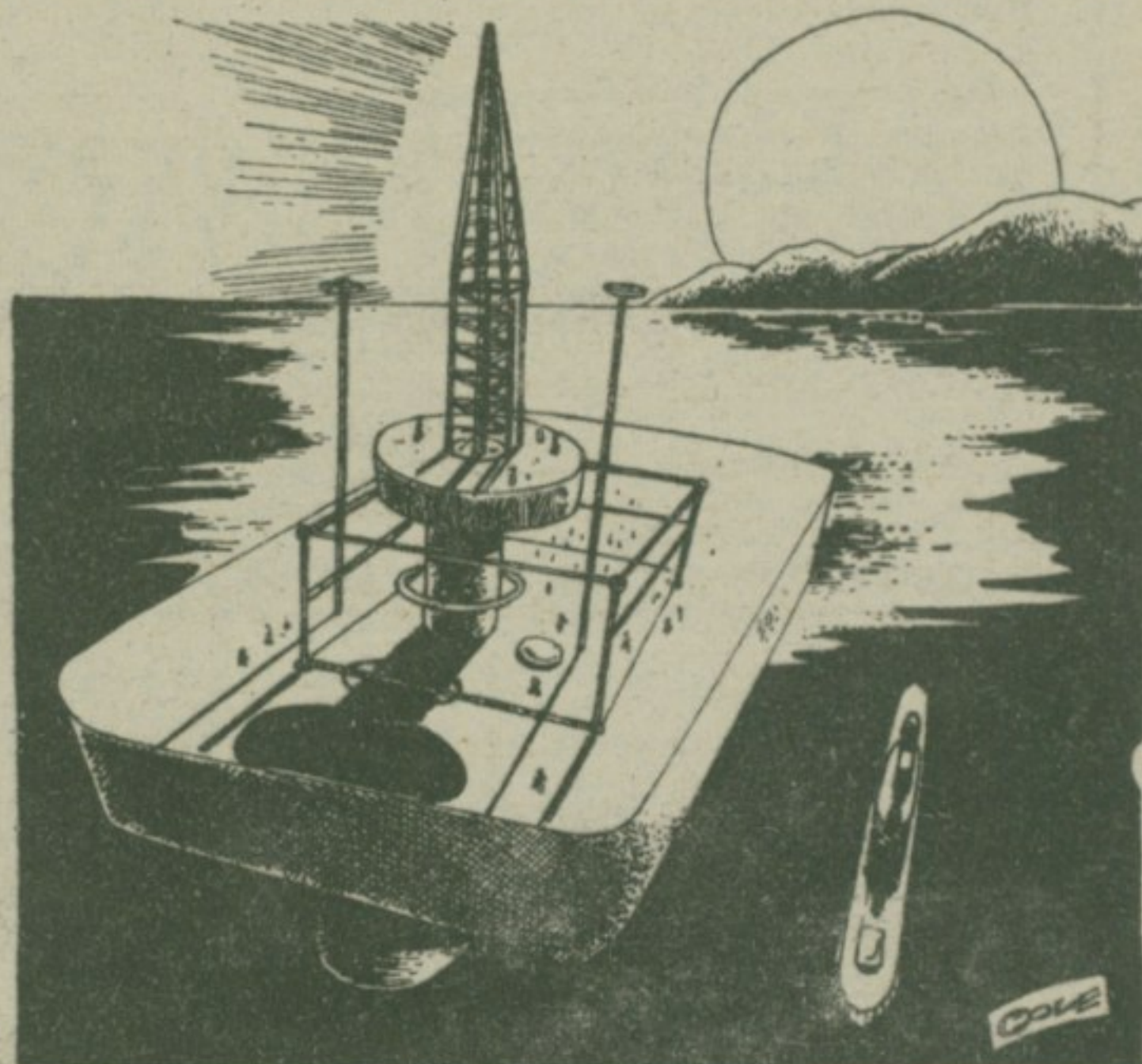
БЕТОНСКА ОСТРВА – НЕ ПЛАТФОРМЕ

Огромним, скупим, често нестабилним челичним платформама за истраживање нафте у морском дну као да је одзвонило. Ове направе које још нису у потпуности ни усавршене (што доказују честе несреће и неугодности у раду са њима) биће ускоро замењене острвима од армираног бетона.

Такво једно острво већ је почело да се гради у Јапану, а наручила га је једна америчка компанија специјализована за истраживање морског дна. Главно тело острва биће начињено од армираног бетона, а од челика ће му бити само основица и горња површина на којима ће бити учвршћена опрема за бушење и истраживање нафте. Острво је почела да гради јапанска компанија „Nippon kokan“ у једном од својих највећих бродоградилшта и намерава да га заврши до маја 1984. године.

Острва од бетона у ово

време када је челик енормно поскупео смањиле трошкове око истраживања такође скупе нафте, па ће и долажење до енергије бити лакше.

За његову израду биле употребљавани посебно лаки бето и челик погодан за рад на ниским температурама, па ће такве платформе бити као ство-

рене за истраживања у северним хладним морима. Пошто ће површина острва бити много већа него досадашњих великих челичних платформи,

могућност превртања и других несрећа ће се знатно смањити и сигурно је да ће се „морски“ нафташи обрадовати том бетонском првенчету.

ШТА ТО КМЕЧИ ИЗ ЋУБРЕТА?

Радно време Стена Андерсона и његових колега ыубретара већ је било при крају кад су негде из брда од пет тона ыубрета које су возили на камиону зачули пригушени, очајнички плач неког детета...

Не часећи часа Стен и његови другари су просули свих пет тона отпадака наред једне прометне улице у енглеском граду Лутну. После седам

минута копања по ыубрету, избезумљени људи нашли су нешто што уопште нису тражили: смећокосу, плавооку лутку која говори...

ЧИСТА ВОДА ИЗ МОРА

Јапански научници су изгледа успели да из мора произведу чисту воду која ће моћи да се употребљава у индустрији, па чак и у нуклеарним електранама. До сада су, нуклеарне електране, због неопходне воде, морале да буду изграђиване у близини река и језера, што је земљама са недовољно текуће воде отежавало изградњу ових модерних извора енергије. У Јапанском Ми-

нистарству за индустрију и трговину тврде да је вода из мора пречишћена на нови „осмотички“ начин две хиљаде пута чистија од воде добијене класичним процесом десалинизације морске воде. Иако је изградња ових нових постројења за пречишћавање воде нешто скупља од оних за десалинизацију, каснија јефтина цена експлоатације и добијања енергије уз помоћ те воде, смањиле ипак укупне трошкове, тврде Јапанци.

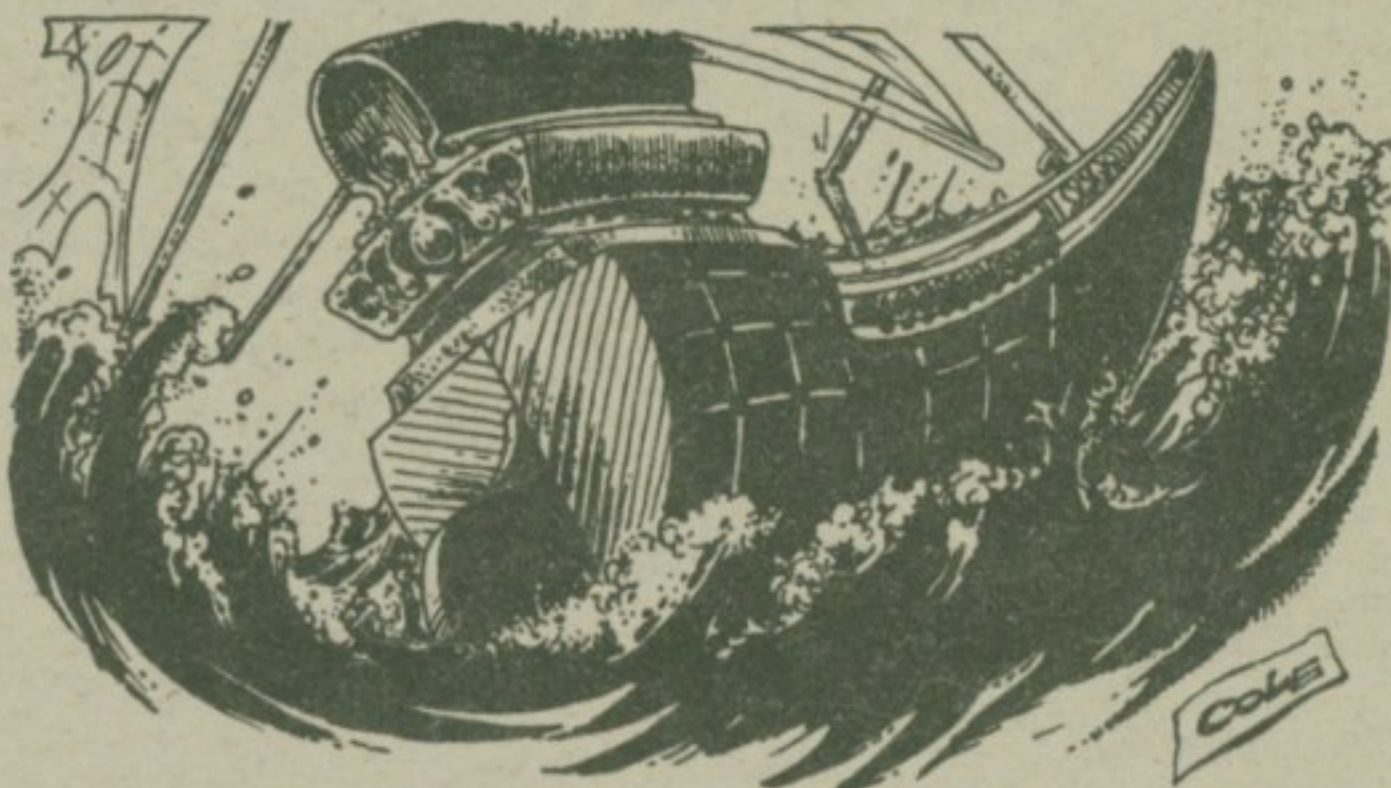
ЈЕДНА РУПИЦА – ЈЕДАН СЕКУНД

Стручњаци компаније „Брансон соник пауер“ из Данберија Конектикат (САД) конструисали су шивачу машину која шије – без игле и конца. Нова машина помоћу ултразвучних вибрација спаја 15 м синтетичког материјала у једном једином минути, а треба јој само један секунд да отвори рупицу за дугме. Како то постиже?

Нечујни ултразвук изазива, наиме, вибрирање материјала стварајући унутрашњу топлоту која изазива промене у молекулима и тако доводи до спајања. Нови метод шивења пружа много веће могућности, бржи и јефтинији од стандардних начина шивења.

КУРС ПЛАКАЊА

Негде људе уче и како се плаче. У индијском племену Каран, рецимо, девојке пре удаје обавезно пролазе кроз специјални „курс плакања“. И? Онда се сите исплачу на дан свога венчања што је по племенској традицији и једина прилика када им је то дозвољено...

ЦИПЕЛА – ПОШТАНСКО САНДУЧЕ

Поштар, пошта, поштанско сандуче... Толико смо навикли на све то да и не помишљамо како је било пре њихове појаве. Рецимо, поштанског сандучета. Не знамо, бар не већина, да ће оно за коју годину напунити тачно пет векова постојања. А све је почело овако...

Године 1488. Диас Бартоломеј, велики португалски морепловац и човек који је открио Рт Добре Наде улетео је код обала Јужне Африке у савично невреме. У разбеснелим таласима погинуло је много морнара међу њима и сам Бартоломеј, а од неколико бродова олују је преживео само један. Кад је невреме прошло, несрећна експедиција је одлучила да се врати тамо одакле је и кренула. Пре него што су отпловили, један од официра је подробно описао несре-

ћу, писмо ставио у ципелу коју је окачио о грану дрвета недалеко од обале. На овој корак одлучио се да би, уколико случајно не стигну кући, људи сазнали о њиховој експедицији, односно несрећи која их је задесила.

Годину дана касније на путу за Индију туда је прошао други португалски морепловац, Жоао да Нова, и усидрио се баш на месту где је официр из Бартоломејеве експедиције оставио ципелу са писмом. У необичном поштанском сандучету пронашао је писмо, прочитао га и на том месту подигао малу капелу. Око ње је убрзо никло насеље, а ципела на дрвету и даље је служила као поштанско сандуче.

На том истом месту и даље се налази ово дрво историјско за пошту, а поред њега споменик првом сандучету у облику ципеле. Да се зна ко је први...

У КУТИЈИ ОД ШИБИЦА – 1.500 СИЈАЛИЦА

Мале електричне сијалице које осветљавају оболела места у човечјем организму све се више употребљавају у медицинским инструментима и апаратима. Предузеће Гливоу Берлину (НДР) успело је да изради минијатурне сијалице, чији је пречник свега 0,6 mm, а дужина 2,5 mm. Ове микросијалице су толико мале, да у једну кутију од шиблица стане близу 1.500 комада.

Исто предузеће израдило је и специјалну „блиц-лампу“ помоћу које лекари добијају фотографије у боји унутрашњости људског организма.

КАМИОНЧЕ НА МОРСКУ ВОДУ

Мотор на морску воду? Судећи по ономе што су Јапански истраживачи већ постигли, има изгледа да ћемо се возити и тако. Камиионче на слану воду је за сада, додуше, још у експерименталној фази, али постигнуто охрабрује.

– Хтели смо да докажемо да је могуће про- извести енергију на осно-

притиском покреће мотор. Пара се потом удубава у контејнер са сланом водом. У додиру паре и воде поново се ствара топлота, потом пара која покреће мотор и тако укрруг.

– Успели смо да докажемо своју теорију што значи да ће овај принцип у будућности моћи да се примени у различите сврхе, рецимо чак и за добијање електричне енергије – каже Камошида.

ву разлике у густини две супстанце, – објашњава шеф истраживачке групе са Технолошког института Шибaura из Омије крај Токија.

Мотор експерименталног возила има резервоар са обичном водом повезан са контејнером у коме се налази слана вода. Када се обична вода загреје изнад 160°C, ствара се водена пара која под

Камиионче на морску воду, иначе, није богзна колико брзо (максималних 30 km/h и има ту незгодну особину да без „пуњења“ може без престанка да се вози свега око три сата, али зато ипак има једну изузетну предност над бензинашима – њему бензин уопште не треба, само морска вода која покрива 70 процата површине Земље.

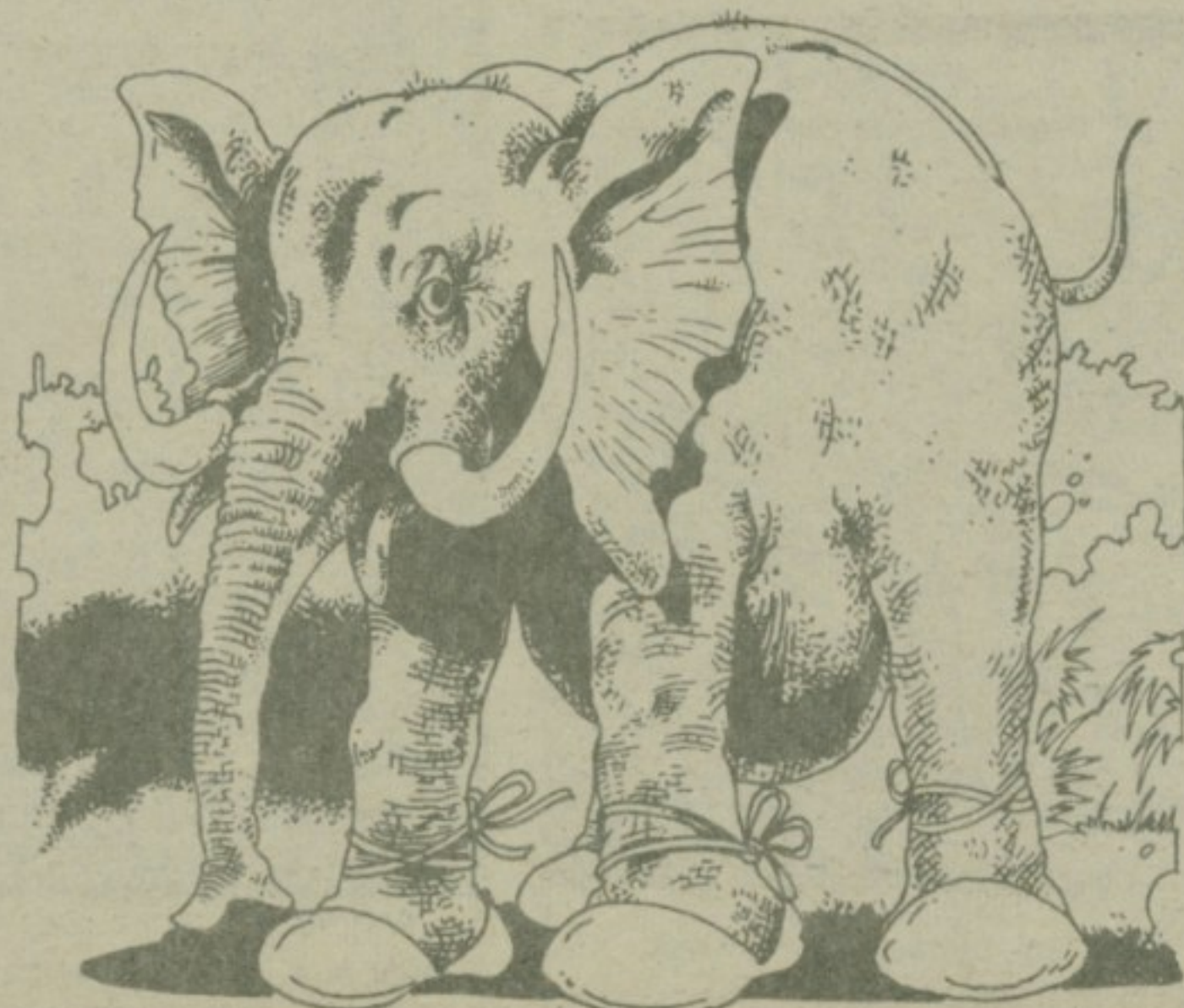
О СЛОНУ И ГЕОМЕТРИЈИ

Постоји ли веза између биологије и геометрије? Постоји, и то најнепосреднија.

Зашто међу копненим животињама нема веће од слона? А зашто слон не пада у зимски сан, а текуница преспава целу зиму? Одговоре на ова и друга слична питања која се односе подједнако на све представнике животињског света, даје наука названа биогеометрија. Према њеним законима, на пример, маса тела код животиње расте брже од његове површине. Због

тога је, опет на пример, релативан притисак на површину ногу код слона неупоредиво већи него код било којег пса. Слон се и родио двоструко већи но што би на изглед требало да се роди, па његове ноге у почетку једва носе огроман труп.

Што је мања животиња, то је површина њеног тела већа у односу на запремину. Због тога мале животиње морају да спавају за време зиме – мало тело нема довољно енергије да би се загрејало. У односу на њих слон губи знатно мање телесне топлоте.

КРИВ ЈЕ ЋАВО

Педро Кариљо није крив што је одлучио да се са маскенбала кући врати пешке. Није крив ни зато што је на себи имао костим ђавола, а ни зато што је био мркли мрак. У ствари, он уопште није крив, али је на крају ипак све платио...

Костимирани Педро се лагано шеткајући Малагом у Шпанији враћа кући кад су путем наишла једна кола чији се возач толико престравио када је видео црног ђавола да је скренуо с пута и улетео у излог оближње радње. Онда су дошли полицајци који су написали пријаву, а нешто касније Педро се појавио пред судијом који је био кратак и строг: крив је Педро-ђаво и он има да плати излог. Изражено нашим динарима, око 8500...

ПОЗВАЛИ СТЕ НАС
СНИМИЛИ СМО
ВАШУ КОЛЕКЦИЈУ

КАПЕ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

Познати
истраживач
и путник
Тибор
Секелъ
чисти
перуански
народни
шешир.

Словачки, мушки шешир. Црвена, цветна марама на њему је
момачки украс.

Авганистанска мушка капа. Често најсиромашнији народи но-
се најраскошнију одећу, нарочито капе.

Шешир од лишћа палме са острва Сулабеси, раније Целебес,
Индонезија. Носе га и мушкарци и жене, а служи при раду у
пољу за заштиту од сунца.

Богато украшен сомбреро из Мексика, симбол ове земље.
Овакав се носи само у свечаним приликама.

Путујући већ деценија-
ма по свим меридија-
нима света, истражујући
обичаје разних људи и на-
рода, Тибор Секелъ је по-
сле ко зна колико пређе-
них милиона километара
сакупио у свом стану у Су-
ботици код нас, вероват-
но, јединствену збирку –
капа. Око три стотине капа,
из разних крајева света, на
свој начин говоре о дале-
ким и разноликим народи-
ма. Све капе су ручни рад
и део народних ношњи.

– Путујући светом са-
купљао сам разне предме-
те – прича познати ис-
траживач. – Међутим, увек
се јављала иста тешкоћа:
како велике предмете но-
сити са собом на путова-
њима и куда с њима по по-
вратку кући. Због тога сам
одлучио да, поред оста-
лог, сакупљам народне ка-
пе, односно оглавља. Али,
ово није једини разлог на-
станка моје збирке. Јер,
свака од ових 300 капа
део је уметности, обичаја и
друштва неког народа, а
за мене и драга успомена.
Гледајући их окачене по
зидовима мог стана опет

путујем, у мислима се ви-
ђам са њиховим некадаш-
њим власницима који су
ми их, већином, пријатељ-
ски поклонили. Само сам
мали број купио.

Од свих капа у овој
збирци, међу којима су и
капе народа и народности
Југославије, Секелъ је нај-
теже дошао до најскром-
није и најједноставније. То
је грубо плетена полу-
кружна кошарица која се
ставља на главу, а у њу за-
бадају пера грабљивице.
Потиче са индонежанског
острва Борнео и носе је

ратници племена Дајак и у
поређењу са неким рас-
кошно и скупочено укра-
шеним из других крајева
света ова перјаница делује
заиста сиромашно. Међу-
тим...

– Ово оглавље за ратни-
ка са Борнеа права је све-
тиња – сећа се Тибор. –
Иако неугледна, она врло
речито говори о ономе на
чијој је глави, јер свако пе-
ро означава по један рат-
нички подвиг. Племена Дајак
је, иначе, врло неповерљи-
во према странцима, а ње-
гови ратници се поносно

Лепотице Тајланда носе на челу овакву капу
која је више украс него оглавље. Кресе је
дугмићи, семење биља и сребрни новчићи.

Ратничка капа племена Дајак са Борнеа.
Свако перо означава један подвиг у боју са
непријатељем.

шепуре са оваквим „капама“ на глави. Желео сам да имам једну по сваку цену, али дуго нисам успевао да приволим неког ратника да ми је поклони. Најзад сам ипак успео, а цена је била врло ниска: неколико конзерви и једна изношена кошуља!

Сама реч капа потиче од средњовековно латинског „сарра“ која је првобитно значила плашт са капуљачом. У том значењу употребљавају је наши писци 16. и 17. века. Међутим, људи капу носе одувек, или као заштиту од хладноће, ветра, кише и топлоте, или једноставно као украс, односно као знак друштвеног положаја, припадности одређеном народу, организацији и сл. Капа је врло често и симбол националне, односно идеолошке припадности, као и знак жалости, брачног стања.

У Узбекистану, на југу СССР, и жене и мушкарци носе овакву капу. Тамноплава чоја извезена је цветним украсима.

Свадбени вез, перје и огледалца украшавају ову капу. Горен-лом је из Пакистана, а носе је само мушкарци.

Мушка капа са острва Јава, Индонезија. Боја строго означава друштвени положај и припадност одређеној секти.

Женска капа украшена ждраловим перјем. Носе је припадници кинеске народности Ше.

Из Темерина потиче ова женска мађарска капа. Руб је украшен златним везом.

Везена, вишебојна капа из Нигерије само за мушкарце. Израђују је жене, што траје и неколико месеци.

Најзад, израда капа је врло често и уметнички чин.

— Занимљиво је да има много народа широм света који живе доста скромно, готово сиромашно, али су им, на супрот томе, одећа, дакле и капе, богате и раскошне — објашњава Тибор Секељ. — Примери за то су северноамерички Индијанци, житељи Авганистана, па и наши Црногорци чија је народна ношња изузетно лепа. Негде капе штите од хладноће, као на Тибету, код Ескимана, у Сибиру, а негде од топлоте, какву функцију имају широки шешири Далеког истока или каубојски шешири. С друге стране, опет, ову зелену, индо-нежанску капу на фотографији могу да носе искључиво припадници одређе-

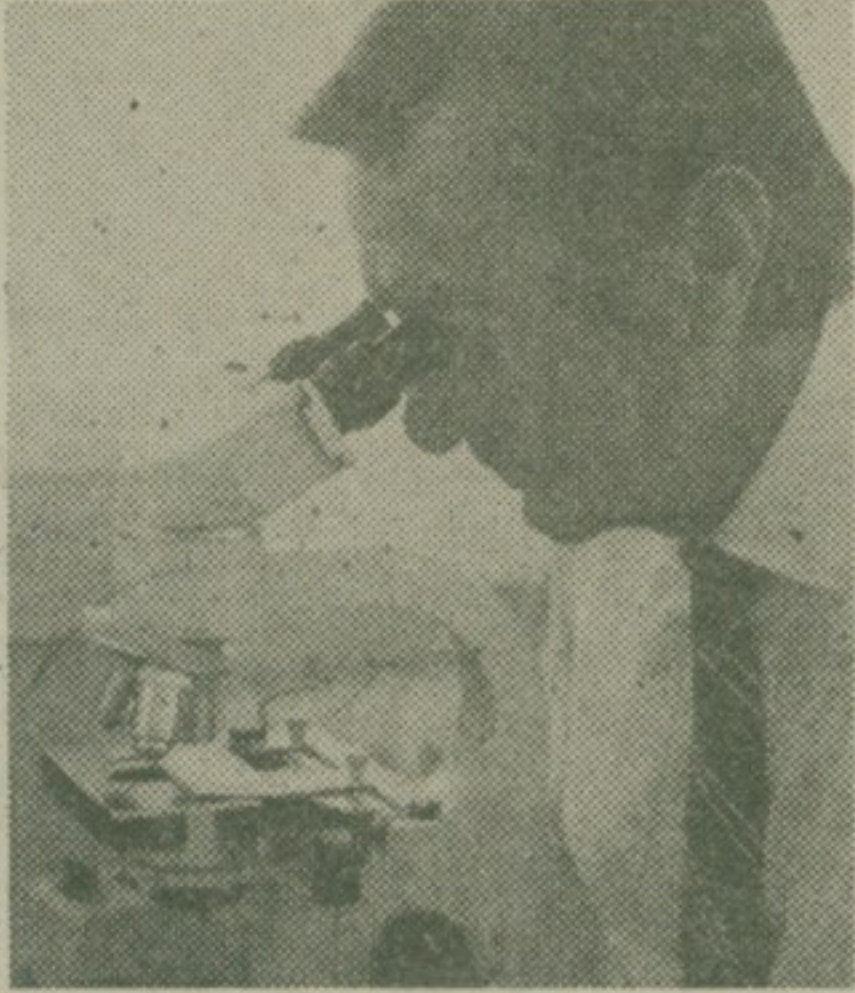
ног друштвеног положаја и секте, и нико више. Орловска пера у раскошној перјаници индијанског поглавице јасно говоре колико је њен власник убио непријатеља, колико је скинуо скалпова, какве је ратничке подвиге извео. Али, ова симболика није честа само у народној ношњи. Зна се, на пример, какве капе носе генерали, а какве обични војници, какве портири, морнари, некада код нас гимназијалци и сл. Дакле, капа, ма како понекад изгледала обично, има свој недвосмислен језик, значење и поруку.

Ретко се који део одеће тако често спомиње у нашим народним умотворинама као — капа. Тај смисао је већином преносан: „пуна капа“ означава меру и обиље, исто као и израз

„делити капом и шаком“. Бацање капе увис означава велику радост, скидање капе поздрав и одавање почасти. Зато наш народ подругљиво каже за оног ко не зна да поздрави „врабац му је под капом“. „Од капе гајде правити“ означава узалудан посао, а узвик „пуна ми је капа“ значи „дојадило ми је!“ „Накривити капу“ значи не бринути се, не марити ни за шта, а „скројити некоме капу“ — присилити некога да прими оно што му није по вољи. А све ове капе, само један мали део од безброј њих на свим континентима, говоре каквих их све има „под капом небеском“.

Иван ЛОНЧАР
Снимио:
Љубомир ПАТРОНИЋ

МЛАДОС

Провера: од сваког издвојеног органа овце, професор др Блок прво под микроскопом испитује исечак.

Ситњење: сваки орган се одмах по издвајању иситни.

Филтрирање: после ситњења и додавања посебних супстанци уситњени орган се филтрира.

Последње припреме: припремљена течност са уситњеним органом увлачи се у шприц да би се одмах инјекцијом убризгала пацијенту који је у другој одаји већ спреман да је прими.

Финале: пацијент прима живе животињске ћелије.

□
□
□
□
□
□
□
□
□
□

**У ТОКУ ПОСЛЕДЊЕ
ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ПЕТ
МИЛИОНА ЉУДИ
ЛЕЧЕНО ЈЕ ОВОМ
МЕТОДОМ. МЕЂУ
ЊИМА ХИЉАДУ
ЛЕКАРА И МНОГО
ПОЗНАТИХ ЛИЧНОСТИ.**

□
□
□
□
□
□
□
□
□
□

Једна нова и необична терапија родила се из очаја лекара пред готово неминуовном смрћу болесника. Догађај се одиграо пре нешто више од пола века, тачније 1. априла 1931. у Кантоналној болници у Веверу у Швајцарској. На операционом столу лежала је жена чији се живот по свим законима медицине могао мерити још само десетинама минута.

Хирург се беспомоћно одмакао од болеснице. Приликом рутинске операције на врату њему је несрећно склизнуо скалпел и тешко оштетио паратироидну жлезду. Срећом, брзо се прибранио и одмах обавестио управника болнице, познатог професора Кервена који је телефонирао колеги, ендокринологу Паулу Ниханзу, лекару чија је област истраживања било пресађивање животињских жлезда човеку, да му

хитно шаље пацијента. Ниханз је у том часу управо издвајао жлезде с унутрашњим лучењем из тек усмрћеног телета.

Кад је пацијенткиња најкраћим путем доведена у операциони блок др Ниханза, већ је била у коми. На први поглед, ендокринолог је закључио да је за пресађивање жлезде већ сувише касно.

У очајању, Ниханз је здружио паратироидне жлезде тек извађене из телета, додао им мало раствора кухињске соли и замутио кашу. Свестан да жени на столу предстоји неминуовна смрт, одлучио је да покуша нешто ново: засекао је кожу испод њене грудне кости, унео у отвор кашу коју је замутио и брзо зашио рану. Знао је да ће четири минута касније наступити беланчевински шок и смрт болеснице ако њен организам не прихвати страно ткиво. Међутим, после та четири минута болесница је још дисала. Прошло је још шест, па десет минута и ништа се није догодило. Онда је, на највеће запрепашћење лекара и инструментарки, пустио грч вратних мишића пацијенткиње. После ове интервенције она је живела још 26 година!

Први април 1931, дан када је оперисана ова болесница, означава у историји медицине почетак терапије живим животињским ћелијама.

Померена старост

Од оне далеке 1931. године нова терапија много пута је нападана и осуђивана. Поједини критичари заиста су и били у праву јер су се убрзо јавили многи лекари који су тврдили да се пресађивањем живих животињских ћелија на човека могу лечити све болести, па чак и подмлађивати. Бучно су обећавали дубоку старост.

Кад год би се пред јавношћу појавио какав познати држећи старац, одмах би се пронео глас да је код професора Ниханза, или неког другог, примио низ чудотворних инјекција. Око лечења живим ћелијама подигла се пред сам други светски рат силна прашина јер су, упркос

ТИЗ ЈАГЊЕТА?

рекламним фанфарама, стизали и гласови о смрти пацијената услед беланчевинских шокова, инфекција и разних компликација. Нови, много хваљени али и оспоравани начин лечења, постао је средство за згртање пара.

Ипак, кад се једна терапија као што је ова, упркос многим нападима, одржи више од пола века, а уз то и веома рашири, тешко је потпуно је обезвредити и одбацити. Њене многобројне присталице тврде да је делотворна ако је спроводи искусан лекар, упућен у сва достигнућа на том пољу.

Седамдесетогодишњи професор др Зигфрид Блок из СР Немачке, ученик др Ниханза, посветио је последње три деценије свог живота овој модерној биолошкој терапији. Управо због тога је и био најчешће мета свих њених противника. Није га нападала само „школска“ медицина, већ и присталице примене хлађењем осушених или дубоко замрзнутих животињских ћелија, огорчених противника живих ћелија.

Професор Блок упорно је бранио и још брани свој став. Убризгивање стручно припремљених разних ткива усмрћених оваца и нерођених јагањаца човеку, по њему и његовим присталицама, показало се веома делотворно код људи који губе виталност или радну способност, код оних код којих је због болести или година процес старења убрзан, или се јављају вегетативне сметње. У исту групу могли би да се сврстају и разни хронични и акутни болесници.

Дејство инјекција јавља се по правилу два до четири месеца касније јер је толико времена потребно да човечји организам прихвати и почне да користи примљене животињске ћелије.

Противници Ниханзовог и Блоковог метода тврде да је „побољшање“ стања пацијента чисто уображење. Да би доказале супротно, Блокове присталице су извеле драстичније опите на коњима и псима који су дали позитивне резултате.

Уосталом, у прилог терапије живим животињским ћелијама објављено је досад више од 2.000 научних радова. Уз то, у току последње три деценије подвргло јој се преко пет милиона људи, међу којима је било и око хиљаду лекара, много познатих државника, политичара, научника, уметника и људи из крупног „бизниса“. Клинике и лекари, чији су пацијенти били, строго чувају тајне својих пацијената. Наравно, било је и оних који жељу за подмлађивањем нису сматрали срамотом: поменућемо само неколицину – Пикаса, Чаплина, Далија.

Терапија која траје недељу дана – толико пацијент проведе у санаторијуму или клиници – прилично је скупа и стаје од 20 до 30 милиона старих динара. Највећи број клиника на којима се примењује налази се у СР Немачкој и Швајцарској, а у последње време све их је више и у САД. Само у СР Немачкој данас има преко 5000 лекара који се баве „подмлађивањем“. Један од њих, др Клаус Мартин, даноноћно ради на преношењу метода у друге земље, нарочито Америку.

Професор у чуду

Он је у САД одржао низ предавања пред скуповима лекара и на телевизији, доказавши да садашња усавршена терапија која примењује живе ћелије нерођеног јагњета не може да изазове беланчевински шок. Навео је и примере кад је тај метод довео до излечења неких обољења. У слици и речи, с потпуном медицинском документацијом, приказао је случај свог сина Патрика.

Кад је дечак имао три године, јавила му се деформација кука. Хирурзи су сматрали да малишана треба одмах оперисати. Др Мартин је то одбио, рачунајући на одбрамбене моћи организма свога синчића и своју терапију. Применио је на Патрика који је после пола године опет проходао, а после дванаест месеци рендгенски снимци показали су да је кук здрав!

Други пример је чувени хирург др Кристијан Бернар, први лекар који је човеку пресадио људско срце. Он је због артритичких промена у шакама морао да престане да оперише: прсти су му постали готово непокретни. Уз то је имао и јаке болове у шакама.

Класичним методама његова болест није могла бити отклоњена па се обратио др Мартину који га је подвргао лечењу живим животињским ћелијама. Професор Бернар је после тога изјавио да су болови у шакама нестали, да су му

прсти опет покретљиви – догодило се „чудо“ које није умео да протумачи, али је одлучио да се упусти у његово разматрање и да, заједно с др Мартином, предузме даља проучавања.

После прве терапије у СР Немачкој, министар финансија САД Вилијам Е. Симон изјавио је да ће ове јесени поново доћи у исту клинику с истим циљем и да ће са собом на

„подмлађивање“ повести још неколико угледних личности из Вашингтона и Њујорка.

Продуценти америчке ТВ серије „Далас“ такође су најавили колективни долазак у Савезну Републику Немачку.

Ако нема правих научних тумачења о томе на који начин живе животињске ћелије помажу човеком здрављу – како подстичу поједине његове органе на већу активност – данас се сигурно може рећи да терапија „подмлађивања“ није штетна.

П. Т.

БИОГРАФИЈА
ЗА
1
МИНУТ

ОД ОФИЦИРА
ДО ЦАРА

НАПОЛЕОН

НАПОЛЕОН БОНАПАРТА...
КОЈИ ЈЕ БИО ТАКО СИРОМАШАН
ДА ЈЕ ПРОДАО САТ И КЊИГЕ
ЗА ХЛЕБ... КОЈИ ЈЕ ЗА ВРЕМЕ
ФРАНЦУСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ БРА-
НИО ПАРИЗ И ПОСТАО ИДОЛ
ЧИТАВЕ ФРАНЦУСКЕ... КОЈИ
ЈЕ ПОНОВИО ХАНИВАЛОВ
ПОДВИГ ПРЕШАВШИ АЛПЕ...
ЧИЈИ ЈЕ ВОЈНИЧКИ
ГЕНИЈЕ СМРВИО
ИТАЛИЈУ И АУСТРИЈУ...
КОЈИ ЈЕ ЗА ТРИ
НЕДЕЉЕ ПОКОРИО
ЕГИПАТ... КОЈИ СЕ
ОД СИРОМАШНОГ
ОФИЦИРА ВИНУО
ДО ФРАНЦУСКОГ
ЦАРА И ВЛАДАРА
ГОТОВО
ЧИТАВЕ
ЕВРОПЕ.

ЦАР НАПОЛЕОН I КОЈИ
ЈЕ ДОНЕО НОВИ
ФРАНЦУСКИ УСТАВ...
КОЈИ ЈЕ ПОВЕО СВОЈУ
ОГРОМНУ ВОЈСКУ У
ПОХОД НА РУСИЈУ, А
ВРАТИО СЕ СА ШАЦИНОМ
ПРОМРЗЛИХ ЉУДИ... КОЈИ
ЈЕ ПОРАЖЕН НА КРВАВОМ
ПОЉУ ВАТЕРЛОА... ЧИЈА
ЈЕ ЖИВОТНА АВАНТУРА
ЗАВРШИЛА ИЗГНАН-
СТВОМ НА ТУРОБНОМ
ОСТРВУ СВ. ЈЕЛЕНЕ...

ОД НЕПОЗНАТОГ
ОФИЦИРА ДО
ОСВАЈАЧА ПРЕД
КОЈИМ ЈЕ ДРХТАО
СВЕТ - ДА БИ НА
КРАЈУ ДОЖИВЕО
ДА СЕ СВЕ ШТО
ЈЕ СТВОРИО
ПРЕТВОРИ У
ПРАХ...

РОЂЕН 1769. У АЈАЧИЈУ - КОРЗИКА - УМРО 1821. НА ОСТРВУ СВ. ЈЕЛЕНА

ИЗНОГУД: ТРГОВАЦ ЗАБОРАВОМ

МОДЕСТИ БЛЕЏ: II ДЕО

ФЕСТИВАЛ РОБИНА ХУДА

ПЉАЧКАША БЕНА ТАРНЕРА ОТЕЛА ЈЕ ИЗ ЗАТВОРА БАНДА БАРНИЈА ФРАЈАРА И ПУЧЕГИ ГА ИЗВУКЛА ИЗ ЊЕГА ГДЕ КРИЈЕ НОВАЦ УКРАДЕН ИЗ ЈЕДНЕ БАНКЕ.
ДАН ПРЕ ТОГА И МОДЕСТИ ЈЕ САЗНАЛА ГДЕ ЈЕ НОВАЦ И С ВИЛИЈЕМ ГАРВИНОМ ДОЛАЗИ У МАЛО МЕСТО СТРУТЛИ ГДЕ СЕ УПРАВО ОДРЖАВА ФЕСТИВАЛ РОБИНА ХУДА.
У ИСТО ВРЕМЕ У СТРУТЛИ СТИЖЕ И БАРНИЈЕВА БАНДА ЈЕР ЈЕ ТУ, У СТАРОМ ЗАТКУ, СКРИВЕН НОВАЦ...

УЧЕШКЕ НА ФЕСТИВАЛУ УЗИМАЈУ И ВИЛИ И МОДЕСТИ И БАРНИЈЕВА БАНДА...

ДОБРО ВЕЧЕ, МАРИЈАНА? ЈА САМ РИЧАРД ОД ЛИЈА?

ЗДРАВО, РИЧАРДЕ?

МОЖДА СТЕ ЖЕДНИ? ИЗВОЛИТЕ?

ВИ СТЕ ПРАВИ ВИТЕЗ, РИЧАРДЕ?

ГДЕ ЛИ ЈЕ МАЛИ ЏОН?

ЗА ТО ВРЕМЕ...

ВРАТА СЕ ЛАКО ОТВАРАЈУ... НЕКУ ИМАТИ ПРОБЛЕМА ДА УЅЕМ...

БАРНИ, ТРАЖИШ ОД МЕНЕ ДА ЈЕ УБИЈЕМ?

САНГРО, ОНА И ЊЕН ПРИЈАТЕЉ МОГУ САМО ДА НАМ СТВАРАЈУ ПРОБЛЕМЕ?

ТО БЕШ УЧИНИТИ СУТРА, ЗА ВРЕМЕ ПРЕДСТАВЕ? У ОНОЈ ПУЖВИ НИКО НЕБЕ НИШТА ПРИМЕТИТИ?

ПИТАМ СЕ КАКО МОДЕСТИ ПРОВОДИ СВОЈУ ПОСЛЕДЊУ НОЋ?

СЛУШАЈ СЛЕДЕЋУ БАЛАДУ...

РЕЖИСЕР И ГЛУМАЦ ЏИТИ ПОМАГАО ЈЕ МОДЕСТИ ДА НАУЧИ СВОЈУ УЛОГУ...

ХЕЈ, ПРОБУДИ СЕ? ТЕБИ ЧИТАМ?

... ГОВОРИ О РИЧАРДУ ОД ЛИЈА КОЈИ ЈЕ ЈАВИО РОБИНУ ХУДУ ДА СУ ШЕРИФОВИ ЛУДИ ЗАРОВИЛИ МАРИЈАНУ?

ЏИТИ, УТОРНА САМ? И БЕЗ ТОГА БУ УМЕТИ ДА ОДГЛУТИМ ТУ УЛОГУ?

НЕЗАХВАТНИЦЕ НЕ МОЖ ПОСЛЕ ДА КАЖЕШ ДА НИСАМ ПОКУШАО ДА НАЧИНИМ ОД ТЕБЕ ЗВЕЗДУ?

НЕКУ...

ЗУТРАДАН,
НА ЗА-
ВРШНОЈ
ПРЕДСТА-
ВИ ФЕСТИ-
ВАЛА...

ЗАХВАЉУЈЕМ ВАМА И
ВАШИМ ПРИЈА-
ТИЉИМА ШТО СТЕ
ПРИСТАЛИ ДА
УЧЕСТВУЈЕТЕ У
ОВОЈ ПРЕДСТАВИ?

НЕ ЗАХВА-
ЉУЈТЕ
НАМ?

ЗА НАС
ЈЕ ОВО
ЗАДОВОЉ-
СТВО?

ВИТИ, СВЕ ВРЕМЕ
ПОКУШАВАМ ДА ОТ-
КРИЈЕМ ОНУ ДВО-
ЈИЦУ ШТО СУ ПОКУША-
ЛИ ДА НАС СТАКНУ
НА ПУТУ ЗА СТЈУТ-
ЛИ?

И
ЈА,
МО-
ДЕС-
ТИ...

... АЛ' У ОВОЈ
ГУЖВИ ТЕШКО ДА
БИСТО ИХ ПРЕПОЗ-
НАТИ? А МОЖДА И
НИСУ ОВДЕ?

УХ,
КАКО
ЈЕ ВРУ-
БЕ?

НЕ СКИДАЈ
ШЛЕМ, ГЛУ-
ПАНЕ? МОГ-
ЛИ БИ ДА ТЕ
ПРЕПОЗНА-
ЈУ?

ДИВНО
ВЕЧЕ
ЗА
ОПСАДУ,
МО-
ДЕС-
ТИ?

МАЛИ ЦОНЕ, ЗОВИ
ЈЕ МАРИЈАНА?

ИЗВИНИ, ЦИТИ? ЗБУНИО САМ
СЕ?

ЈА САМ
САДА АЛАН-
Е-ДЕЈЛ?
СХВАТИ ВЕК
ЈЕД-
НОМ?

ОХ, КАД САМ АНГА-
ЖОВАО
СВЕ
СА-
МЕ
АМА-
ТЕРЕ?

ПРЕДСТАВА
САМО ШТО НИ-
ЈЕ КРЕНУЛА
И ЦИТИ ЈЕ ПО-
ГУБИО НЕР-
ВЕ?

ПОЧЕТА
ЈЕ ОП-
САДА
НОРМАНА,
АЛИ СУ
СЕ АН-
ГЛОСАК-
СОНЦИ
СА РОБИ-
НОМ
ХРАБРО
ОДУПИРА-
ЛИ ОСВА-
ЈАЧИ-
МА...

РО-
БИ-
НЕ
И
МА-
РИ-
ЈА-
НА,
СПРЕ-
МИТЕ
СТРЕ-
ЛЕ?

НАДАМ СЕ ДА
НИКО НИЈЕ ПОНЕО
ВАТРЕНО ОРУЖ-
ЈЕ?

НИЈЕ?
ДВАПУТ
САМ
ИХ
ПРЕ-
ТРЕСАО?

МОДЕСТИ И ВИЛИ СУ
ПРОШЛИ КРОЗ ДУГАЧАК
ХОЛ...

ЈОШ ЈЕД-
НА ВРАТА?
НИСУ ВАЉ-
ДА И ОНА
ЗАКЉУЧА-
НА?

ШТА
И ДА
ЈЕ-
СУ?

ОВИМ ЈЕДНОСТАВ-
НИМ АПАТОМ ОЧАС
ЋУ ИХ ОТВОРИТИ?

ВИЛИ,
НЕКО
НАС
ПРА-
ТИ?

3800

НЕПРИЈА-
ТЕЉСКИ
СУ РАСПО-
ЛОЖЕНИ...
АЛ' НА-
ДАМ СЕ...

БАРНИЈЕВИ ЉУДИ СУ ИХ
НАПАЛИ ТУПИМ АЛИ ТЕШ-
КИМ МАЧЕВИМА...

... ДА
ЋУ УС-
ПЕТИ
ДА ИХ
ОДБИ-
ЈЕМ?

ЈЕДНОГ
ПРЕПУС-
ТИ МЕ-
НИ?

И
ТАКО...

СТАБ ЈЕ
ОВАЈ ЗА
МЕ...

3801

МОДЕСТИ ЈЕ НЕВЕРОВАТ-
НО БРЗО И ВЕШТО РЕАГОВАЛА...

ВИЛИ, ПРЕПУСТИ МИ
ЈОШ ЈЕДНОГ?

ЕВО ТИ ГА?

УХ?

ПА, ОВАЈ ЈЕ ВЕК
НА ИЗДИСА-
ЈУ?

КАД СЕ И ПОСЛЕДЊИ
БАРНИЈЕВ ЧОВЕК НАШАО
НА ЗЕМЉИ...

ДА ЛИ СУ
ОНИ ОТЕ-
ЛИ БЕНА
ТАРНЕ-
РА?

ГОТОВО
САМ
СТО
ПОСТО
СИГУРАН
У ТО?

ЗА-
КЉУ-
ЧАЋЕ-
МО ИХ
У СОБИ-
ЦИ У
ПРО-
ЛАЗУ?

3802

ОВДЕ ЈЕ БИО
ТРЕЗОР ВЛАС-
НИКА ЗАТКА?

МЕНИ ВИШЕ ЛИ-
ЧИ НА ТАМНИ-
ЦУ?

ЗА ТО
ВРЕМЕ...

ШТА
СЕ ДО-
ГОДИ-
ЛО?

НОКАУТИРА-
ЛИ СУ НАС МО-
ДЕСТИ И ВИЛИ?
ФРАЗАР НИЈЕ
ХТЕО ДА НАМ
ПОМОГНЕ?

САНГРО, НЕМАТ МИ-
ЛОСТИ ПРЕМА НЕ-
ПОСЛУШНОМ ОСОБЕ-
ЉУ?

ШТА?
УЛАЗ И
ТАЈНУ
ОДАЈУ?

ПЛАСТИФИНИ-
РАНЕ ВРЕКЕ?
ЗАШТО?

ЗАТО ШТО ОВ-
ДЕ ИМА ВЛА-
ГЕ?

МА, ОВДЕ ОД-
НЕКУД ДОПИ-
РЕ ВОДА?

ПУС-
ТИ САД,
ТО, ВИ-
ЛИ?

ОДАВДЕ?
ДА ОВО
НИЈЕ.
ТАЈ-
НИ ПРО-
ЛАЗ?

НА ТОЈ
ЗНАК ПАЛИ
ЛАМПУ,
САНГРО?

НА-
ДО-
МАК
ТАЈ-
НЕ
ОДА-
ЈЕ...

САДА?

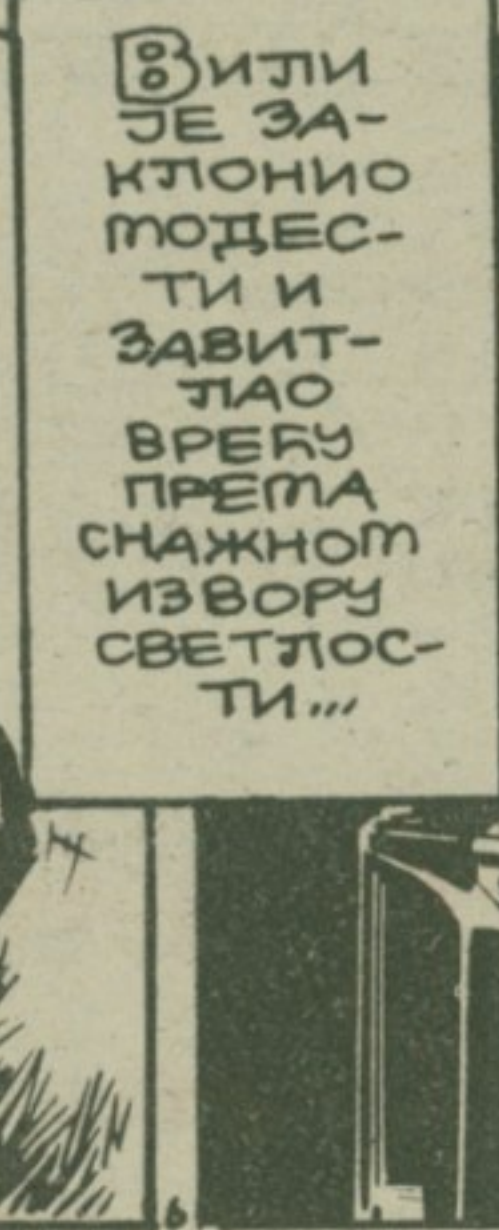

ВИЛИ ЈЕ БР-
ЗО ИЗВУКАО
НОЖ, АЛИ БИ-
ЛО ЈЕ КАС-
НО...

УХ?

МОДЕСТИ
ЈЕ БИЛА
ПОМОБЕ-
НА...

ВИЛИ
ЈЕ ЗАК-
ЉОНИО
МОДЕС-
ТИ И
ЗАВИТ-
ЉАО
ВРЕГУ
ПРЕМА
СНАЖНОМ
ИЗВОРУ
СВЕТЛОС-
ТИ...

... А ОН-
ДА И НОЖ...

МОДЕСТИ?

НА-
СТА-
ВИ
САМ,
ВИ-
ЛИ?

САНГРО ЈЕ У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕЊУТКУ ИЗБЕГАО ОШТРИЦУ НОЖА...

УПРАВИ СВЕТОСТ ПРЕМА ЊЕ-МУ ДА И ЊЕГА СТАКНЕМ?

БАРНИ, КАКВО ЈЕ ТО ЗУ-ЈАЊЕ? НОЖ ЈЕ, ИЗГЛЕДА, ПОКРЕНУО НЕКАКАВ МЕХАНИЗАМ?

КАДА СЕ САН-ПРО ОКРЕ-НУО...

БАРНИ, ЗИД СЕ ЗАТВО-РИО!

ЗАРОБЉЕ-НИ СМО?

УВЕК ПРА-ВИШ ДРА-ТУ, САН-ПРО?

ЗА РАЗ-ЛИКУ ОД САНГРА, БАРНИ НИЈЕ ГУБИО РА-ВУ...

ДАЈ ПРВО ДА СЕ РЕШИМО ОВО ДВОЈЕ, А ОН-ДА БЕМО НА МИРУ ДА ТРАЖИМО ИЗЛАЗ?

УПОТРЕБИШ ЛИ ТУ СВОЈУ ПУ-ЦУ, ЗАУВЕК БЕШ ОСТАТИ ОВДЕ? СА-МО НАС ДВОЈЕ ЗНАМО ИЗЛАЗ ОДАВДЕ?

САНГРО, НЕ СЛУШАЈ ГА? НАШИ ЉУДИ БЕ НАС ПРОНА-БИ?

КАКО, КАД СУ И ОНИ ЗАТВОРЕНИ?

А ЈОШ СИ ИМ ПРЕ-ТИО И НИСИ ХТЕО ДА ИХ ОСТВОДИШ? ЧИМ РАЗВАЛЕ ВРАТА, НЕСТАЋЕ БЕЗ ТРАГА?

хмм?

ГАР-ВИНЕ, БИГЕ БО-ЉЕ ДА НАМ ПОКА-ЖЕШ ИЗ-ЛАЗ ОДАВ-ДЕ?

НЕ ДОК НЕ ОБА-ВИМ ОВО ШТО САМ ЗАПО-ЧЕО?

АКО СТВАРНО ЗНА КАКО СЕ ПОМЕ-РА ЗИД, НАТЕРА-ЋУ ГА ДА НАМ ТО ОТКРИЈЕ ЈОШ ОВОГ ТРЕНАТ!

ПОШЕ ПРОЦЕ-ЊУЈЕШ ЉУДЕ, САН-ПРО? С ОВИМ НЕ МО-ЖЕШ ТАКО?

НАСТАВИ, ГАРВИНЕ? АЛИ, ПРВИ НЕПРОТИШ-ЉЕН ПОКРЕТ И ПУЦАЋУ ОВУ ЛЕПУ ДАМУ?

МОДЕС-
ТИ ЈЕ
ДОШЛА
И СВЕС-
ТИ...

ВИЛИ...
ШТА...

МОДЕСТИ,
ЗАРОБЉЕНИ
СТО У ОВОЈ
ТАЈНОЈ
ОДА-
ЈИ?

НИЈЕ СТРАШНО? МЕТАК
ТИ ЈЕ ПРОШАО КРОЗ ЈЕД-
НО РЕБРО И ПОКИДАО
МИШИЦЕ...

ЈА САМ
ЗАСАД
ТО ИМОБИ-
ЛИСАО?

ТИ И ТВОЈ ПРИЈА-
ТЕЉ. БЕТЕ
ЖИВЕТИ
САМО АКО
НАМ ПОКА-
ЖЕ ИЗЛАЗ
ОДАВДЕ?

3814

А КАКО ДА БУДЕМ СИГУ-
РАН ДА НАС ПОСЛЕ НЕБЕ-
ТЕ УБИТИ?

САНГРО И ЈА СТО У
СУШТИНИ ДОБРИ И ПЛЕ-
МЕНИТИ?

МОРАШ
ДА
НАМ
ВЕРУ-
ЈЕШ?

У РЕ-
ДУ...

ВИЛИ
СИГУРНО
ЖЕЛИ ДА
ДОБИ-
ЈЕ У
ВРЕМЕ-
НУ...

3814 A

ЧЕКАМО,
ГАРВИНЕ?

ПОЛА-
КО?

МОРАМ ПРВО ДА
СПЕСТИМ МОДЕС-
ТИ?

ВИЛИ, ДА ЛИ
ЗАИСТА ЗНАШ
ИЗ-
ЛАЗ
ОДАВДЕ?

НЕ?
САМО
НАГА-
БАМ?

ПАЗИ, НОЖ
САМ СПУСТИО
ИЗА ТВОЈИХ ЛЕ-
БА? МОЖДА
БЕШ БИТИ У
СИТУАЦИЈИ
ДА ГА УПО-
ТРЕБИШ?

3815

БАРНИ
ЈЕ СВЕ
ВРЕМЕ
ДРЖАО
МОДЕС-
ТИ НА
НИ-
ША-
НУ...

А САД ТРЕ-
НУТАК ИСТИ-
НЕ... КАКО
БЕМО ОДАВ-
ДЕ?

КРОЗ
ОВАЈ
СПИВ-
НИК?
ПРЕТПО-
СТАВЉАМ
ДА ЈЕ
ИСПОД
ТУ-
НЕ?

ОЧЕКУЈЕШ ДА
БЕМО ДА СЕ
СПУСТИМО
ДОЛЕ?

НЕ
МОРА-
МО
СВИ?
САМО
ЈЕ-
ДАН?

3816

ШТЕТА ШТО ЈЕ
У БЕСВЕСНОМ СТА-
ЊУ? НЕБЕШ УЖИ-
ВАТИ У УБИС-
ТВУ?

НЕ СТЕМ
ДА ПРО-
МАШИМ...

АЛИ,
САД НИЈЕ
ТРЕНУТАК
ЗА УЖИВА-
ЊЕ?

И КАД ЈЕ
САНГРО ВЕГ
ОБАВИО РУКЕ
ОКО МОДЕС-
ТИНОР ВРА-
ТА...

3820

САНГРО, НЕ
МИСЛИ ДА САМ
НЕЗАИНТЕ-
РЕСОВАН ЗА
ТВОЈ ДЕО
ПОСЛА...

САМО ПРОВЕ-
РАВАМ ДА Л' БЕ
ГАРВИН ДА СЕ
ВРАТИ И ИЗНЕ-
НАДИ НАСТ

КАД СЕ БАРНИ
ОКРЕНУО...

ВИДИТИ НЕ-
ВАЉАЛИЦЕ?
ШТА СИ УЧИНИЛА
ЈАДНОМ САН-
ГРУ?

3821

ВЕРОВАТНО СИ
ИСТУ СУДБИНУ
И МЕНИ НА-
МЕНИЛА?

НА
СРЕКУ,
У ПОВОЉ-
НИЈЕМ
САМ
ПОЛО-
ЖАЈУ?

БАРНИ!

У ТОМ ТРЕНУТКУ...

3822

ГАРВИНЕ?

БАРНИ
СЕ
ОКРЕНУО...

... И МО-
ДЕСТИ НИ-
ЈЕ ОКЛЕ-
ВАЛА...

МЕТАК НИЈЕ
ПОГОДИО ЦИЉ,
АЛИ ВИЛИ-
ЈЕВ МАЧ ЈЕС-
ТЕ...

3823

ЈЕСИ ЛИ ДОБРО, МОДЕСТИ?

МНОГО БОЉЕ НЕ-
ГО ШТО САМ
ОЧЕКИ-
ВАЛА,
ВИТИ!

ОДАК-
ЛЕ
ТИ
МАЧ
?

НАШАО
САМ
РА НА
ИЗЛА-
ЗУ ИЗ
ТУНЕ-
ЛА?

АЛИ, КАКО
СИ ТИ
САВЛАДА-
ЛА САН-
ГРА?

КАД ЈЕ
ПРИШАО
ДА МЕ ЗА-
ДАВИ...

ТО ЈЕ
БИЛО
НАПОР-
НО ЗА
ТЕБЕ?
ОПЕТ
КРВА-
РИШ?

НИЈЕ СТРАШ-
НО? БРЗО
БУ
ДА
СЕ
ОПО-
РА-
ВИМ?

АЛ' КАКО СИ ТИ УС-
ПЕО ТОЛИКО
ДУГО ДА
СЕ
ЗА-
ДР-
ЖИШ
У ТУ-
НЕ-
ЛУ?

ПА,
НИЈЕ
ИСПУЊЕН
ВОДОМ...

... И С ВРЕМЕНА НА
ВРЕМЕ БИХ ИЗРОНИО
ДА УДАХНЕМ ВАЗ-
ДУХ? ЧЕКАО САМ СА-
МО ДА БАРНИ ПРЕСТА-
НЕ ДА ОСВЕТЉАВА ТУ-
НЕЛ...

ВИТИ ГАРВИН ЈЕ ПО ДРУГИ
ПУТ ЗАРОНИО У ТУНЕЛ...

НИГДЕ ЖИ-
ВЕ ДУ-
ШЕ...

ВРАТИО СЕ У ЗАТАК ПОС-
ЛЕ ПЕТНАЕСТАК МИНУТА,
ПОШТО ЈЕ ДОВЕЗАО СВОЈ
АУТО...

МОДЕСТИ
НЕ МОЖЕ
ДА ХОД
С ОНОМ
РАНОМ...

МОДЕС-
ТИ СЕ
ЧИНИЛО
ДА ЈЕ
ПРОШЛА
ЧИТА-
ВА
ВЕЧ-
НОСТ
...

УКОЛИКО СЕ
МЕХАНИЗАМ ЗА
ПОКРЕТАЊЕ ЗИ-
ДА ПОКВАРИО, МО-
РАЋУ И ЈА ДА
ПЛИВАМ...

Али, у ТОМ ТРЕНУТКУ...

ЕВО МЕ,
МОДЕСТИ?

НЕМАШ
ПОЈМА КОЛ-
ИКО САМ
СРЕГНА
ШТО ТЕ
ВИДИМ?

ШТА БЕ-
МО СА БАР-
НИЈЕВОМ
БАН-
ДОМ?

ПОБЕРЛИ
СУ, КАО
ШТО ЈЕ
САНГРО
РЕ-
КАО?

ПОНЕГДЕТО
И БЕЊОВ
ПЛЕН?

А ШТА БЕМО С
ОВОМ ДВОЈЦИОМ...

... БАРНИЈЕМ И
САНГРОМ?

НЕБУ ДА ЧУЈЕМ ЗА
ЊИХ, ВИ-
ЛИ? ОСТА-
ВИЋЕМО ИХ
ОВДЕ
ЗАУВЕК?

ТРИ
НЕДЕЉЕ
КАСНИЈЕ,
КАД СЕ
МОДЕСТИ
САСВИМ
ОПОРА-
ВИЛА...

ПОКАЛНЕ
НОВИНЕ ИЗ
СТУТЛИЈА
ОБЈАВИЛЕ СУ
ВАШУ СЛИКУ У
ОДЕЖИ ИЗ ДО-
БА РОБИНА ХУ-
ДА?

ТУ С ВАМА ЈЕ
И ОПАСНИ КРИ-
МИНАЛАН БАР-
НИ ФРАЗАР? ОН
ЈЕ ОТЕО И УБИО
ТВОЈ ПРИЈА-
ТЕЉА БЕНА
ТАРНЕРА?

ОХ, ДА
САМ ЗНАЛА!
АЛ' ЈА
САМ У СТУТ-
ЛИЈУ ИМА-
ЛА ПРО-
БАВНИХ
СМЕТЊИ...

... И СВЕ ВРЕ-
МЕ ПРОВЕЛА У
ХОТЕЛСКОЈ СО-
БИ И КОД ЛЕ-
КАРА?

ЈАДНИ-
ЦА?

МОДЕСТИ, ТИ НЕШ-
ТО КРИЈЕШ ОД МЕНЕ,
СИГУРАН САМ?

МА, КАКВИ?

ВАС ДВОЈЕ СТЕ, КАО
И БАРНИ ФРАЗАР, КРЕ-
НУЛИ У ПОТРАГУ
ЗА БЕЊОВИМ ПЛЕ-
НОМ, АЛ' ЈА ТО
НИКАД НЕБУ
МОГИ ДА ДОКА-
ЖЕМ?

МОДЕСТИ, ПОМОЗИ МИ ДА ДО-
БЕМО ДО БАРНИЈА ФРАЗАРА?
РЕЦИ МИ САМО
ЈЕДНУ
РЕЧ?

И ХОЋУ,
ИНСПЕКТОРЕ
БРУК?
ЗАБОРАВИТЕ ГА?

ДА ЛИ ТО ЗНА-
ЧИ ДА СТЕ ГА
ВАС ДВО-
ЈЕ ПРО-
ГОНИ-
ЛИ?

НИСТО? ОН ЈЕ ПРО-
ГОНИО НАС?

МЕНЕ ЈЕ РАНИО, А
СВОМ ЧОВЕКУ НАРЕДИО
ДА МЕ ЗАДАВИ? ВИЛИ
ЈЕ, КАО И УВЕК, УЧИНИО
ПРАВУ СТВАР У ПРАВОМ
ТРЕНУТКУ? МИ СМО ПРЕ-
ЖИВЕЛИ,
А ОН НИ-
ЈЕ?

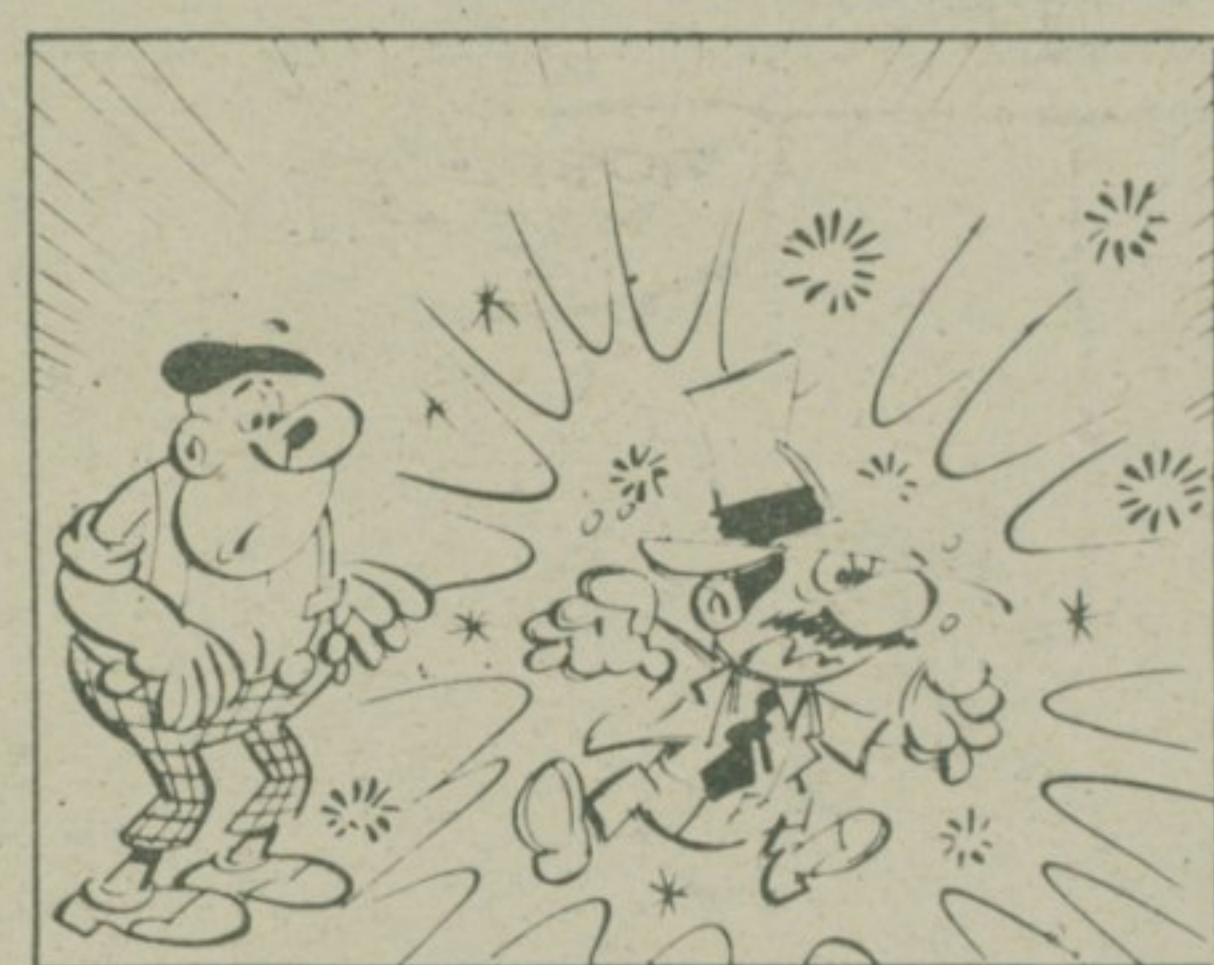
ОНДА, НЕМАМ ВИШЕ ПИТА-
ЊА? МОЖЕМО САМО ДА ПО-
ПИЈЕМО ПО ЧАШИЦУ?

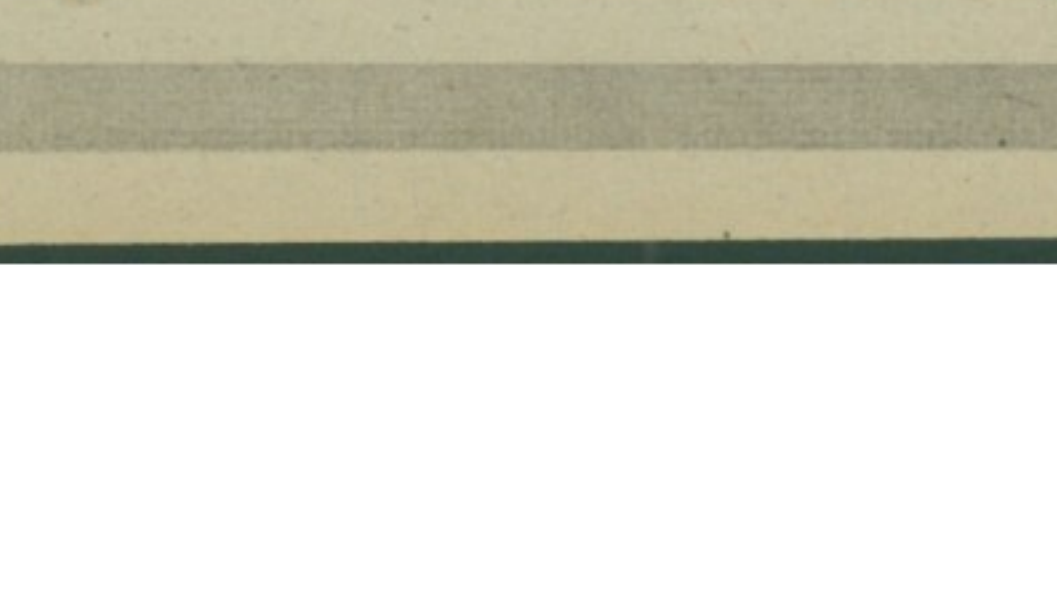
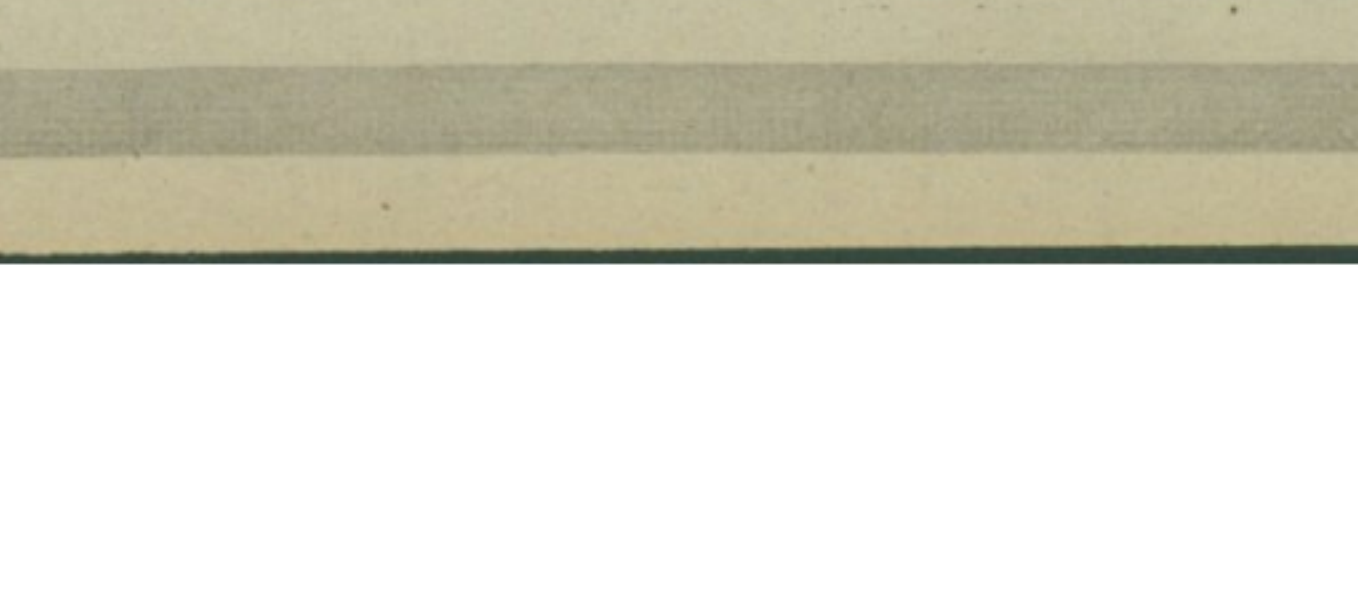
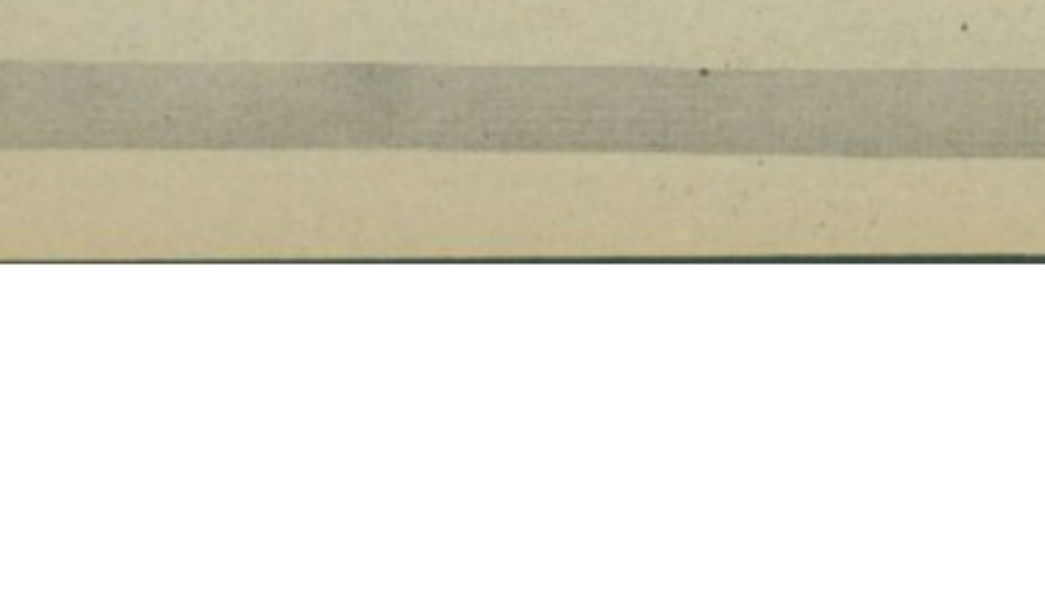
ОДЛИЧНА
ИДЕЈА?

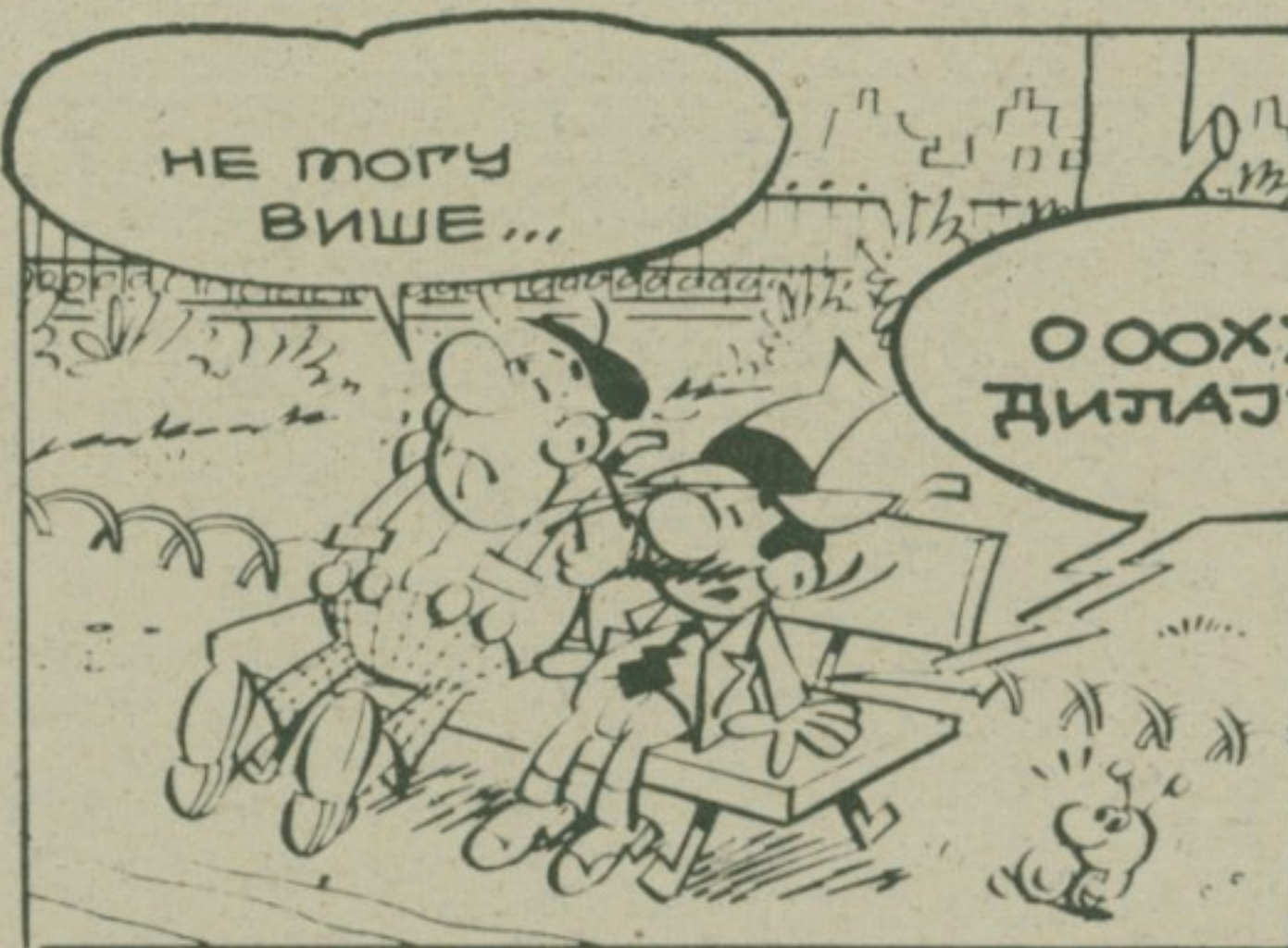
КРАЈ

ДРУГАРЧИНЕ: ЗВУЧНА КАРАМЕЛА

46 P. NEDA BONO

АКЦИЈА НИКАД ЛАКШЕ И ЈЕФТИНИЈЕ ДО БИЦИКЛА

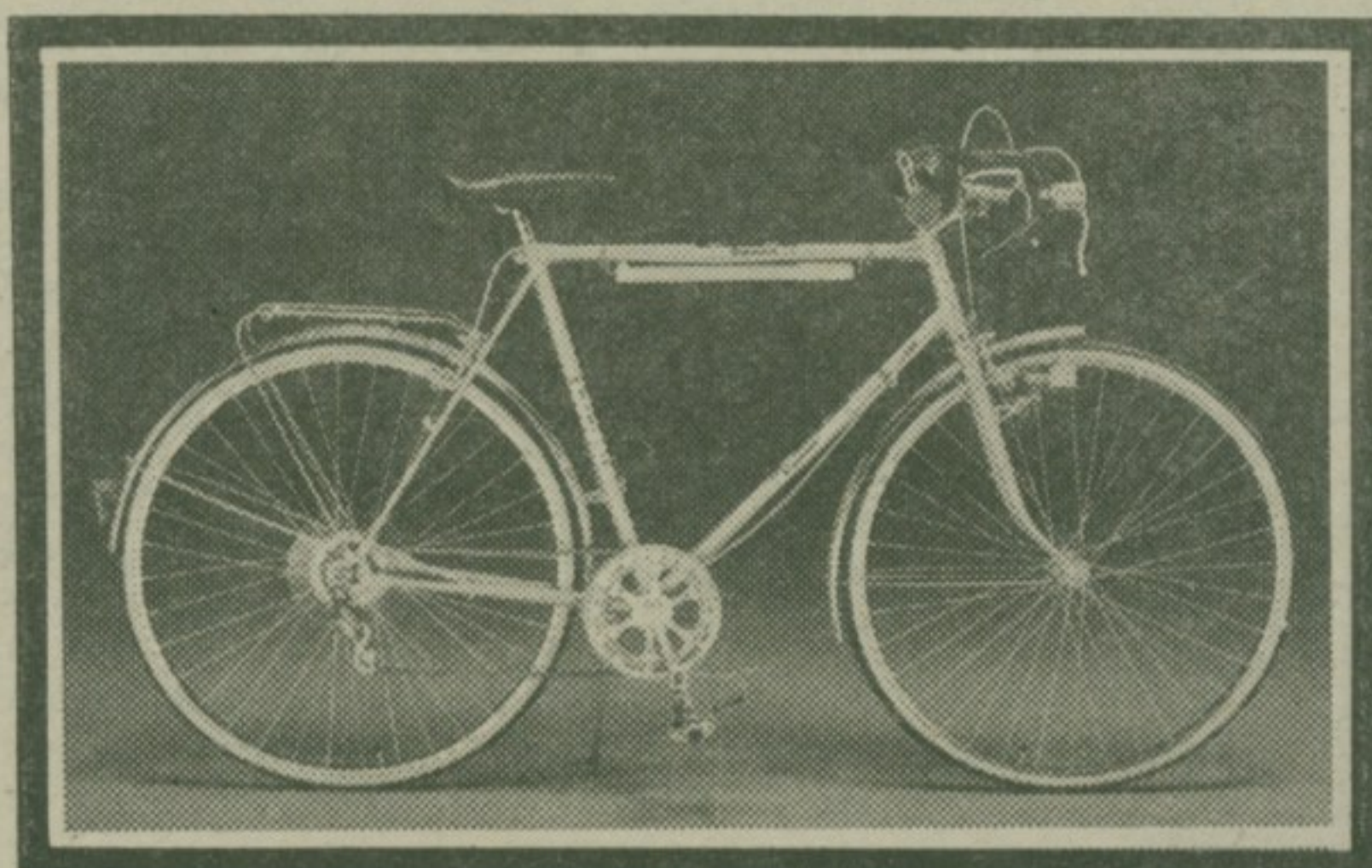
Наша претходна акција под овим називом је показала ваше велико интересовање зато је сада настављамо у сарадњи са фабриком УНИС из Сарајева и гласилима „Политикиним забавником“ и „Техничким новинама“. Поучени искуством и уз нове сараднике очекујемо још већи пословни успех.

На приложеним фотографијама представљамо вам 8 модела бицикала.

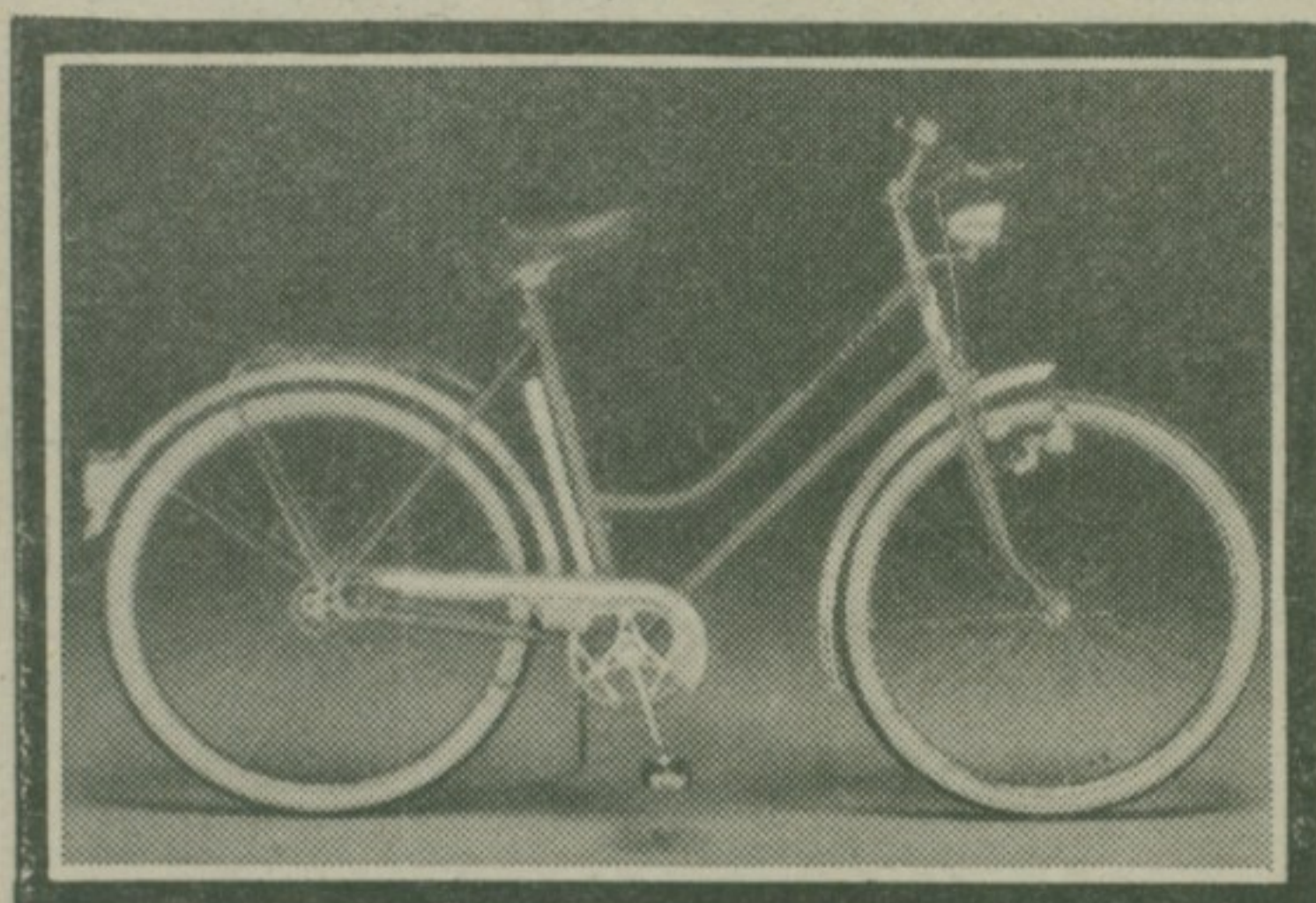
Шта вам нуди ова акција?

Одговарамо: нижу цену, куповину на кредит, испоруку – 10 дана од приспећа новца на наш жиро-рачун, камату од 7,5% на уложена средства. Напомињемо: цена важи на дан испоруке.

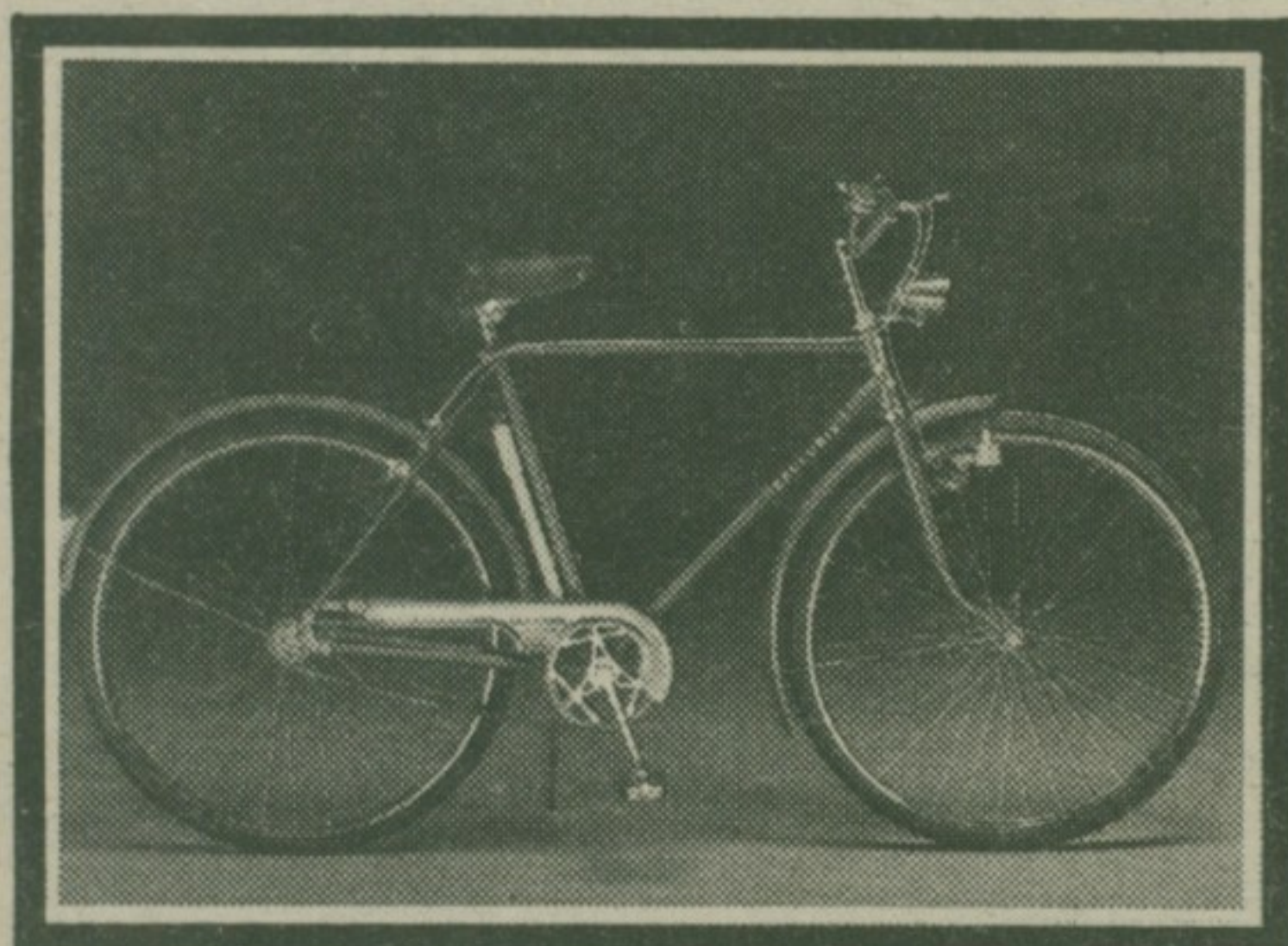
Ако сте заинтересовани испуните приложену пријаву на адресу „Југобицикл“, Динарска 14, 11000 Београд и сачекајте уговор. За све остале информације обратите се на адресу „Југобицикла“ или на телефоне: (011) 457-246 и 442-354.

Бицикл тркачки „спринт“ 10 брзина, 27 цолова – $27 \times 1 \frac{1}{4}$. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, позади је глава са слободним ходом и петостепени пренос ланчаником. Цена 9 102,35, рата 1 517,10 динара.

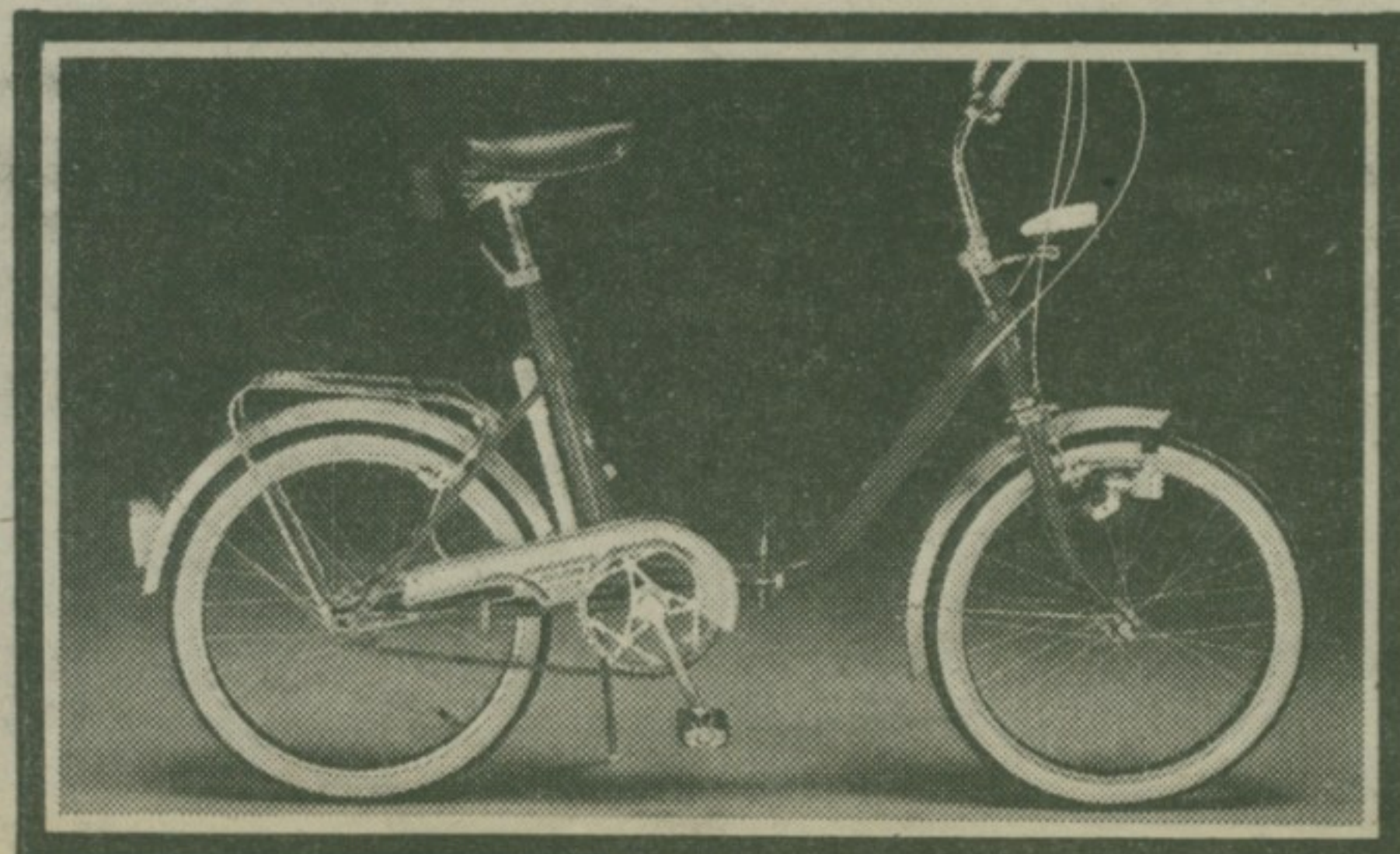
Бицикли женски „турист“, 28 цолова – $28 \times 1 \frac{1}{2}$ и 26 ц. – $26 \times 1 \frac{3}{8}$. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо“. Цена 6 471.–, рата 1 078,50 дин.

Бицикл дечји „виолета“ 16 цолова – $16 \times 1,75$. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо“. Цена 4 372,70, рата 728,80 динара.

Бицикл мушки „турист“, 28 цолова – $28 \times 1 \frac{1}{2}$ и 26 ц. – $26 \times 1 \frac{3}{8}$. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо“. Цена 6 471.–, рата 1 078,50 дин.

Бицикл „адриатик“ 20 цолова – $20 \times 1,75$ и 24 ц. $24 \times 1 \frac{3}{8}$. Рам је од шавних цеви, гуме жичане, глава са кочницом система „торпедо“. Цена за први 6 708,55, рата 1 118,10, за други 6 962,70, рата 1 160,50 динара.

НАРУЧБЕНИЦА
Молим да на доле наведену адресу пошаљете уговор о куповини бицикла на отплату.
(Име и презиме купца)
(Поштански број и место становања)
(Улица и број)

КАЗАЊ ГРАД ОД БЕЛОГ КАМЕНА

Да би се сачувао стари изглед града, строго се поштује одредба да се модерна здања не смеју подизати у центру. Ипак, овде се некако ушњала (десно) зграда Факултета за физику.

Казан је, кажу, данас град младих, сваки четврти становник је ученик а сваки десети студент. Због тога је 1980. и настало ово велико здање Казањског омладинског центра.

ЦАРИЦА ИСКРИВИЛА КУЛУ

**СИМБОЛ ГЛАВНОГ
ГРАДА ТАТАРИЈЕ
НЕСУМЊИВО ЈЕ КУЛА
СУЈУМБЕКИ, НАЗВАНА
ПО ЖЕНИ ПОСЛЕДЊА
ТРИ ТАТАРСКА КАНА
КОЈА ЈЕ, ДА НЕ БИ
ПОШЛА СА ИВАНОМ
ГРОЗНИМ, СКОЧИЛА
СА ВРХА КУЛЕ. ТО
КАЖЕ ЛЕГЕНДА.
ИСТОРИЈА ЈЕ МНОГО
МАЊЕ
СЕНТИМЕНТАЛНА.**

Грозни, утрошио је пуних седам година покушавајући да освоји Казан, у то време престоницу казањског канства. Јер, држати овај град у својим рукама значило је контролисати трговину Волгом и имати сигурно полазиште за даља освајања на истоку. Ти ратови против татарског кана који је у то време био турски вазал у историји руске државе познати су као походи Ивана IV и умногоме су одредили даљу судбину Казања.

Седам спратова за седам дана

Занимљиво је да је Грозни ово војевање започео 1545. са титулом великог московског кнеза а град коначно заузео, 1552, као први руски крунисани цар. У том свом последњем походу имао је 150 хиљада војника са 150 топова, али готово да му ни таква сила не би много помогла да није прокопао тајни пролаз и тако изненадио браниоце. У част те победе Грозни је у Москви на Црвеном тргу подигао цркву Василија Блаженог, ремек-дело руске архитектуре. Из тих времена датира и легенда везана за симбол Казања – кула Сујумбеки.

Сујумбеки је била последња татарска царица, заправо жена три последња татарска владара, и права лепотица. Иван Грозни је пожелео да је поведе са собом у Москву. Е, али лепа Сујумбеки је од освајача Казања затражила да прво међу зидине тад попаљеног кремља (утврђења) по њеном нацрту за седам дана подигне кулу на седам спратова. Тада ће поћи с њим. Веровала је, каже даље легенда, да освајачу то неће поћи за руком. Грдно се разочарала кад је навече седмог дана кула била готова. Пре него што је ушла у кочију коју је Иван Грозни већ спремио, замолила је руског цара да јој дозволи да се попне на

кулу и последњи пут види свој Казан. Епилог знате, Сујумбеки се стрмоглавила у бездан.

Легенда је и лепа и дирљива, али нема благе везе са оним што се стварно догодило, бар тако каже историја. Јер Сујумбеки је драговољно, без икаквих претходних услова, отишла с царем у Москву, чак и њега надживела и умрла тек у 86. години. А кула је подигнута цео век касније и ко зна због чега добила њено име.

Но, било како било, за њу је везана још једна, много атрактивнија, занимљивост. Наиме, кула Сујумбеки се као торањ у Пизи криви и, бар за сада, нема изгледа да се томе стане на пут. Двадесетих година овог века спас је потражен у монтирању специјалног челичног појаса на првом спрату куле. Без успеха, исто као што није помогло ни касније убризавање бетона у темеље: већ сада кула од вертикалне осе одступа 1,80 cm. По свој прилици, главни узрок је песковито тле и јаке подземне воде.

Авионом међу вукове

Најлепши део града је Кремљ у коме се као и у московском налази административни центар. Почетак настанка зидина од белог волшког камена такође је везан за име Ивана Грозног који је освојивши град спалио древно утврђење. Знајући да је Казан стратешки изузетно важан за ширење и јачање руске државе, цар је позвао чувене мајсторе из Пскова и наложио им да почну са градњом утврђења од камена.

Казањски кремљ завршен је средином 17. века, много после смрти Ивана IV Грозног. Неколи-

ко пута у својој историји је рушен, спалио га је и Јемељан Пугачов, али је увек изнова подизан, већи и јачи. Његови зидови данас су високи десетак а дугачки 1700 метара. Краћи су пола километра од московских, али многи тврде да казањске зидине по лепоти не заостају много за оним у главном граду СССР.

За овај кремљ везан је и податак који звучи готово невероватно, чули смо га од водича, иначе грађанина Казања. Овде је просечна спољна температура увек око 20°C, само што је лети изнад а зими испод нуле, а зграде у кремљу уопште немају никакав систем за загревање; унутра је температура увек плус 20°C! Разлог су зидови испуњени песком који држи топлоту.

Што се климе овог поднебља тиче, кажу нам да ни зиме више нису оно што

су некад биле. У прилог тој својој тврдњи наводе податак да је 17. прошлог јануара жива у термометру, замислите чуда, скочила до петог подеока изнад нуле. И лед на залеђеној Волги почео је да пуца. То нико не памти. Зато многи памте прве поратне године када је знало да буде и минус 30°C. Хладноћу су тада некако и подносили, али праву напаст представљали су чопори вукова који се нису устручавали да, у потрази за храном, упадају чак и у предграђа. Зато није ништа необично што у градском музеју запажено место заузима фотографија Семјона Горбунова, pilota и ловца који је само у току 1948/49. из авиона одстрељио – 1675 вукова. Горбунов се својим двокрилцем устремљавао на чопоре и специјално монтираном ловачком пушком на „носу“ авиона правио прави покољ међу вукови-

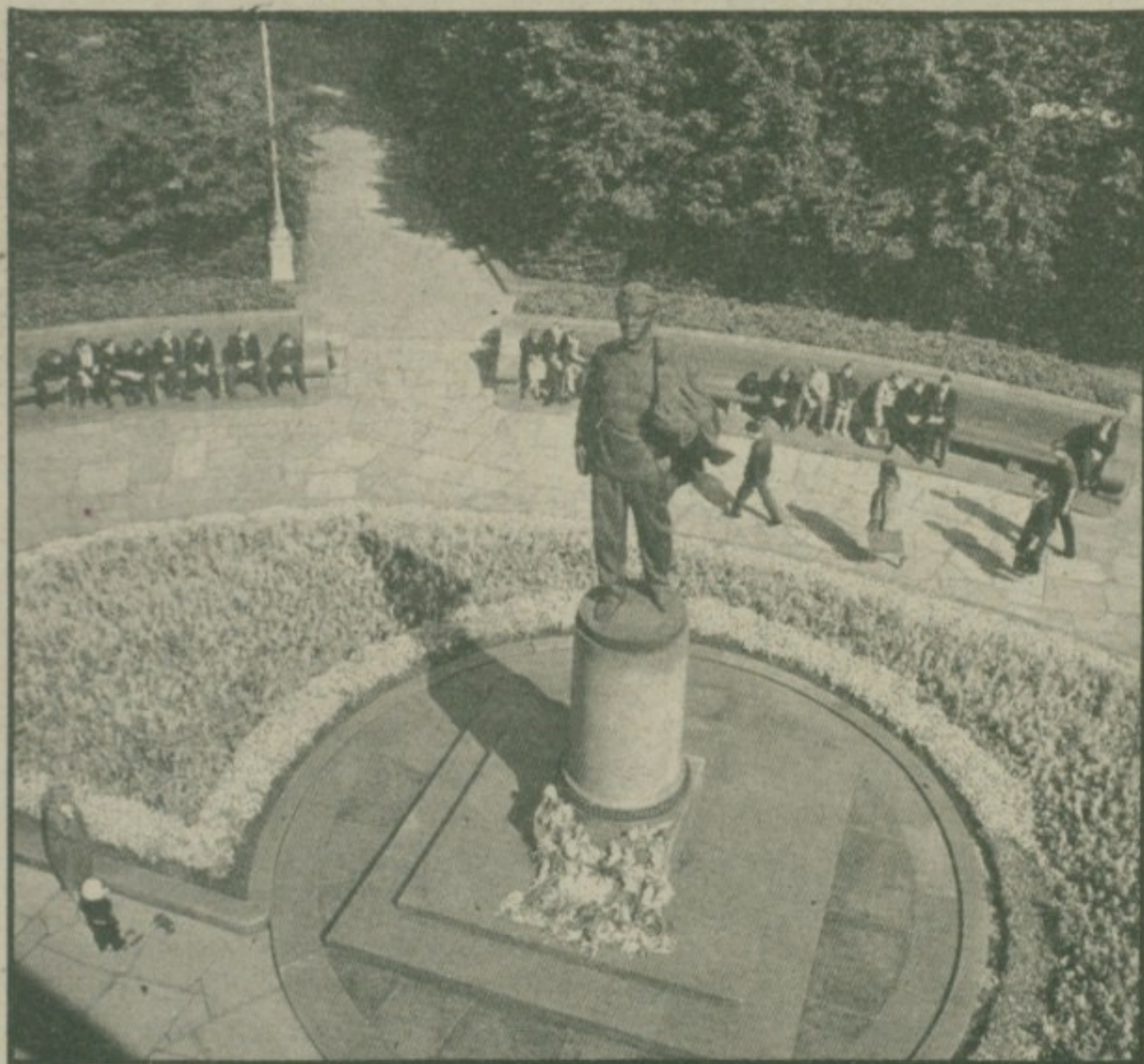
Бродска радио-станица обавештава нас да се, после целе ноћи пловидбе од Уљановска уз Волгу, приближавамо Казању, главном граду Татарске Аутономне Совјетске Социјалистичке Републике која се налази у саставу РСФСР. Волга, пловна улица Русије, овде се шири до готово невероватних осам километара тако да се кроз јутарњу измаглицу обале једва назире. И онда као да јој је досадило да се лено вуче, река прави нагли заокрет и пред нама израња град од белог камена – Казан.

Док се наша бела лађа лагано приближава великом пристаништу, водичи нас просто бомбардују подацима о значају Волге за Казан. Захваљујући њој град је повезан са пет мора (Балтичким, Белим, Каспијским, Азовским и Црним) а тиме и са целим светом. Само Волгом сваке године у Казан приспе преко 700 хиљада туриста, четвртина целокупног терета „матушком“ стиже у овај град. Вероватно би и више да река од краја октобра до почетка априла није под ледом...

А управо због Волге руски самодржац Иван IV, познатији под надимком

Централно место импозантног казањског Кремља припада кули Сујумбеки и Спаској цркви. Црква истог имена налази се и међу зидинама московског кремља.

Пред зградом Државног универзитета „В. И. Лењин“ уздиже се споменик млађаном студенту Волођи Уљанову, будућем вођи октобарске револуције.

ма. Најбољи ловци тада су овде слављени као нај-ударници.

Горки пуца у себе

У Казању је, кажу нам, данас тешко рећи колико тачно има Татара, много је мешовитих бракова а и људи се у последње време национално све више изјашњавају као Совјети. Чињеница је да овде на свим јавним установама постоје двојезични натписи, да је тешко наћи карту за представе Татарског државног позоришта, опере или балета, да постоје школе са наставом и на та-

тарском и на руском, али и да је руски, као језик међунационалног општења у Совјетском Савезу, обавезан за оне који похађају школе на татарском језику. На овдашњем Универзитету „В. И. Лењин“, осим наравно кад је у питању татарска филологија, предавања су искључиво на руском.

Иначе, Универзитет је значајан и по томе што је на њему студирао Лењин и ту започео свој револуционарни пут. Само мало је недостајало да не стигне овде. Пошто због брата Александра, великог про-

тивника царизма и учесника у завери против цара, није могао да упише Петроградски, односно Московски универзитет, Волођа Уљанов је стигао у Казањ. Међутим, мада је гимназију завршио са „златном медаљом“ и по закону имао право да без пријемног упише било који факултет у царевини, власти Казања затражиле су његове додатне карактеристике из родног Уљановског. Наравно, и они због брата Александра.

Лењину је помогао Федор Керенски, отац каснијег љутог противника болшевизма Александра, председника контрареволуционарне Привремене владе непосредно пред октобарску револуцију. Федор Керенски, иначе добар пријатељ Лењиновог оца, као директор гимназије једноставно је у карактеристике уписао да је „политички подобан“ и будући вођа октобарске револуције је примљен на Казањски универзитет.

Овде су студирали и Лав Толстој, и творац нове геометрије Лобачевски, те знаменити хемичар Букволд. Овде се родио и у

беди провео детињство и добар део младости велики оперски певач Фјодор Шаљапин, овде је једно време живео али и покушао самоубиство Максим Горки: купио је пиштољ, отишао на обалу Казанке и пуцао себи у срце. На срећу, није био прецизан. Разлог што је Горки дигао руку на себе је, кажу, хапшење неких другова и, можда још више, смрт вољене баке, честе личности његових дела.

Нити које ушивају и мрежњачу

Некадашња „царевина опанака и сапуна“, како су дуго поспрдно звали Казањ, данас је модеран град са преко 900 хиљада житеља. За коју годину имаће и цео милион што значи да ће, као што је то правило у читавом Совјетском Савезу, добити и метро. А да не би неспремни дочекали милионитог становника, већ су на неким местима почели радове на изградњи подземне железнице.

Уместо „опанака“ овде се данас праве авиони, хеликоптери, одавде у свет одлази чувено крзно. Изузетно је развијена хемијска индустрија, а на филмским тракама које излазе из овдашњих фабрика снима се више од половине целокупне филмске продукције. Мештани су изгледа ипак најпоноснији, бар то у разговору са странцем најчешће истичу, што је у њиховом граду смештена једина фабрика у Совјетском Савезу која производи керкуд, микроскопски танке нити којима хирурзи могу да шију чак и шавове на мрежњачи.

Улицама Казања младићи и даље јашу, само сада мотоцикле чија су седишта обавезно прекривена крзном, ваљда је и то неки од остатака прошлости када су уместо седла на крзну њихови преци освајали просторства. Многи од тих јахача „педесет и више коња“ носе традиционалне шарене татарске чизме које су просто плануле кад су наши туристи открили специјализовану радњу у којој се за педесетак рубаља може купити ова заиста квалитетна кожа.

Негде на средини Улице Татарстан (татарска земља) која повезује пристаниште са центром града налази се споменик песнику Бертолиду Тукају, татарском Пушкину, испод кога је тешко наћи места на бројним клупама. Улицом каткад као сенка мине нека старица са ферецом.

Из овог угла најбоље се види колико се кула Сујумбеки накривила. Легенда прича да је то због тога што је са те стране последња татарска царица скочила у смрт.

РЕШЕНА
ЗАГОНЕТКА?

ФИЛИП II ЈЕДНООКИ

НА 12. КОНГРЕСУ
КЛАСИЧНИХ
АРХЕОЛОГА
ОДРЖАНОМ 9.
СЕПТЕМБРА ОВЕ
ГОДИНЕ У АТИНИ
НАУЧНИЦИ СА СВИХ
СТРАНА СВЕТА
НАШЛИ СУ СЕ ЛИЦЕМ
У ЛИЦЕ СА СЛАВНИМ
МАКЕДОНСКИМ
КРАЉЕМ КОЈИ ЈЕ
УМРО ПРЕ ДВЕ
ХИЉАДЕ ГОДИНА.

Од дана када је 1977. године грчки археолог професор Манолис Андроникос открио сензационалну краљевску гробницу у Вергини на северу Грчке, воде се жучне полемике: да ли лобања, пронађена у тешком златном ковчегу, припада Филипу II, кога је 336. године пре наше ере мучки убио официр Паузаније, или његовом ментално заосталом ванбрачном сину који је, после преране смрти свог полубрата Александра Македонског,

сео на престо под именом Филип III Аридеус и био убијен неколико година касније по налогу краљице Олимпије, законите жене Филипа II и мајке Александра Великог?

Загонетку су, изгледа, решила три британска стручњака. Они су на Конгресу у Атини одлучно тврдили да је у гробници почивао само Филип II и тврдњу поткрепили више него убедљивим и сликовитим доказима – узбудљивом реконструкцијом у воску Филипове главе и документима која објашњавају како је извршена идентификација посмртних остатака нађених у Вергини.

Идентификацију су извршила и потписала три угледна научника: доктор Џон Праг, шеф Универзитета у Манчестеру, доктор Џонатан Масгрејв, професор анатомије Бристолског универзитета и Ричард Нив, уметник прикредри за судску медицину Универзитета у Манчестеру.

Стрела при опсади Метоне

Ричард Нив је на основу сачуваних делова непотпуно кремиране лобање на-

ђене у гробници обликовао најверније могуће лице које је, судећи према костима лобање, за живота било јако деформисано поготком који му је избио десно око и померио десну јагодицу остављајући дубоку бразготину.

ла је избила око приликом опсаде Метоне 354. године пре наше ере. Потврда из далеке прошлости долази нам и из уста славног атинског говорника Демостена који је Филипа мрзео и против њега држао чувене говоре „филипике“. Он је

гом Аполоном, у облику змије, води љубав из које ће се родити славни Александар Македонски.

Верно лице из царства мртвих

Уметник Ричард Нив обавестио је археологе на

ТО ЈЕ ОН!

Грчки професор Манолис Андроникос направио је највеће археолошко откриће свих времена када је ујутро 8. новембра 1977. године први пут изговорио: „То је он, Филип II Македонски!“ Тражио га је од 1952. копајући сигурним њухом страственог археолога брдо широко сто, а високо дванаест метара у околини данашње Вергине.

И многи други тражили су то место – древну Еге, прву престоницу античких македонских краљева, али су налазили само обичну земљу. Андроникос је био упоран, током деценија преорао је цео брег и најзад угледао гробницу сagraђену по угледу на древне македонске куће и осликану фрескама, првим и јединим сачуваним траговима сликарства из IV века пре наше ере, делом славног Никомаха о чијој су уметности дотад постојала само писана сведочанства.

Унутрашњост гробнице, нетакнуте две хиљаде триста година, крила је још непроцењивија блага. Да не би оштетио мермерне двери, Андроникос се у њу спуштао кроз отвор направљен на плафону. Осим посмртне урне – ковчега од злата тешког једанаест килограма – са кремираним телом и делимично очуваном лобањом, ту је

нађен и штит Филипа Македонског (веома оштећен тако да су делићи слоноваче, злата и сребра годинама рестаурирани) каквом данас нема равна, оружје, ратна опрема, накит, амфоре...

Сви предмети подвргнути су најсавременијим анализама и утврђено је да потичу из периода између 350. и 320. године пре наше ере. У том раздобљу умро је само један македонски краљ – Филип II, отац Александра Великог. На урни су пронађене и минијатурне главе од слоноваче: једна од њих приказује самога Филипа, друга Александра.

Док је професор Андроникос радио у импровизованој лабораторији у Вергини, његови сарадници трагали су даље и у року од неколико година ископали и реконструисали Еге доказавши да се пра престоница Македонаца налазила ту, код данашње Вергине, а не, како се сматрало, на месту садашњег грчког града Едесе.

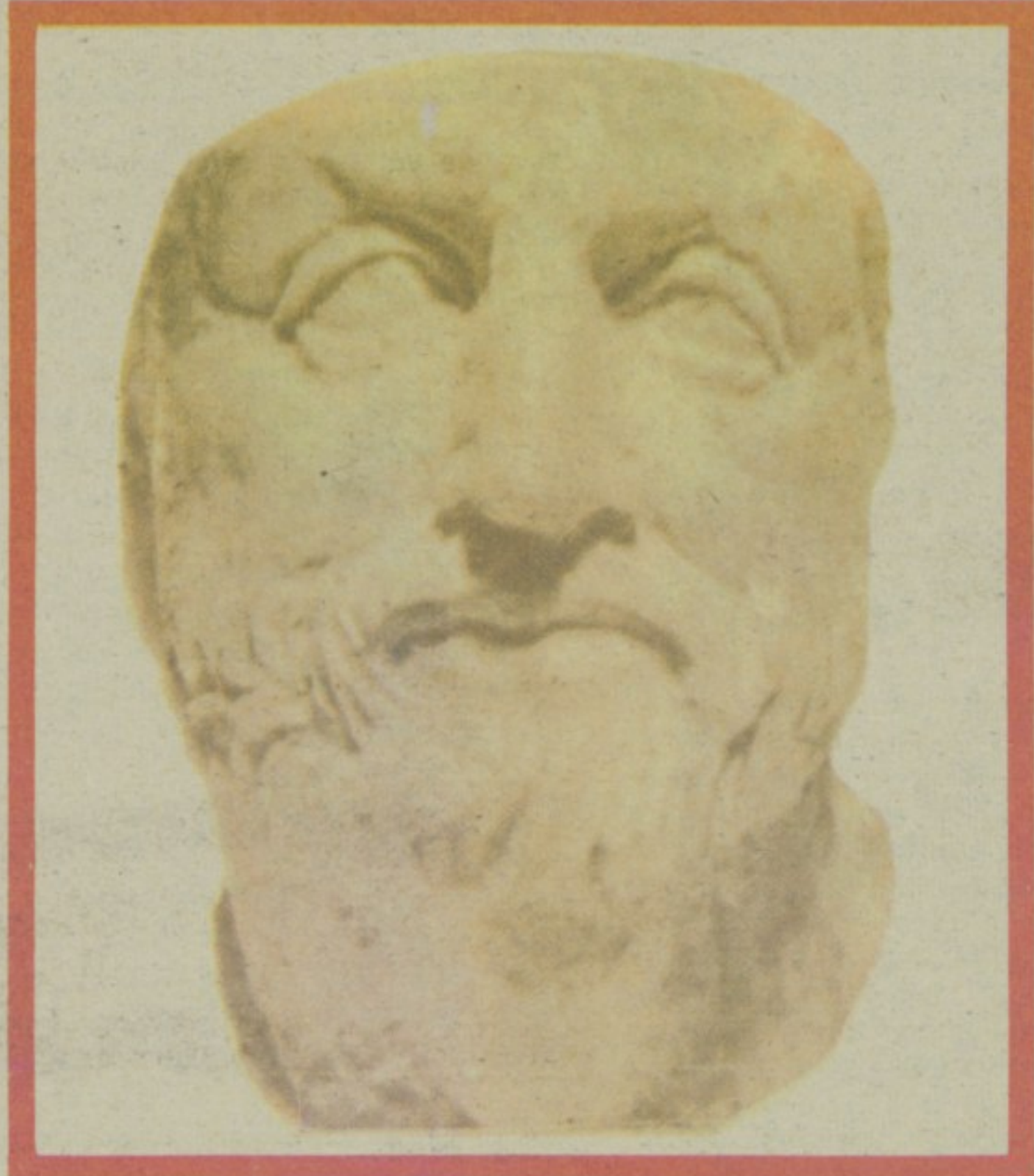
Делове лобање из посмртне урне професор Андроникос је лично донео у Лондон и реконструкцију поверио тројици енглеских стручњака. Тајна је строго чувана све док посао није успешно завршен, а онда је одјекнула као бомба.

– Овај посао намерно сам поверио странцима.

Грчки археолог професор Манолис Андроникос је после три деценије рада код данашње Вергине откопао антички град Еге, прву престоницу македонског царства. Многи су пре њега без успеха тражили на том истом локалитету, али је једино он био довољно упоран и храбар да преоре читаво једно брдо и направи најсензационалније археолошко откриће свих времена.

Да смо га обављали сами, можда би се рекло да нисмо били научно објективни – каже грчки професор. – Изненађење са лобањом припремано три године намењено је свету. Мени такав доказ уопште није потребан јер обично знам шта ископавам. Понекад је довољан најситнији траг да би се дошло до великог открића. Међу делићима штита расутих по гробници, на пример, нађена је плочица са барелефом који приказује Херкулов буздован. Према легенди македонски краљеви потомци су Херкула и његов буздован био им је грб. Ето, и то ми је послужило као путоказ.

Лик Филипа II Македонског начињен од слоноваче пронађен у краљевској гробници.

Доктор Праг је на Конгресу рекао:

– Ако је непобитно доказано да су ископине у Вергини заиста краљевска гробница, у њој је онда почивао искључиво Филип II јер је он једини македонски владар из друге половине 4. века пре наше ере који је имао само једно око.

Заиста, према записима древног историчара Дидима Калцентиријуса, Филипу II Македонском стре-

дословце говорио да „ни избијено око, ни поломљена кључна кост, ни тешко повређене руке и нога“, не спречавају краља у његовим освајачким амбицијама.

Историчар Плутарх, за којим су остала бројна дела, навео је у једном од њих злокобно Делфијско пророчанство да ће Филип изгубити оно око којим је, кроз пукотину у вратима, вирио посматрајући своју жену Олимпију како са бо-

Конгресу да је гипсане одливке нађених делова лобање из Солунског музеја показао познатом стручњаку за фациомаксијалну хирургију у Енглеској. Овај је приметио да рана преко десног ока „одговара“ поготку који је дошао одозго.

Највећу тешкоћу при реконструкцији лица представљало је како утврдити шта је и у којој мери утицало на деформацију костију лобање: топлота изазвана

Овако је, према реконструкцији британских стручњака у сарадњи са професором Андроникосом, за живота изгледао отац Александра Великог. Ричард Нив је од сачуваних делова лобање саставио лице допуњујући изгубљене личне кости верним копијама од воска. Једине „слободе“ које је себи дозволио су: тамнија пут јужњака, фризура (према Филиповом лику од воска нађеном у гробу) и орловски нос.

У краљевској гробници пронађени су разни предмети од непроцењиве историјске и археолошке вредности. Ово је уметнички обрађен тоболац за стреле од чистог злата који је припадао Филипу II.

Оклоп Филипа II Македонског украшен златом.

Драгоцен мртвачки ковчег од масивног злата пронађен таноће у гробници код Вергине.

спаљивањем, урођене неправилности или нанесена повреда. После дужег испитивања доктор Масгрејв је закључио да ватра није толико захватила главу да би изазвала упадљиву асиметричност десне и леве јагодице.

Ричард Нив је лице обликовао према спољњем рељефу (избочинама) лобање јер се на тај начин најтачније добија изглед самог лица које треба да буде што вернија слика правог лика. Дебљина меког ткива лица одређена је на двадесет четири тачке лобање према мерилима важећим у судско-медицинској пракси реконструкција. На тим тачкама забијени су клинови у одливак од гипса и остављени да се гипс стегне до претпостављених избочина меког ткива, а затим је од моделарске глине обликовано лице.

Стари грчки историчари нису нам оставили опис краља Филипа II осим да је носио браду. Али, његов лик на сачуваним медаљама и кованом новцу из тог доба увек је приказиван у левом полупрофилу из чега се такође може закључити да је десни био унакажен.

Лице дозвано из древне прошлости и приказано на

Конгресу упадљиво личи на минијатурни портрет у слоновачи пронађен у истој гробници где и лобања.

Б. ДОЖИЋ

У следећем броју „Забавника“: како и зашто је убијен Филип II Македонски.

**КОМПАС
ЈУГОСЛАВИЈА**

**– ООУР ДОМАЋИ
ТУРИЗАМ ЛЈУБЉАНА**

КОМПАСОВ ЗИМСКИ ПРОГРАМ – „ЗИМА 1983/84“ нуди вам богат избор скијалишта, како у домовини тако и у иностранству. Данас вам представљамо БОХИЊ.

БОХИЊ – ВОГЕЛ – КОБЛА

Бохињ је центар једне од најлепших долина у Јулијским Алпима. Са природним језером, водопадом Савице и достојанственим Триглавом представља једно од најидеалнијих алпских летовалишта и зимовалишта. Терени и услови за зимске спортове су такви да се овде може скијати, трчати на скијама и клизати на залеђеном језеру. Скијалишта се налазе на 1535 до 1888 метра надморске висине што за скијашке спортове представља посебну драгу.

„ЗИМА 1983/84“

Сви објекти у Бохињу имају своја паркиралишта и налазе се недалеко од аутобуске станице. За Vogel, Koblj и Zatrniku возе специјални аутобус. Стазе за трчање на скијама се у току сезоне стално уређују и одржавају. Онима који клизање претпостављају скијању ту је залеђена површина Бохињског језера целе зиме. Поред многобројних олакшица за потпуно уживање на снегу скијашима стоји на располагању више жичара и успињача које раде од 8 до 18 часова.

Велики број хотела госту пружа удобан и комплетан одмор. На самој обали језера је потпуно обновљен хотел „Компас“ са добром домаћом кухињом а у његовој непосредној близини је и велики број добро опремљених бунгалова за 6 до 8 особа. Хотел

„Белви“ је усред шуме, 1 километар удаљен од језера уз који је саграђен депанданс „Савица“. СКИ хотел „Vogel“ је на истоименом скијалишту одакле се пружа предиван поглед на долину с језером и Јулијске Алпе.

Цене пуног пансиона за 7 дана крећу се од 7.750 до 8.450 или полупансиона од 5.450 до 8.100 (зависно од хотела).

Сва обавештења на адресу: КОМПАС ЈУГОСЛАВИЈА, ООУР ДОМАЋИ ТУРИЗАМ, СЕКТОР СКИ, Титова 12, Лjubљана, телефони: (061) 217-145, 219-690 и 219-654.

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

БРАЈАН АДАМС

ОШТАР КАО НОЖ

Последњих година није више велико чудо ако изузетну популарност међу поклоницима рок музике постигне неко име које не потиче из главних рокерских центара, САД или Велике Британије. Протекле сезоне праву еуфорију (особито међу тинејџеркама) изазвао је продор у сам врх светске поп-сцене канадског рокера Брајана Адамса (Bryan Adams). „Рођен сам у Онтарију, а онда смо се преселили у Ванкувер. Отац је имао такав посао да смо били приморани на честе селидбе. Прву гитару добио сам од стрица када сам имао 12 година. Пре тога желео сам да будем бубњар, али родитељи су ми купили веома јефтин комплет који сам уништио за само неколико дана. Идол ми је био Кит Мун, али од-

лучио сам да је боље да каналишем своју музичку енергију у нешто мало креативније. Од тада стално свирам гитару. Радио сам оно што ми је Џон Ленон показао: Пустио сам косу и свирао гитару.” Свој успех Брајан има да захва-

ли одличном албуму „Cuts Like A Knife” чији је аутор заједно са пријатељем Џимом Валансом. „Џим и ја смо се срели у продавници музичких инструмената у коју је он ушао са мојом данашњом девојком. Установили смо да смо обојица фанатични обожаваоци Битлса и договорили сусрет за сутрадан. У ствари, мене је само интересовало да ли он има нешто са том девојком.”

Двадесеттворогодишњи Адамс је свој квалитет доказао и на концертним подијумима широм Канаде, САД и Енглеске. Он је прави рокер који је у стању да уложи и последњи атом снаге у динамику наступа што његова публика и те како зна да цени. Одушевљени пријем на који Брајан наилази потврда је да је рок музика у њему добила аутентичну звезду чија слава неће трајати само једну сезону.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

СЕЧЕ КАО НОЖ (CUTS LIKE A KNIFE)

музика и текст: Адамс и Валенс
изводи: Брајан Адамс

Drivin' home this evening
Could-a sworn we had it all
worked out
You had this boy believin'
Way beyond the shadow of a
doubt yeah
Well I heard it on the street
I heard you might-a found
Somebody new yeah
Well who is he baby
Who is he and tell me what he
means
To you oh yeah
I took it all for granted
But how was I to know
That'd you'd be letting go.
Now it cuts like a knife

But it feels so right
Yeah it cuts like a knife
Oh but it feels so right.
There's times I've been mistakin'
There's times I tho't I'd been
misunderstood ooh yeah
So wait a minute darlin'
Can't you see we did the best we
could ooh we could
This would't be the first time
Things have gone astray
Now you've thrown it all away.
Now it cuts like a knife
But it feels so right
Oh it cuts like a knife
Yeah but it feels so right
Oh it cuts like a knife
But it feels so right baby
Took it all for granted
But how was I to know
That you'd be letting go.
Now it cuts like a knife
But it feels so right.

БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ ДАЛЕКОГ ИСТОКА

BRUCE LEE КУНГ ФУ ФИЛМ

књига, која вас упознаје са Брус Лијем, његовим филмовима, књига која у слици и речи открива вештину Кунг-фуа.

Цена 400.-

Са употребом оружја

KYUDO KENDO IAI SAI

NUNCHAKU
TONFA
NIN – JA
Цена 350.

Без употребе оружја

AIKIDO JUDO KARATE HAPKIDO KUNG-FU SUMO PENTJAK – SILAT

Цена 350.-

Издавачко-штампарска радна организација

„ПРИВРЕДНО ФИНАНСИЈСКИ
ВОДИЧ”

Патријарха Димитрија 24, 11000 Београд,
Тел. 581-755 и 583-452

НАРУЧБЕНИЦА – ПЗ/1

Овом наручбеницом неопозиво наручујем:

	Ком.	Цена	Износ
1. БРУС ЛИ КУНГ-ФУ ФИЛМ (Б-6)		400.-	
2. БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ ДАЛЕКОГ ИСТОКА – са употребом оружја – књига I (Б-5)		350.-	
3. БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ ДАЛЕКОГ ИСТОКА – без употребе оружја – књига II (Б-7)		350.-	

Име

Презиме

Поштански број и место

Улица и број

Потпис купца

У случају спора надлежан је редован суд у Београду.

РОК

ИНТЕРВЈУ КАБАРЕ ВОЛТЕР

Са девет објављених албума за пет година, група Кабаре Волтер (Cabaret Voltaire) је била најзначајније упориште независне индустрије плоча. Али док су они експериментисали, Хумане Лиге овога света су постајале поп звезде. Зато са доласком 1983. Кабаре Волтер окрећу леђа ексклузивним звуцима и представљају се прихватљивијом музиком вредном масовног апетита. Реч има глас групе, Стефен Малиндер (Stephen Mallinder):

„Дошло је време промене. Осетили смо потребу за потписивањем уговора са великом диско-кућом, јер наш култ-статус нам више није био довољан морали смо да научимо кораке ка проширењу...”

— Албум „Crackdown” је на тржишту имао и додаток-плочу која је по садржају много ближа ономе што сте раније радили?

„Нисам нарочито задовољан том врстом одвајања, као ово је наш комерцијални материјал, а ово је наш експериментални материјал... Најбољи начин је упоредност, што ће бити случај у будућности”.

— Једна од ствари на бонус-плочи је „Diskono” чији наслов подсећа на The Residents и његов сингл „Diskomo”?

„Да (смех). Ја сам велики обожаваца Residentsa”.

— Оно што ви нудите је јединствена мешавина фанка, соула и етничке музике, све зачињено репетицијом и звучним пејзажима.

„Иако та репетиција можда подсећа на Kraftwerk, она не потиче из тог извора. Наша идеја долази из најсировијег облика, бескрајне траке. Хипнотичка репетиција”.

— „The Crackdown” представља разноврсност плесних тонова. Хоћете ли наставити том стазом?

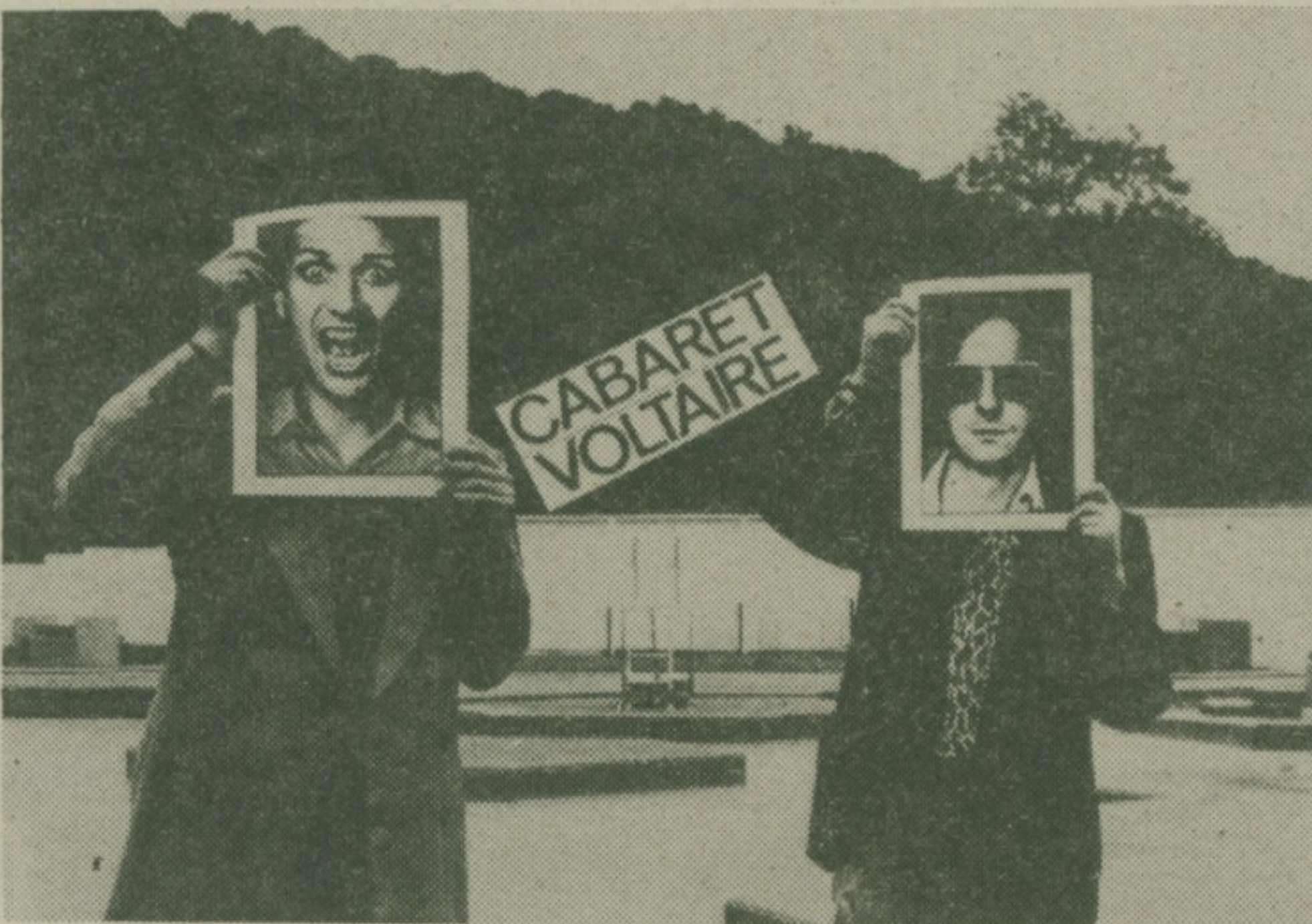
„Не. Убудуће ће бити више експерименталног материјала. Чини ми се да је овај албум помало једнодимензионалан у приступу, нема довољно структуралне разноврсности. Желели бисмо да комбинујемо ритам са слободнијим приступом. Наш циљ је увек био парадокс стилова. Мислим да на много начина пародирамо комерцијалну уметност. Много више него што је мазимо и удварамо јој се”.

— На вашој плочи у неколико нумера гостује Дејвид Бол из групе Soft Cell?

„Упознали смо се са Дејвидом преко нашег заједничког менаџера Стива. Он је иначе

био кључни човек у нашем преласку из независне продукције у комерцијалну арену великих диско-кућа”.

— Ви потичете из Шефилда одакле су и Human League и ABC?

„Да. На другој страни смо ми и Clock DVA. То су урбане звучне кулисе. Различити производи истог градског отуђења. Шефилд је центар британске индустрије челика и сигурно је имао утицаја на све нас”.

— Велики градови су пуни нападних замарајућих звукова. Како се ти релаксираш у тој атмосфери.

„У мом случају најбоља релаксација је визуелна стимулација. Једна од мојих великих оп-

сесија је видео-арт. Уосталом, то је лако уочљиво за све оне који су гледали наше наступе. Покушавамо да поставимо потпуну негацију стандардне идеје о рок свирци. Ми смо на сцени сатерани у један угао заједно са

нашим ритам машинама, док праву сценографију концерта представљају пројекције видео филмова”.

Стваралаштво Кабаре Волтер често подсећа на музику за непостојеће филмове. Пројекција је индивидуална, улаз је бесплатан (осим цене плоче). Да... Ко ме је потребан живот када поседује телевизијски екран?

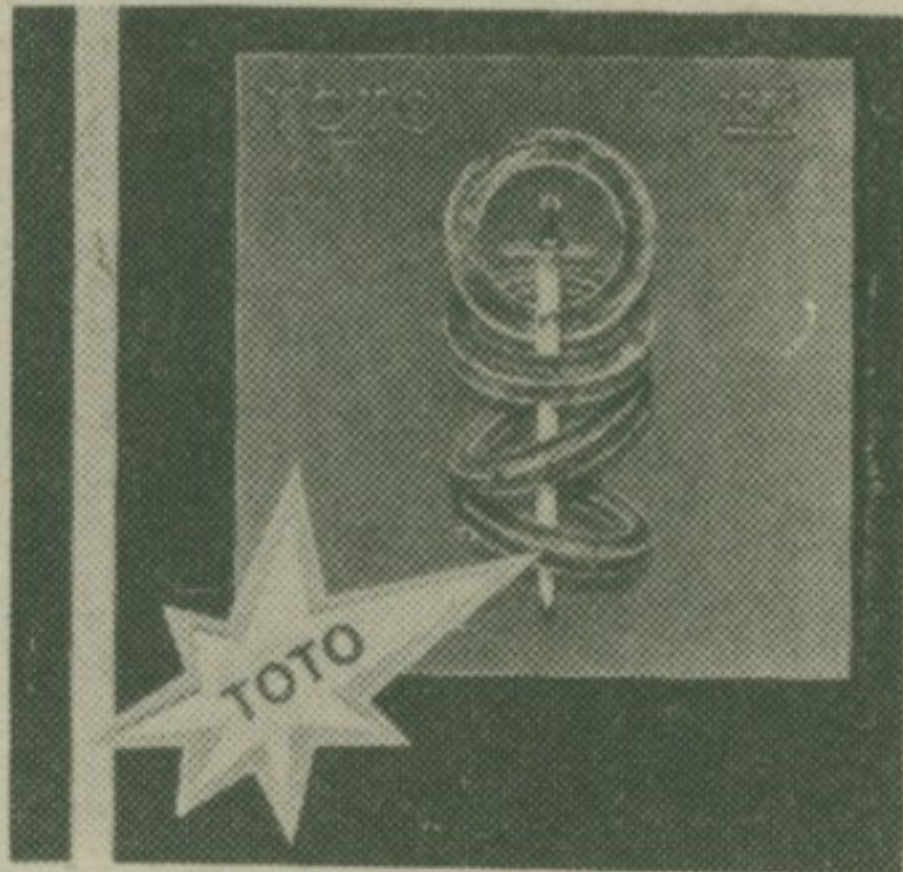
Светислав Стојановић

РОК ДАТУМ

16. децембар 1945.

У Сарајеву рођен Жељко Бебек. Као средњошколац започео музичку каријеру по безименим групама и школским забавама. Године 1965. постаје гитариста и певач групе Кодекси. Почетком седамдесетих је члан Јутра које ће прерастати у Бијело дугме. Године 1978. снимио соло албум „Скоро да смо исти”. Ових дана комплетира своју другу самосталну ЛП плочу. И после свих ових година један од најбољих домаћих певача.

НОВА ПЛОЧА

TOTO - „IV” (CNS - Suzy)

Посредством загребачке диско-куће Suzy, на југословенском тржишту се појавила једна од најпопуларнијих плоча сезоне 82/83, четврти албум калифорнијског састава Тото. Добри познаваоци прилика у америчкој поп музици знају да су Тото састављени од шесторице музичара који спадају међу најтраженије студијске свираче данашњице и осим својих снимају плоче већини великих звезда рока са „оне стране баре”. Њихов четврти заједнички пројекат, сигурно најуспешнији до сада, донео им је фантастичан тираж и обезбедио им праву жетву Греми-награда (Оскар за музику). Овом тријумфу највише су допринеле песме „Rosanna” (посвећена девојци клавијатуристе Стива Поркара), „Africa” и „I Wont Hold You Back”.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ШТА ЈЕ БИЛО 1983?

Настављамо са преиспитивањем вашег осећања о рок догађајима године која је за нама.

- Беби Дол је учествовала у конкуренцији за југословенску „Песму за Евровизију” са композицијом:
 - Мустафа
 - Валентино
 - Руди
- Право име највеће

звезде '83. певача Бој-Џорџа је:

- Џорџ О'Дауд
 - Џон Мос
 - Џорџ Милојковић
- Коју од ових песама НИЈЕ отпевао дует Пол Макартни - Мајкл Џексон?
 - „Ebony And Ivory”
 - „The Girl Is Mine”
 - „Say, Say, Say”
 - Који се чувени састав ове године опраштао од својих обожаваца?

- Ролингстонси
 - Кинкси
 - Ху
- Која од ове три групе имена чини за вас најлогичнију целину?
 - Duran Duran, Iron Maiden, Кени Рочерс.
 - Рибља чорба, Битлси, Тоза Веселиновић.
 - Питер Гебријел, Фил Колинс, Џенесис.

РЕШЕЊЕ: 1. а 2. а 3. а 4. в 5. а

Првог октобра 1913. године, у јеку другог балканског рата, „Политика“ је донела и следећу вест: „Г. Ђока Богдановић, власник биоскопа „Касина“, успео је да сними три битке, три победе I и III армије, битке на Киселици и Жедилову, на положајима између Криве Паланке и Ћустендила на којима се борила I армија, битку на Говедарнику на коме се борила III армија, све то снимљено је за време саме борбе. Сем тога г. Богдановић је снимио и живот наше војске ван бојне линије, све оно што је у вези с битком и што бива после боја: рад у штабовима пре, за време и после битке, рад телеграфских и телефонских одељења, па рад коморе и, најзад, рад нашег одличног војног санитета који је стекао славу целог европског света“.

Биоскоп „Касина“ данас је познати београдски биоскоп „Козара“ на Теразијама, а историја наше кинематографије готово је незамислива без њеног некадашњег власника Ђоке Богдановића.

Имао је 36 година кад су славна браћа Лимијер у лето 1896. приказали прву филмску представу у Београду. Љубитељ филма иначе хотелијер по занимању, Богдановић је 1910. године на Теразијама отворио свој биоскоп, и сам се бавио снимањем документарних филмова. Са дозволом Врховне команде на бојишту је снимио изузетан материјал, како је „Политика“ известила јавност. Снимио је и у јесен 1914. године кад већ бесни први светски рат. При снимању брегалничке битке пао је на Црном врху и повредио грудни кош. Од последица те повреде ускоро је умро. И мада су новине тог доба ретко бележиле смрти, јер их је било врло много, последњег дана 1914. године лист „Пијемонт“ ипак је саопштио: „Пре три дана у Нишу је умро београдски хотелијер Ђока Богдановић, сопственик хотела и биоскопа Касина...“

Јединствена у земљи

Кад је после балканских ратова Ђока Богдановић са два сниматеља опет отишао на бојиште, рекао је својој жени Соки да већ снимљени материјал „чува као очи у глави“ и не слутећи да ће тај материјал изићи на светло дана после равно 69 година! Богдановић није могао ни да претпостави шта ће све и како људи после њега бележити на филмској траци и да ћемо једног дана имати установу као што је Југословенска кинотека, која

ЈУГОСЛОВЕНСКА КИНОТЕКА, ТРЕЋА У СВЕТУ

КАД БИ
ДЕСЕТОГОДИШЊИ
ДЕЧАК УШАО У ОВАЈ
ТАМНИ ВИЛАЈЕТ И
СВАКОГ ДАНА ГЛЕДАО
ПО ЧЕТИРИ ФИЛМА НА
КРАЈУ БИ, ИЗИШАО
КАО –
ПЕДЕСЕТОГОДИШЊАК!

кућа из бајке

се, поред милиона километра филмских трака из целог света од постанка филма до данас, дичи управо са четвороипочасовним материјалом Ђоке Богдановића. Наиме, стручњаци ове јединствене установе у нашој земљи, једне од најбогатијих и најгледанијих у свету, сматрају да су Богдановићев филмови најзначајнији филмски фонд направљен у нашој земљи до 1941. године. То је, можда, најкомплетнији ратни материјал у свету, јер је сачуван у целини, а представља документ од изузетне историјске вредности за нашу земљу.

Тако је прошле године, када су откривени филмови власника некадашњег биоскопа „Касина“, њихов творац ушао у друштво најзначајнијих филмских

стваралаца света, од постанка до данас.

Поштени шпијуни и лопови

Сви они којима су се дивиле и диве генерације, од чувених режисера и славних глумаца, до анонимних сниматеља и оператера, налазе се под једним кровом – у депоима Југословенске кинотеке у Београду, на Кошутњаку.

У дну пространог Филмског града у Београду, на крају обичног, неасфалтираног пута, скривена у храстовој шуми, стоји неугледна, приземна зграда. И не подсећа случајно на магацин, јер се у њој чува непроцењиво благо: гомила разних филмова и филмског материјала од прве покретне слике до последњег Пулског фестивала. То

је Архив Југословенске кинотеке.

Када би десетогодишњи дечак ушао у овај „тамни вилајет“ и сваког дана гледао по четири филма, изашао би из Кинотеке као – педесетогодишњак!

Шта је, у ствари, Југословенска кинотека? Шта се све ту чува и како филмови доспевају у њене специјалне депое?

Филмове Ђоке Богдановића случајно је пронашла једна студенткиња Факултета драмских уметности, не слутећи да је на трагу најзначајнијег „открића“ од оснивања Југословенске кинотеке 1949. године до данас. То није једини случај да се изузетно драгоцен, стари и ретки филмови открију сасвим неочекивано, да би ускоро доспели у руке вредних зналаца ове установе. Јер, Кинотека је одувек имала и свог ентузијасту, заљубљеник у филмску траку, који је даноноћно трагао за старим и вредним филм-

ским снимцима. (Сви они су изузетни познаваоци филмова: као из рукава истресају годину снимања, режисера, главне улоге, чак и најбитније детаље о неком, за обичне гледаоце давно заборављеном филму. Ретки су људи чије су очи виделе толико филмова. Као да им је филмска трака уграђена у крвоток и мозак...) Један од таквих прегалаца Кинотеке је и ветеран Драган Матановић. Он сам је пронашао преко 100 старих филмова који су његову установу сврстали међу најбогатије на свету. Како их је проналазио?

– Годинама сам прво трагао за предратним филмским календарима, листао старе новине и огласе за биоскопе тражећи имена њихових власника – се-

Ђока Богдановић, власник биоскопа „Касине“ и произвођач филмова.

ћа се популарни Матан. – Неки су још били живи, проналазио сам их и од њих смо откупљивали старе филмове. Али, није то увек све ишло глатко. Колико пута смо морали да будемо „шпијуни“ и „лопови“. Колико пута нам је помогао несхватљив случај, готово чудо. Ја који никада нисам пио нити пијем, морао сам да се опијем до бесвести само да бих од власника „искамчио“ стари филм. Мој највећи „улов“ био је 1952. године када сам у Дубровнику пронашао дванаест немих филмова потпуно целих, неоштећених, од којих је један са чувеним Џоном Баримуром. Како?

Лепак од непроцењивог блага

Боравећи у Дубровнику на снимању филма „Сви на море“ Матан је од једног обућара чуо за човека који продаје старе филмове. Обућар их је и сам откуп-

љивао по багателној цени, али не да их приказује већ да од њих прави – лепак! Кад је чуо ову причу, искусном Матану срце је заиграло од радости, али и од зебње и туге. Шта ако тај човек не буде хтео да му прода филмове? Ко зна колико их је већ уништено и претворено у обућарски ћириш? Пожурио је, али власника филмова није било лако открити. Многи који су имали старе филмове често су се плашили да их поклоне или продају јер ни сами понекад нису знали шта је на њима снимљено. Можда неки опасни, компромитујући материјал? Требало се довијати на разне начине, удварати се, лагати, обећавати, показивати велике суме новца, све, само да би једна ролна, некад и само неколико

филм. Али, шта то вреди кад он никако није желео да га прода – смеши се Матан. – Шта да радимо: човек ће кад-тад умрети и филм ће нестати. Довољно је да га неко баци у подрум или на таван па да се заувек изгуби из очију гледалаца, историје, значаја за нашу земљу. Преко наших „канала“ дознамо да тај власник воли да попије. Аха, ту смо, обрадовали смо се сви у Кинотеци.

Нађемо се, дакле, нас двојица и ударимо чашу за чашом. Језик ми се мрси и мозак мути од алкохола док последњим напором уверавам човека да нам ПРОДА филм. Али, он запео: не и не! Дотетурам се кући необављеног посла, мртав пијан, и можете замислити како ме је погле-

би он ручавао – правили копије... Ко зна колико је филмова и на оакав, не баш популаран, али врло користан начин, доспело у Југословенску кинотеку, у нарочите депое где се, очишћени, стручно обрађени и потпуно заштићени од пожара чувају увек на 12°C и влажности од 60 одсто.

Али, када неки стари филм доспе у Кинотеку, он не иде одмах у дело. До тада прелази нарочит и занимљив пут.

Врло, врло важно

Сваки стари филм који доспе у Кинотеку најпре се пажљиво прегледа, најчешће тако да се трака преклопира, како би могла нормално да се огледа, јер стари филмови су врло

подаци и о браћи Лимијер и о, рецимо, Павлу Вујисићу.

Филмови су обрађени и по видовима људске делатности, као на пример спорт, техника, уметност... Један одељак садржи податке о филмовима по земљама из којих потичу, затим по режисерима, глумцима итд. Тек кад се један филм обради „свих“ страна, технички и стручно, његова копија или оригинал одлазе у депо.

И још нешто врло, врло важно: увек, уколико то дозвољавају техничке могућности, филм се са старе, запаљиве траке преноси на нову, незапаљиву. Зашто? Разлог је једноставан: човек још није пронашао средство којим може да се угаси пламен на запаљивој филмској траци!

из техничке историје кинематографије, у којој је и сасвим исправна Лимијева камера из 1895. године. Дакле, ту могу да се виде сви филмови браће Лимијер, што значи почетак филма, као и последња наша и страна филмска остварења.

Међу милионима разних података ту може да се нађе и детаљ да у београдском биоскопу „Олимпија“ 1912. године „најјачи Србин на свету изводи своје задивљујуће вежбе“! Или, да је сарајевски Аполо-кино, негде у исто време, деци делио – шећерлеме! Уз све ово, у Кинотеци је и преко 200 хиљада фотографија и фотографских негатива, велика збирка плаката и рекламног материјала, као и фонографска (звучна) грађа

Сцена из филма „Трке на новом тркалишту 11. маја 1914“. На фотографији: Бока Богдановић (десно) и оснивач „Полкитке“ Владислав Рибникар.

„Јубиларне свечаности на Цетињу 1910“ или „Проглашење Црне Горе краљевином“ У име старих ратника краља Николу (десно) поздравља сердар Раде Туров Пламенац. Производња филма – непозната.

метара траке доспело у Кинотеку и тако остало сачувано од потпуне пропасти.

Кад је власника филмова најзад пронашао, замолио га је да погледа само један филм. И чим је ролна почела да се одмотава, Матановић, искусни Кинотекин вук, био је запањен: гледао је јасну, сасвим очувану копију целовечерњег немог филма из 1923. године. Више ни власника ни филмове није испуштао из руку. Успео је, и не гледајући остале, да их откупи и тек је у Београду сазнао шта је стигло у великом сандуку: дванаест комплетних, неоштећених немих филмова од 1923. до 1929. године! Није заборавао дубровачког обућара: послао му је – гомили лепка!

Мртав пијан због – филма

– Чули смо да један човек има изузетан стари

дала супруга знајући да се никад у животу нисам напио.

Међутим, не одустајемо ни ја ни моје колеге. Сутрадан се нас неколико опет нађемо с њим, и опет по пићу. Сви ми, ненавикнути на пиће, бар не у толиким количинама, готово падамо од пијанства, а нашем „филмацији“ – ништа. Још се грохотом смеје! На крају, ваљда се сажалио или је већ почело и њега да хвата – прода нам филм, још један драгуљ у ризници Југословенске кинотеке.

Шта све Матан и другови нису радили да би се бар накратко домогли неког филма и на брзину, тајно направили копију? Потплаћивали су хотелско особље, где би одсео гост са ролном блага вредном, да само на час-два добију траку и направе копију, љубазно сачекивали дошљака с филмом на железничкој станици, помагали му да носи тешку ролну и док

често оштећени или се трака временом скупила, по ширини и дужини, што онемогућава пројекцију. Прљави делови траке се очисте, оштећени рестаурирају, тако да се стручно обрадом добијају најчешће врло употребљиве копије.

Међутим, понекад се не зна ко је и где снимиле неки филм нити шта он представља. Тада почиње мукотрно и систематично трагање. Ако је, рецимо, реч о ратним снимцима, у акцију ступају војни и историјски стручњаци за поједине периоде, оружје, опрему... Тако се филм идентификује, иако понекад остаје безимен.

Најлакше је кад се ради о савременијем играном филму где су на „шпици“ наведени сви подаци. О сваком филму његовом садржају, пореклу, сниматељу, глумцима итд., прави се више врста картотеке тако да се за неколико тренутака могу пронаћи

Једноставно, захвати ли га ватра – филму спаса нема, а ни човеку уколико се на време не склони од изузетно високе температуре.

Шећерлема у Аполо-кину

Али, у Кинотеци се не чува само педесетак хиљада разних врста филмова, односно неколико милиона километара траке, што Југословенску кинотеку по броју сврстава међу првих пет, а по вредности збирке међу прве три у свету, од око 70 кинотека из разних земаља учлањених у Међународну федерацију филмских архива (ФИАФ). Ту је и огромна библиотека о филму са преко 15000 књига и комплети око 100 врста часописа о филмској уметности. Наша Кинотека чува и филмске сценарије, књиге снимања и огромну хемеротеку – исечке о филму из наше и светске штампе. Ту је и светски вредна збирка предмета

о нашем филму.

Међутим, Кинотека је просторно, финансијски и технички међу најугроженијим установама у Југославији!

Све ово благо које је под заштитом државе и не може да се отуђи, плод је дугогодишњег рада многих заљубљеника у филм. Неопходно је навести само неколико од многих имена: Миленко Карановић, Владимир Погачић, Филип Аћимовић, Олга Добровић, Боса Слијепчевић, Драган Матановић, Леонора Живковић, Миладин Кутлешкић, Бошко Токин, Стеван Јовичић...

Захваљујући њима, хиљаде гледалаца у биоскопској дворани Музеја Југословенске кинотеке, у Косовској улици у Београду, „једној врсти изложбеног павиљона“, већ 29 година уздишу гледајући старе добре филмове.

ЏЕК ФИНИ

ТРЕЋИ НИВО

ПРЕДСЕДНИК ВЕЛИКЕ
ЦЕНТРАЛНЕ ЊУЈОРШКЕ
СТАНИЦЕ ЋЕ СЕ
ЗАКЛЕТИ ДА ПОСТОЈЕ
САМО ДВА НИВОА, АЛИ
ЈА КАЖЕМ ДА ИХ ИМА
ТРИ ЈЕР САМ БИО НА
ТРЕЋЕМ.

Да, предузео сам уобичајене ко-
драке: отишао сам, између оста-
лих, и код мог пријатеља психи-
јатра. Испричао сам му о трећем
нивоу, а он ми је рекао да је то моја
жеља за самоиспуњењем и да сам
несрећан. То се мојој жени баш није
допало, али он је објаснио да је мо-
дерно друштво пуно неизвесности,
страха, ратова и брига и да сам ја
једноставно желео да побегнем од
свега тога. Па добро, а ко то не
жели? Свако кога познајем жели да
побегне, али они не одлутају на
трећи ниво Велике централне
железничке станице за који сви
тврде да и не постоји!

И моје скупљање марака психија-
тар је окарактерисао као „привре-
мено бежање од реалности”. Можда.
Али, мој чукундеда није
тражио излаз из свог доба јер, коли-
ко знам, у то време је владао мир,
благостање, а он је започео моју ко-
лекцију. Чак је и председник Руз-
велт скупљао марке.

У сваком случају, ево шта се до-
годило на станици. Једном сам ра-
дио до касно у ноћ, па сам одлучио

да узмем подземну железницу са
станице јер је бржа од покретних
трака. Никако не схватам зашто је
то морало мени да се деси јер ја
сам обичан човек и зовем се Чарли,
имам 35 година, и пролазим сва-
кодневно поред десетина људи који
су ми слични. Те вечери желео сам
само да се вратим кући што пре и
попричам, као увек, са својом
женом Лујзом, загрлим синчића, ве-
черам и одем на спавање.

Сишао сам на први ниво, а затим
на други, и онда сам се изгубио. То
није ништа необично иако сам сто
пута био на станици јер човек увек
налетити на неке нове пролазе, капије
и степенице. Понекад помислим да
Велика станица расте као дрво гра-
најући корене у облику коридора и
степеништа.

Ходник у коме сам се нашао по-
чео је да скреће налево и знатно
низбрдо, али сам га ја, иако сам по-
мислио да нешто није у реду, и да-
ље следио. Није било никога. Чуо
сам само празно одзивање соп-
ствених корака. Најзад, зачуо сам
шупље тутњање мноштва људских

гласова негде у даљини. Ходник се
завршавао степеништем низ које
сам сишао: био сам на трећем ни-
воу велике централне станице.

Зачудио сам се видевиши шалтере
за продају карата начињене од
дрвета, мање трачница, и све ми се
одмах некако учинило ван нашег
времена. Загледао сам се у продав-
ца карата који је носио црне навла-
ке за рукаве и зелени качкет. Данас
продавци уопште не постоје јер је
све аутоматизовано.

Светло је било пригушено и под-
рхтавало је. Закључио сам и зашто:
то је плинска светлост! Један човек
је извукао округли сат из малог це-
па на прслуку. Тада сам погледао
свет око себе: сви су били обучени у
одела с краја 19. века! Нисам ника-
да видео толико брада, зулуфа и ки-
цошких бркова. Онда сам угледао и
старинску локомотиву попут оних
које се налазе као експонати у музе-
јима. Тада сам све схватио.

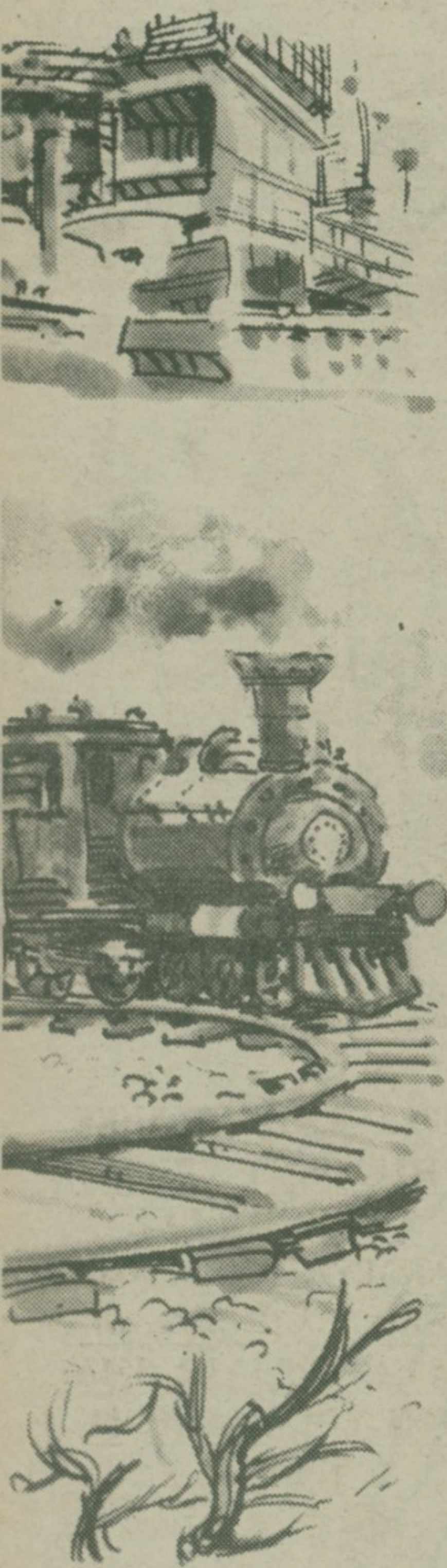
Да бих био потпуно сигуран, при-
шао сам дечаку који је продавао но-
вине и погледао на датум „Света”,

који већ деценијама не излази: 11.
јун 1894.

Окренуо сам се према шалтеру
знајући да могу купити карту за би-
ло које место које је постојало 1894.
године. Желео сам две карте за Гејлс-
берг, Илиноис, за Лујзу и себе.

Јесте ли икада чули за Гејлсберг?
Било је то некада дивно место са
старинским кућама, непрегледним
травњацима и огромним дрвећем,
које наткриљује улице и виле чине-
ћи природан свод изнад града. А
1894. године летње вечери су биле
дуге, свет је седео на травњацима,
мушкарци су пушили цигаре, док
су се жене хладиле лепезама, а сви-
ци летели наоколо блескајући весе-
ло у једном пристојном и без-
брижном свету. Свету без претњи
експлозија хидрогенске В-8 бомбе,
без биолошких ратова међу супер-
силама, без насиља, без јурњаве су-
пермлазним ауто-цетовима.

Службеник на шалтеру ми рече
колико треба да платим и ја му
пружих новац. Он га погледа, опи-
па сумњичаво, па се загледа у мене
и рече збуњено, али и претећи:

држећи у наручју нашег малог Марка, престао сам са тражењем.

Међутим, данас обоје тражимо трећи ниво јер сада имамо доказ да он постоји. Мој пријатељ Сем Вајнер је нестао! Нико није знао где је, али ја сам претпостављао. Јер, зна-те, Сем је градско дете и ја сам му много причао о Гејлсбергу и записима мог чукундеде, а он је уздисао и говорио како му се допада опис места и како му је доста бетона и вреве. И тамо је и отишао, свакако. У 1894. годину.

Једне ноћи, пребирајући по својој колекцији марака, нашао сам... Да ли знате шта је „пошиљка првог дана“? Кад се пусти у промет нова марка, колекционари купе неколико таквих марака и употребе их да пошаљу писма сами себи током првог дана продаје нове марке, а поштански жиг доказује датум. Таква коверта се зове „пошиљка првог дана“. Оне се никад не отварају јер пошиљалац унутра стави празан лист хартије.

Те ноћи, међу својим најстаријим пошиљкама, нашао сам једну која није требало ту да буде. Али, ипак је била. Била је ту зато што ју је неко послао мом чукундеди на адресу његове куће у Гејлсбергу. И тамо је била од 18. јула 1894. То је показивао поштански жиг, а ипак, ја знам да је раније нисам имао јер бих запамтио тамно браон марку од 6 центи са ликом председника Гарфилда. Природно, када је коверта дошла мом чукундеди поштом, он ју је одмах ставио у своју колекцију и тамо је и остала, док је ја нисам те ноћи нашао и отворио.

Папир није био празан. На њему је писао:

„Чарли,

Прво сам желео да си у праву. Онда сам поверовао да си у праву. И, Чарли, истина је: нашао сам трећи ниво. Овде сам већ две недеље. Баш сад, негде у улици, неко свира на клавиру док свет седи на верандама и одмара се. Позвали су ме на лимунаду. Влада мир и задовољство какво никад досад нисам искусио. Врати се овамо! Чарли и Лујза, доведите Марка. Ово је срећнији свет за њега. Наставите са тражењем док не нађете трећи ниво. Вредно је бити упоран, верујте“.

Писмо је потписао Сем Вајнер.

У Антикварници сам сазнао да је Сем заменио 800 долара за новац из 1894. године. То ће му бити довољно да започне мали посао „за своју душу“, што је увек желео. За њега је било лако, живео је сам, није имао децу, родитеље, никакву породицу. Ми никад нисмо нашли трећи ниво. Не знам зашто. Можда баш зато што имамо Марка, ко зна. А нисам имао ни кога да упитам за објашњење, чак ни свог пријатеља психијатра. Зашто? Па зато што је Сем Вајнер био мој пријатељ психијатар.

– Господине, ово није новац! И, ако хоћете да ме преварите нећете успети! – Свакако, новац тог доба био је три пута већи од данашњег и изгледао је другачије. Зграбио сам своју новчаницу и брзо се удаљио. Нема ништа привлачног у затвори-ма, чак ни онима из 1894. године!

И то је све. Вратио сам се истим путем којим сам и дошао, бар ми се тако чинило.

Сутрадан, у паузи за ручак, отишао сам до банке и подигао 300 долара. У антикварници сам купио стари новац, свакако по вишој цени јер је представљао нумизматичку вредност. Добио сам само 200 долара, али нисам марио: јаја су у то доба коштала само 13 центи за туче.

Али, никада више нисам успео да нађем ходник који води на трећи ниво Главне централне станице. Пробао сам небројено пута и ништа!

Лујза се врло забринула када сам јој све испричао и молила ме да више не покушавам. Кад сам је затекао једног дана како плаче

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	РИЗИЧ- НО	СПРАВА ЗА УСИ- САВА- ЊЕ	ФИЗИЧ- КА ГЛУ- ТИЦА КЕТРИН	НАШ НАД- БОЉИ БОКСЕР МАТЕ	БУНА, ПОБУ- НА	КРДО СТОКЕ	МАРКА КУЛНОГ АПАРА- ТА
ШКОЛ- СКО ФЕРИ- ЈЕ							
ПАСТИ ИЗ ЧЕГА							
РИМСКИ РОБ, ВО- БА РО- БОВСКОГ УСТАНКА							
ГРУПА ОСТРВА У ГРЧ- КОЈ							
100m ²			ЛИЧНА ЗАМЕНИ- НА "РАТИ- ЈУС"				ДАТИ ОБЕРА- ЊЕ
ГРАД У ЕСТОМ- СКОЈ ССР						КУЛА ПОСТАТ ОСИОН, ОХОП	
ТОРК- ВАТО ТАСО			РАШИРЕ- НИХ НО- ПУ	СУДБИНА НАШ ПИ- САИ АНТОН			
ДРАМА ХЕНРИ- КА ИБ- ЗЕНА					ПОВРАТНА ЗАМЕНИ- НА ВИОЛОН- ЧЕЛА		
ПЛАТИ ОРАХ							
"ПОЛИ- ТИКИН ЗАБАВ- НИК"	ДВОСТА- НИ АЛ- ГЕБАРСКИ ИЗРАЗ	ПЛОВНО СРЕДСТВО ПЕВАЧИ- НА ГР- БИГ					
ТВРДА ВЕШТАЧ- КА СПО- ЛА							
ЗАВР- ШИТИ ОРАЊЕ							
СКУПО- ЊЕНО КРЗНО ВИДРЕ					УЧЕСНИК У СКЛА- ПАЊУ УГОВО- РА		КАПЕ- НИ УГАЉ
ГРАД У СССР НА КРИМУ				АУТО- ОЗНАКА САД ИОЛЕ			
ЈЕЗЕРО У СЕВЕР- НОЈ АМЕ- РИЦИ							
ГРЧКИ МАТЕМА- ТИЧАР И ФИЗИ- ЧАР	БИЛО КО					"ТОНА" ГЛУТИ- НА РАС	
ГРАД У СР НЕМАЧ- КОЈ							
"ЕАСТ"		ГРАД У ПОЉСКОЈ УЗВИК ПРИ СКО- КУ					
ГРЧКО СЛОВО			СТАНОВ- НИК ИРСКЕ ЕРБИ- ЈУМ				
НИР- ТА						ИСТИ САМО- ГЛАС- НИК	
НЕУОБИ- ЧАЈЕН, ОСО- БИТ							

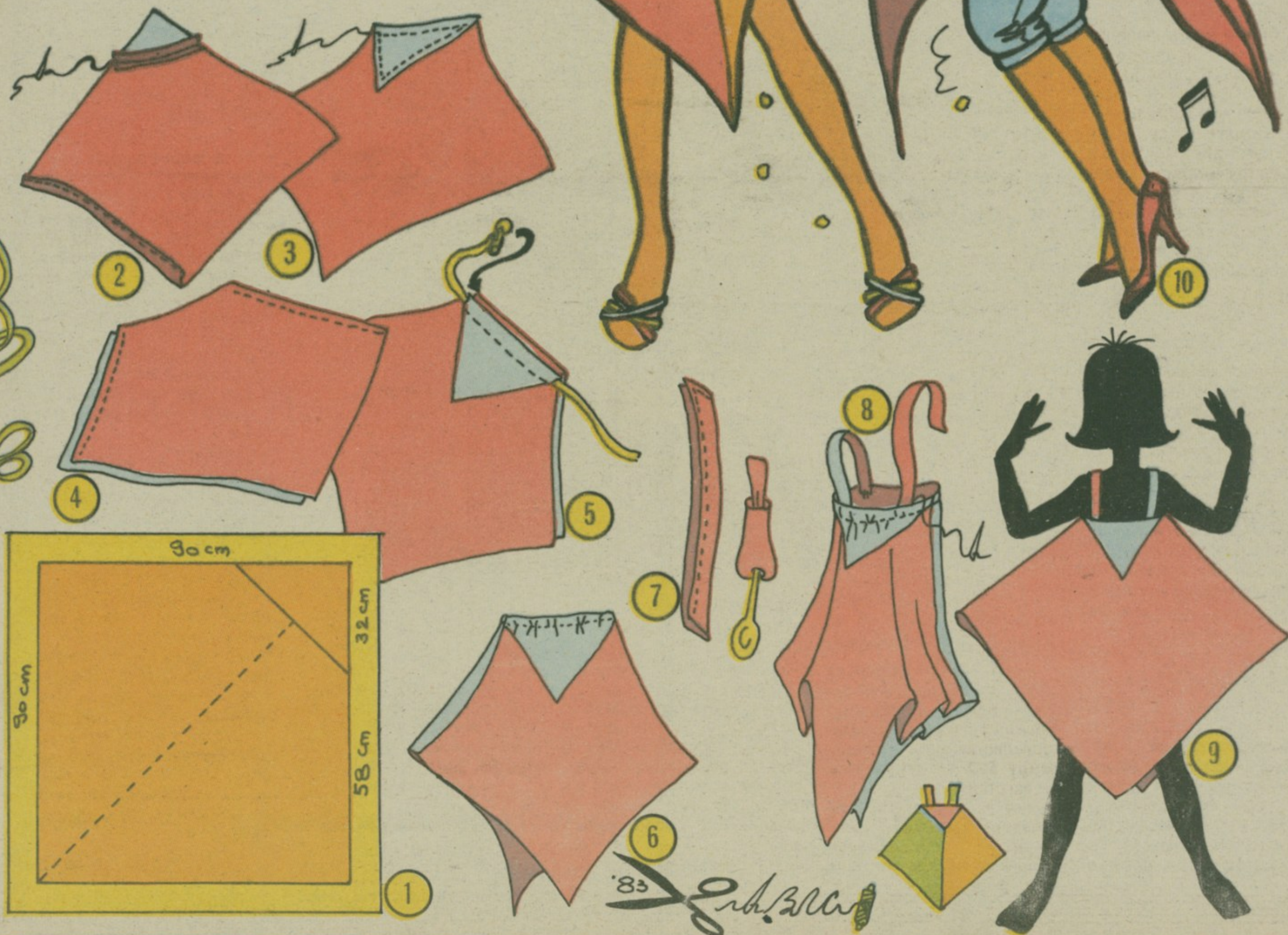
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРРАВНО: мајстор, ометати, Нотрдам, бравари, лаки, ун, Алани, и, нанари, народи, с, 1, над, Аг, мило, торијум, чарапе, П, зо, Ин, осовине, перивој, Ирина, псетанце, ини, орт, ВА, Ивка, адитив, час, ћар.

Ову модерну и једноставну свечану хаљину могу да сашију и почетници. Потребна су два комада тканине квадратног облика (90 x 90 cm) у различитим бојама. Крој је дат на црт. 1. На означеном растојању од једног угла одсече се троугао па се зашије за парче тканине друге боје (црт. 2). Две ивице „преко пута“ нашивеног троугла се порубе. Троугао друге боје преврне се на лице, подврну се ивице и проштепа по цртицама као на црт. 3, затим се са налицја проштепа по цртицама (црт. 4) и тако се добије облик хаљине. Уз ивице троуглова, као на црт. 5, провуче се ластича који ће изнад груди благо затезати да хаљина не би падала (црт. 6). За бретеле се исеку две траке двоструке ширине од оне коју желите, зашију се с налицја по дужини, преврну помоћу оловке или варјаче и зашију као на црт. 8. Готова хаљина види се на цртежу 9. Може да се сашије и од шареног материјала, тако што се предњи и задњи део направе од два састављена троугла различитих боја. На црт. 10 дате су обе варијанте хаљине које може да се носи и преко бермуда, наравно од свечанијег материјала.

НОВОГОДИШЊА ХАЉИНА

Џулија Кушан

ИЗМЕЂУ НОВЦА И ЗАДОВОЉСТВА

**НИКИ ЛАУДУ, ЈЕДНОГ
ОД ТРЕНУТНО
НАЈБОЉИХ ВОЗАЧА
ФОРМУЛЕ 1,
НАЗИВАЈУ
ЧОВЕКОМ-КОМПЈУТЕ-
РОМ. ОН ТО И ЈЕСТЕ
СВЕ ДОК НЕ СЕДНЕ
НА – МОТОЦИКЛ!**

У историји ауто-мото спор-та забележено је више случајева великих мотоциклистичких асова који су са мотоцикла прешли на аутомобиле. Међу првима су били чувени италијански возачи Тачо Нуволари и Акиле Варчи који су доста дуго били у истом тиму. И Бернд Роземајер, још један предратни великан, био је возач фабрике мотоцикла DKW, пре него што је 1935. године добио место у тиму „Ауто-Униона“. За сличан наставак каријере одлучили су се после другог светског рата и седмоструки прваци света Џон Сартис и Мајк Хејлвуд. Њиховим стопама пошао је и највећи мотоциклистички ас свих времена, петнаестоструки шампион света Ђакомо Агостини.

Увек у врху

Ниједно од ових легендарних имена није своју славу затамнило ни на ауто-пистама. Сартису је, штавише, пошло за руком да се и овде избори за прво место у свету. Обрнутих случајева, да један врхунски аутомобилски ас настави каријеру као мотоциклиста, није било. Основни разлог за то ваља потражити у чињеници да је ауто-спорт одувек уживао већу популарност и наклоност публике и да се самим тим у њему врти много више новца. Има и других разлога. Наиме, постоји мишљење да је мото-тркачу потребно много више онога што се назива талентом и осећајем равнотеже. Није за занемаривање ни чињеница да се са мотоциклима почиње

јер не може да се стигне до аута.

Упоредимо ли возача формуле 1 са мото-тркачем, без сумње ћемо извући закључак да је овај први бољи техничар али то је и природно јер мора да овлада знатно сложенијом машинеријом и много већим бројем „коња“. Добри познаваоци аутомобилизма чак тврде да успех на трци формуле 1 и до осамдесет одсто зависи од технике.

потписао посебан уговор са аустријском фабриком „КТМ“.

Дуге вожње кроз Аустрију – каже Ники – помажу ми да се ослободим

се са свог мотоцикла скида само кад мора. За њега није ништа да се „провоза“ од Манхајма где живи до Кана где му је усидрен брод. Мас мотоциклом

Средство за – бекство

Један од најбољих „Гран-при“ возача, Аустријанац Ники Лауда, прикључио се својевремено и мотоциклистима купивши хонду 550. Међутим, није се зауставио на њој: временом је направио читаву колекцију. Његова „залуђеност“ мотоциклима отишла је чак дотле да је

психичког притиска после аутомобилских трка.

Нема разлога да му не верујемо. Нешто слично вероватно осећа и немачки ас Јохен Мас (возио је заједно са Џемсом Хантом за тим „Марлборо-Мекларен“) вероватно најзагриженији мотоциклиста од свих „Гран-при“ возача. За разлику од својих колега који су мање-више викенд-мотоциклисти, Мас

стиже и на већину европских писта без обзира је ли у питању само тестирање или трка. У својој штали двоточкаша он има кавасаки Z 1000, Yamaha AS 1100, Honda gold wing и две јамахе ендуро – XT 500 SR 500.

И покојни Патрик Депаје је припадао „Гран-при“ звездама које воле моторе. Тркачку каријеру је и започео на једном од њих,

нортону 500 било је то, сада већ далеке 1962. године. Петнаест година касније на познатој писти Пол Рикар у Француској, испробао је сузуки RG, мотоцикл који је на мото-тркама представљао исто оно што и Ферари на такмичењима формуле 1. Кад се коначно зауставио, рекао је:

– Сигуран сам да бих после 25 кругова постигао време достојно поштовања али не смем то себи да дозволим јер превише уживам.

Шта је тиме желео да каже?

За своју душу

Сви возачи формуле 1 су врло свесни опасности вожње на мотору, па зато мотоцикле возе прилично умерено. Али, то је и разумљиво: бити „Гран-при“ возач је сасвим неизвесно занимање и то у више значења. Поени изгубљени у тркама због повреда задобијених у слободном времену представљају луксуз који нико од њих не може себи да приушти.

Због чега онда „вереници смрти“, како називају возаче формуле 1, толико воле мотор? Одговор је једноставан и гласи – брзина. Познато је да се она далеко интензивније осећа на мотоциклу него у аутомобилу. За право задовољство, довољно је потерати мало брже. А о њему, Ники Лауда, кога због хладнокрвне и крајње прорачунате вожње колеге називају „монструмом“ и „човеком компјутером“, каже:

– Волим да се возикам мотоциклом. Увек почнем полако, због опасности. Говорим сам себи, то је велики ризик, не будали. А онда, кад ме брзина понесе, дивљам као лудак!

У пасиониране мотоциклисте спадају и Марио Андretti, Џон Вотсон, Виторио Брамбила и многи други. Ален Џонс, бивши светски првак који се пре неколико година повукао са стазе, и сада, као и на врхунцу каријере, уме на свом мотоциклу да побегне од света иако му зато госпођа Џонс стално прети разводом.

В. Т.

СОБНО КАЛЕМЉЕЊЕ

✉ Већ дуго сам ваш читалац и честитам редакцији на богатом садржају листа. Поред осталог заинтересовао сам се за акцију „Забавника“ и ТВ емисије „Знање имање“. Желео бих да сазнам нешто више о начину калемљења ораха и ораховачи, ракији о којој сам чуо многе похвале.

НЕБОЈША из Ниша

Орах се теже калеми од осталих воћака, па су зато и записи о његовом калемљењу много каснијег датума од описа калемљења осталих биљака. Због сложенијег поступка и мањег процента успеха при калемљењу, саднице ораха су знатно скупље од садница других воћака.

Орах се калеми на једногодишње саднице обичног домаћег ораха или америчког црног. Калемљење се обавља у току вегетације помоћу специјалног ножа са паралелним сечивима, којим се пупољак племените сорте пресађује на подлогу. Други начин је калемљење у току зиме при чему се калемови држе у одређеним условима у затвореној просторији, па се то назива собно калемљење. Спајање подлоге и калем-гранчице врши се помоћу машине или ручно, такозваним енглеским спајањем.

Ракија ораховача справља се од младих зелених ораха док још не добију тврду љуску, обично крајем маја. У литар шљивовице или друге ракије треба ставити двадесет пет младих ораха исечених на четвртине. Затим додати мало каранфилића или цимета, затворити и оставити на сунцу да стоји месец дана. Тек тада додати четврт литре zasiћеног прокува-

ног и охлађеног раствора шећера. После три-четири недеље ракију треба процедити. У народној медицини ораховача се користи као лек за стомак. (Свакако, ако се узима у малим количинама.)

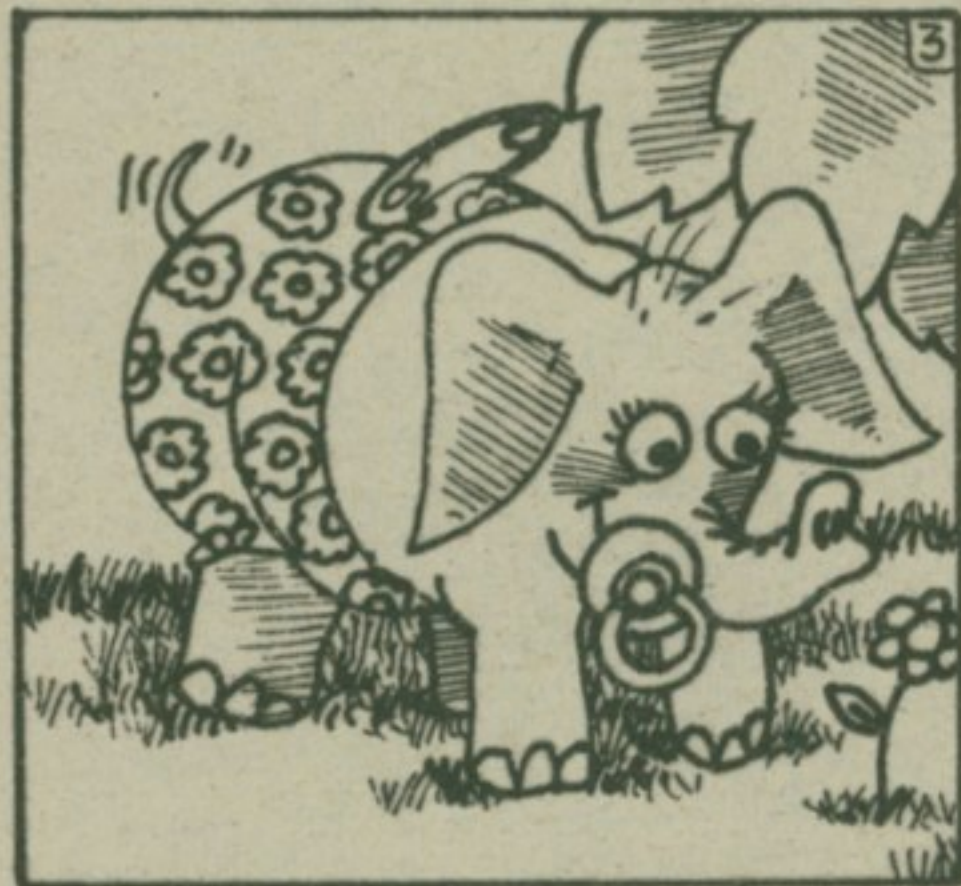
ЦИНОВСКА БЕБА

✉ Молио бих те да ми одговориш на ова питања:

Колико је тешко младунче слона када се роди? Зашто деца спавају мање дању иако је неки пут тишина, а ноћу не можеш да их пробудиш?

ДЕЈАН МИЛОШЕВИЋ и ДЕЈАН МИЛАНОВИЋ
Рача

Младунче слона на рођењу тешко је око педесет килограма.

Сан и спавање су део биолошких потреба човека. Потреба за једним дужим интервалом спавања и за ноћним сном код човека је урођена јер он, као дневна животиња, све своје активности обавља дању. Новорођенче првих месеци, независно од дана и ноћи спава од 16 до 19 сати. То се време све више смањује тако да дете од годину дана спава укупно 12-14 часова. Како дете расте, ти размаци будног стања све се више повећавају, али малишан и даље има потребу да спава свака 3-4 часа, најчешће све до три године, тако да у току дана обично одспава по подне. Било онај поподневни, било ноћни, сан се састоји од различитих фаза. Око пола сата пошто је дете заспало почиње фаза дубоког сна. Тада тело и мозак мирују и у том периоду дете спава тако чврсто да га можемо и узети из кревета, а да се оно не пробуди. Око пола сата после дубоког сна почиње друга фаза: лак сан. У

овој фази је мозак врло активан и дете сања. То можемо препознати по кретању очних јабучица испод затворених очних капака. И управо у том прелазу из дубоког у лак сан дете је осетљиво на сметње и лако може да се пробуди било да је дан или ноћ. Свакако ноћу се теже буди јер уморно од дневних активности, мора да задовољи своју потребу за дужим интервалом спавања.

Наравно, тешкоће са сном код детета могу наступити кад оно оболи, кад добија зубе, или кад не може да „свари“ мноштво дневних утисака.

ОНАЈ КОЈИ ЛОМИ

✉ Реци ми нешто о мом имену.
МАРКО ЦАР,
В. Стевана 30,
Београд

Марко је старо римско име, неизвесног значења (можда значи „онај који лопови“ или „рођен у марту“).

ВИДЕО-КАСЕТЕ

✉ Пишем ти по други пут у нади да овог пута моје писмо неће завршити у кошу. Хтела бих да знам да ли код нас има ви-

део-касета било празних или снимљених. Ако нема, како могу да их наручим из иностранства. Унапред вам захваљујем.

ЧИТАТЕЉКА
из Ниша

За сада су се код нас на тржишту појавиле видео-касете само са музиком наше познате групе „Бигело дугме“ (издао их је „Југотон“) и извођачима из Фолк параде

(ПГП). Ове касете по цени од четири хиљаде динара можеш да набавиш у већим продавницама плоча. Уколико те интересују и неке друге видео-касете, можеш да их наручиш преко појединих светских листова, на пример пиши на адресу: New Musical Express, 507 Carnaby Street, London, England – за сваку касету на царини плаћаш 340 динара.

БИБЛИОТЕКА

Кључ успеха

1	БРЗИ КУВАР за модерну жену. Укусна и брза јела, и посластице и освежавајући напци. Посебно прилагођено запосленој жени, стари и модерни рецепти у једној књизи.
2	ЛЕЧЕЊЕ БИЉЕМ (народни биљни лекар) Вратимо се природи! Опробани и тачно прописани биљни рецепти према болестима. Сложено по абеди.
3	КАКО ПОСТАТИ ЛЕПА И ЗАПАЖЕНА. Практични савети за улепшавање, дијета, шминкање, фризура, маске, средства за савршен тен. Свака жена може постати привлачна!
4	ХИПНОЗА И ЈОГА – Како да хипнотизираш? Практична упутства за увежбавање хипнотичког погледа, аутохипноза. Јога: Овладавање мислима, медитација и духовна моћ.
5	„ЦЕПНИ КУРС ФОТОГРАФИЈЕ“ Можете лако и брзо научити: снимање, развијање филмова, самосталну израду фотографија, пресликавање. Кинокамера, озвучење филмова. Полароид.
6	УЧЕЊЕ У СЛУ – Хоћу, значи – могу! Најновије достигнуће светске науке, сада доступно и Вама. Страни језици, формуле, тешки текстови уче се са лакоћом која се граничи са фантастичним!

ЦЕНА: свака књига 350 дин.

Плаћате када добијете.

ШАЉЕМО ТАКОБЕ У ИНОСТРАНСТВО!

НАРУЧЕНИЦА – ЗАБАВНИК

(име и презиме)

(улица и број)

(пошт. број и место)

Желим књигу број

УПИШИТЕ ЧИТКО СВОЈУ АДРЕСУ И ПОШАЉИТЕ НАМ

НАША
АДРЕСА:

Praktikum

11080 ЗЕМУН, пп 94

ШКОЛА ГИТАРЕ

1. Акорди – Теорија – Мелодије
2. Нотално свирање
3. Модерна музика, хитови, рок – I и II део.

Сваки приручник по 240 дин. Попуст 70 дин. за сваки следећи наручени приручник.

Плаћате поштару. Васиљевић Милун, пош. рестант. 11101 Београд.

ПИСМО НЕДЕЉЕ

ОКТОБАР ЈЕ ЛИСТОПАД

Пишем вам први пут у нади да моје писмо неће завршити у кошу, а хтео бих да знам како то да се један назив употребљава за два месеца. Реч је о октобру и новембру који се на хрватском и словеначком називају једним истим именом – листопад. Да ли се још негде у Европи сусрећу слични називи за та два месеца?

МИТИЋ СЛАВИША,
Доње Стопање

Славиша, ниси у праву – у хрватском језику листопад је октобар а студени – новембар док су називи за те месеце у словеначком октобер и новембер. Иначе имена месеца у индоевропским језицима не потичу из истог извора. И поред неких подударана унутар словенског и германског језичког подручја, називи месеца разликују се од језика до језика, па чак и

међу дијалектима. Тако се догађа да исто име у различитим срединама означава други месец. На пример, у старословенском просинац означава наш јануар (сијечањ); чешки српен је наш август (коловоз), а листопад наш новембар (студени). Највећи број имена за месеце у вези је са метеоролошким и биолошким појавама као и радовима карактеристичним за одређено доба године. У вези са зимском хладноћом је наш студени, чешки – леден, украјински – месец смрзавања (фрер-манадр), старонемачки – хартмонет (крути месец). На живот биљака и њихово појављивање упућују месеци: травањ, свибањ, липањ, листопад. Пољски, сточарски и кућни радови одражавају се у именима српањ и коловоз.

Посвећивање појединих месеци боговима уобичајено је код Грка и Римљана, тако је Марту посвећен *martius* а Јану – *ianuarius*. Од редних бројева настали су латински називи за септембар, октобар, новембар и децембар који су преузели многи језици.

ОГРЕБОТИНЕ ОСТАЈУ

Недавно сам купио плочу „Бијелог дугмета“ која је била изгребана. Желео бих да сазнам како да одстраним огреботине. Чуо

сам од својих другова да постоји текућина којом се премаже плоча и молим те да ми кажеш где је могу набавити.

НЕДЕЉКО ЋУПИЋ,
Љубија

На жалост, једном изгребана плоча не може се више поправити нити постоји текућина коју ти помињеш. Оштећену плочу требало је одмах вратити радњи у којој си је купио. Сада је за то касно, па ако ти је до ове плоче „Бијелог дугмета“ изузетно стало, преостало је ти једино да купиш нову.

ПОСАО ЗА ЗАВАРИВАЧА

Поштована редакцијо, Желим поштем радом да решим неке проблеме који тиште мене и моју породицу. Имам двадесет пет година и радим по теренима као заваривач. На терену сам се и оженио и сада имам дете од две године. Стартна основа ми је 7.800 динара, те некако рас-

тежемо са платом од првог до првог. Стамбено питање ми је највећи проблем и не верујем да ћу га скоро решити у својој радној организацији. Зато бих вас молио да ме обавестите да ли у Београду или Југославији постоји неко предузеће коме су потребни заваривачи за рад у иностранству, где су зараде свакако веће, па бих тако дошао до нешто више пара од којих бих направио неку кућицу за моју породицу.

ДРАГАН МОМЧИЛОВСКИ,
Смедеревска Паланка

Радне организације које изводе радове у иностранству објављују конкурсе за запошљавање радника у свим дневним новинама. Према томе, најбоље ће бити да редовно пратиш огласе у „Политици“, нарочито у „Експрес Политици“ у којој се на посебној страни објављују сва слободна радна места.

ОСТАЋЕШ БЕЗ ПОКЛОНА

Отац ми ради у СР Немачкој, па ми је за рођендан купио токи-воки са два канала. Није смео да га донесе јер смо сазнали да за њега треба дозвола. Имам 13 година. Да ли имам право на дозволу и шта све треба да урадим да би је добио?

САША НИКОЛИЋ,
Нишавска 49, Медошевац,
Ниш

СВЕ О КУНГ ФУ-у НА СРПСКОХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ

ГАРАНТОВАНО НАЈБОЉЕ КЊИГЕ И ПРИРУЧНИЦИ ЗА САМОСТАЛНО УЧЕЊЕ КУНГ ФУ-а И КАРАТЕА У КОЈИМА ТЕХНИКУ ДЕМОНСТРИРАЈУ НАЈВЕЋИ СТРУЧЊАЦИ ИЗ ТИХ СПОРТОВА

1) 116 WING TSUN KUNG FU TEHNIKA DRVENE LUTKE (ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора Yip Chun/Leung Tinga садржи најсупериорније технике кунг фу-а које лично демонстрира YIP MAN, легендарни кунг фу мајстор (учитељ Bruce Lee-а)
Цена 400 динара

2) ФУЛКОНТАКТ КАРАТЕ (КАРАТЕ С ПУНИМ КОНТАКТОМ — ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора Б. Кулеша/С. Трунтића прва је књига о каратеу с пуним контактом у нас. Има 166 страна и преко 800 фотографија у акцији.
Цена 400 динара.

3) KUNG FU WU SHU (ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора С. Трунтића/Б. Кулеша намењена је самоуким почетницима и онима који већ нешто знају о кунг фу-у. Има 200 страна и преко 800 фотографија.
Цена 400 динара.

4) SVEN STAR PRAYING MANTIS („БОГОМОЉКА“ КУНГ ФУ) НОВА КЊИГА аутора Leung Tinga описује у детаље чувени стил кунг фу-а из ШАОЛИН манастира на 200 страна и преко 600 фотографија.
Цена 500 динара.

5) KUNF GU WING TSUN KUEN (ПОНОВЉЕНО ИЗДАЊЕ) аутора Leung Tinga, мајмут енциклопедија кунг фу-а, приручник, који погодном методом учења и вежбања чини кунг фу приступачан свима. Супервелики формат, има 323 стране и преко 1.300 слика.
Цена 700 динара.

Све наведене књиге можете набавити једино ПОУЗЕТЕМ (ПЛАЋАЊЕ ПОШТАРУ) ПРЕКО KUNG FU KWON, ПОШТАНСКИ ФАХ 17, 41410 — ВЕЛИКА ГОРИЦА. Молимо вас своју адресу напишите штампаним словима и читљиво. Испорука одмах.

Мораћемо да те разочарамо — на жалост, остаћеш без рођенданског поклона. У Градском инспекторату унутрашњих послова добио смо обавештење да за токи-воки заиста треба посебна дозвола али да се она издаје само службеним лицима, милиционерима, ватрогасцима, ноћним чуварима. „Обична“ лица ту дозволу не могу да добију.

„ВЛАЗНИМИ“ ИЗ БАКОВИЦЕ

Молимо те да нам објавиш адресу фудбалског клуба „Влазними“ из Баковице, она нам је што пре потребна.

ВЛАДИМИР БЕНЧИНА И
НЕНАД КОЈИЋ,
Батајница,

Довољно је да напишеш ФК „Влазними“, 38320 Баковица.

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубислав Илић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суручић (председник), Зорица Ђеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Дијего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 276,00 динара, полугодишња 552,00 динара, годишња 1.104,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 552,00 динара, полугодишња 1.104,00 динара, годишња 2.208,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну наизакну НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:	\$	35.-
САД	DM	88.-
СР НЕМАЧКА	Sfr.	75.-
ШВАЈЦАРСКА	Ffr.	248.-
ФРАНЦУСКА	Skr.	255.-
ШВЕДСКА		

Уплате из иностранства слати на де-визни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну наизакну ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

